

Daniela Beșliu
Nicoleta Stănică

Limba și literatură română

4

Manual pentru clasa a IV-a

Acest manual este proprietatea Ministerului Educației.
Acest proiect de manual școlar este realizat în conformitate cu Programa școlară
aprobată prin Ordinul ministrului educației nr. 5003/02.12.2014.

116.111 – numărul de telefon de asistență pentru copii

Daniela Beșliu

Nicoleta Stănică

Limba și literatură română

4

Manual pentru
clasa a IV-a

Manualul școlar a fost aprobat de Ministerul Educației prin ordinul de ministru nr. 5145/30.08.2021.

Manualul este distribuit elevilor în mod gratuit, atât în format tipărit, cât și digital, și este transmisibil timp de patru ani școlari, începând cu anul școlar 2021–2022.

Inspectoratul școlar

Școala/Colegiul/Liceul

ACEST MANUAL A FOST FOLOSIT:

Anul	Numele elevului	Clasa	Anul școlar	Aspectul manualului*			
				format tipărit		format digital	
				la primire	la predare	la primire	la predare
1							
2							
3							
4							

* Pentru precizarea aspectului manualului se va folosi unul dintre următorii termeni: nou, bun, îngrijit, neîngrijit, deteriorat.

- Cadrele didactice vor verifica dacă informațiile înscrise în tabelul de mai sus sunt corecte.
- Elevii nu vor face niciun fel de însemnări pe manual.

Limba și literatura română. Manual pentru clasa a IV-a
Daniela Beșliu, Nicoleta Stănică

Referenți științifici: Conf. univ. dr. Valeriu Marinescu, Universitatea din București
Prof. Nicoleta Briciu, gradul didactic I, Colegiul Național „Aurel Vlaicu”, București

Copyright © 2021 Grup Media Litera
Toate drepturile rezervate

Editura Litera
tel.: 0374 82 66 35; 021 319 63 90; 031 425 16 19
e-mail: contact@litera.ro
www.litera.ro

Editor: Vidrașcu și fiii
Redactor: Emanuel Alboiu
Corectori: Ionel Palade, Carmen Bîțlan
Credite foto: Dreamstime, Shutterstock
Copertă: Vlad Panfilov
Tehnoredactare și prepress: Lorena Ionică

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
BEȘLIU, DANIELA
Limba și literatura română: manual pentru clasa a IV-a/
Daniela Beșliu, Nicoleta Stănică. – București: Litera, 2021
ISBN 978-606-33-7678-8
I. Stănică, Nicoleta
811.135.1

Deșteaptă-te, române!

Deșteaptă-te, române, din somnul cel de moarte,
În care te-adânciră barbarii de tirani!
Acum ori niciodată, croiește-ți altă soarte,
La care să se-nchine și cruzii tăi dușmani.

Acum ori niciodată să dăm dovezi la lume
Că-n aste mâni mai curge un sânge de roman,
Și că-n a noastre piepturi păstrăm cu fală-un nume
Triumfător în lupte, un nume de Traian!

Priviți, mărețe umbre, Mihai, Ștefan, Corvine,
Româna națiune, ai voștri strănepoți,
Cu brațele armate, cu focul vostru-n vine,
„Viața-n libertate ori moarte!” strigă toți.

Preoți, cu crucea-n frunte! căci oastea e creștină,
Deviza-i libertate și scopul ei preasfânt.
Murim mai bine-n luptă, cu glorie deplină,
Decât să fim sclavi iarăși în vechiul nost' pământ!

CUPRINS

UNITATEA 1. TOATE LA TIMPUL LOR	7	<i>Jocuri</i> , de Ana Blandiana	78
<i>Amintiri din copilărie</i> , după Ion Creangă	8	<i>Spaima zmeilor</i> , după Ioan Slavici	80
<i>O mică greșeală</i> , după Mircea Sântimbreanu ..	12	Verbul. Timpurile verbului	83
RECAPITULARE	16	RECAPITULARE	84
EVALUARE	18	EVALUARE	86
UNITATEA 2. LOCURILE DIN SUFLETUL MEU ...	21	UNITATEA 6. FRUMUSEȚEA ESTE ÎN INIMĂ ...	89
<i>Țara. Poporul</i> , după Alexandru Vlahuță	22	<i>Micul prinț</i> , de Antoine de Saint-Exupéry ...	90
Substantivul	25	Cuvintele, părți de propoziție	93
<i>Cetatea lui Bucur</i> , de Dumitru Almaș	26	<i>Prinț și cerșetor</i> , după Mark Twain	94
Planul simplu al unui oraș. Harta	29	Relația dintre subiect și predicat	97
<i>Cartea cu Apolodor</i> , de Gellu Naum	30	<i>Oaspeții primăverii</i> , de Vasile Alecsandri ...	98
Organizatorul grafic	33	RECAPITULARE	100
Cetățile, pagini de istorie	34	EVALUARE	102
Folosirea unor semne pentru înțelegerea textului citit (SINELG)	37	 	
RECAPITULARE	38	UNITATEA 7. LECȚIILE DIN JURUL NOSTRU ...	105
EVALUARE	40	<i>Povestea privighetorii</i> , după Nestor Urechia ..	106
 		Jurnalul cu dublă intrare	109
UNITATEA 3. MESERIA DE COPIL	43	<i>Cartea junglei</i> , după Rudyard Kipling	110
<i>Lumea lor!</i> , de Ștefan Octavian Iosif	44	Descrierea unui personaj	113
<i>Nicușor</i> , după Ioan Alexandru Brătescu-Voinești	46	Scheletul de recenzie	113
Adjectivul	49	O drumeție reușită... ..	114
<i>Târziu, când zăpezile sunt albastre</i> , de Fănuș Neagu	50	Pliantul. Harta unui traseu turistic	117
Organizatori grafici. Diagrama Venn	53	RECAPITULARE	118
RECAPITULARE	54	EVALUARE	119
EVALUARE	56	 	
 		UNITATEA 8. CĂLĂTORIE ÎN JURUL PĂMÂNTULUI	121
UNITATEA 4. COMORI NEPREȚUITE	59	Emil Racoviță în expediția de la Polul Sud .	122
<i>Uriașul cel egoist</i> , după Oscar Wilde	60	Relatarea unei întâmplări imaginate	125
Pronumele personal. Persoana	63	<i>Toate pânzele sus</i> (fragment), după Radu Tudoran	126
<i>Vrăjitorul din Oz</i> , după L. Frank Baum	64	Prezentarea unor activități, a unor rezultate	129
Organizatorii grafici	67	RECAPITULARE	130
Realizarea unei benzi desenate	68	EVALUARE	132
RECAPITULARE	69	 	
EVALUARE	70	UNITATEA 9. COLECȚIONĂM TIMP LIBER	135
 		<i>Fiind băiet păduri cutreieram</i> , de Mihai Eminescu	136
UNITATEA 5. PE ARIPILE IMAGINAȚIEI	73	<i>Bunica</i> , de Barbu Ștefănescu Delavrancea ..	138
<i>Domnișoara Celesta</i> , după André Maurois ...	74	EVALUARE FINALĂ	141
Verbul. Numărul și persoana verbului	77	<i>Fișa de observare a comportamentului</i>	144
		<i>Recomandări pentru lectură</i>	144

STRUCTURA MANUALULUI

Manualul de *Limba și literatura română* este structurat pe unități tematice care dezvoltă conținuturile din programă. Prezentate într-o formă deosebit de atractivă, lecțiile cuprind exemple de activități care conduc la formarea competențelor specifice disciplinei. Organizarea conținutului permite crearea de relații cu celelalte discipline studiate.

VARIANTA TIPĂRITĂ

LECȚIE NOUĂ

Activitate introductivă

Rubrica Dicționar – vocabular

Ilustrație reprezentativă

Text-suport

Rubrica Cu creionul în mână – înțelegerea textului

Rubrica Antrenează-te – aprofundarea textului și a cunoștințelor

Rubrica Clubul de lectură – recomandări pentru lectură

Rubrica Să înțelegi mai bine – aplicarea noilor cunoștințe

Descoperirea cunoștințelor noi

Rubrica Reține – informații/cunoștințe noi

PAGINA DE DESCHIDERE A UNITĂȚII

Titlul unității de învățare

PAGINĂ DE RECAPITULARE

Conținuturile din programa școlară

Competențele vizate

Proiectul unității

EVALUARE LA FINALUL UNITĂȚII

Text-suport

Descriptori de performanță

Itemii de evaluare

Exerciții de remediere/afundare

Varianta digitală cuprinde integral conținutul manualului în variantă tipărită, având în plus exerciții interactive, jocuri educaționale, animații, filme și simulări.

VARIANTA DIGITALĂ

Toate acestea au obiectivul de a aduce un plus de valoare cognitivă.

Paginile din manual pot fi vizionate pe desktop, laptop, tabletă, telefon, oferind o experiență excelentă de navigare.

Navigarea în varianta digitală permite parcurgerea manualului și revenirea la activitatea de învățare precedentă.

AMII static

Cuprinde: desene, fotografii, simboluri, informații suplimentare.

AMII animat

Cuprinde animații sau filme.

AMII interactiv

Cuprinde exerciții de alegere duală, de alegere multiplă, de asociere, de completare, de ordonare etc.

INSTRUCȚIUNI DE UTILIZARE A MANUALULUI DIGITAL

Butonul AJUTOR

deschide ghidul de utilizare a manualului digital.

Butonul CUPRINS

deschide cuprinsul manualului digital și permite deschiderea de Capitole/Lecții.

Butoanele de navigare

permit parcurgerea manualului și deschiderea unei anumite pagini.

Activități de tip static – deschide activități de tip static, care se derulează cu ajutorul butoanelor de navigare.

Activități de tip animat – indică elemente care se găsesc în partea de jos a paginii. Pentru vizionare, se activează butonul *Redă* (▶).

Activități de tip interactiv – indică elemente situate în partea de jos a paginii, de tipul: *Asociază*, *Bifează*, *Scrive de la tastatură*, *Selectează*. Butoanele de validare sunt: *Resetează* (care aduce exercițiul la starea lui inițială) și *Verifică* (prin care se verifică rezolvarea). Utilizatorul are la dispoziție trei încercări de a răspunde corect, după care răspunsul corect este afișat automat.

COMPETENȚE GENERALE ȘI COMPETENȚE SPECIFICE

1. Receptarea de mesaje orale în diverse contexte de comunicare

- 1.1. Realizarea de deducții simple pe baza audierii unui text literar sau informativ accesibil
- 1.2. Deducerea sensului unui cuvânt prin raportare la mesajul audiat în contexte de comunicare previzibile
- 1.3. Sesizarea abaterilor din mesajele audiate în vederea corectării acestora
- 1.4. Manifestarea atenției față de diverse tipuri de mesaje în contexte previzibile
- 1.5. Manifestarea interesului pentru receptarea mesajului oral, indiferent de perturbările de canal

2. Exprimarea de mesaje orale în diverse situații de comunicare

- 2.1. Descrierea unui personaj dintr-o carte/dintr-un film/a unui personaj imaginar urmărind un set de repere
- 2.2. Relatarea unei întâmplări imaginate pe baza unor întrebări de sprijin
- 2.3. Prezentarea ordonată logic și cronologic a unui proiect/a unei activități derulate în școală sau extrașcolar
- 2.4. Inițierea și menținerea unei interacțiuni în vederea rezolvării de probleme individuale sau de grup
- 2.5. Manifestarea interesului pentru participarea la interacțiuni orale

3. Receptarea de mesaje scrise în diverse contexte de comunicare

- 3.1. Formularea de concluzii simple pe baza lecturii textelor informative sau literare
- 3.2. Asocierea elementelor descoperite în textul citit cu experiențe proprii
- 3.3. Extragerea dintr-un text a unor elemente semnificative pentru a susține o opinie referitoare la mesajul citit
- 3.4. Evaluarea elementelor textuale care conduc la înțelegerea de profunzime în cadrul lecturii
- 3.5. Sesizarea abaterilor din textele citite în vederea corectării acestora
- 3.6. Manifestarea interesului pentru lectura literară și de informare

4. Redactarea de mesaje în diverse situații de comunicare

- 4.1. Recunoașterea și remediarea greșelilor de ortografie și de punctuație în redactarea de text
- 4.2. Redactarea unor texte funcționale scurte pe suport de hârtie sau digital
- 4.3. Redactarea unei descrieri tip portret pe baza unui plan simplu
- 4.4. Povestirea pe scurt a unei secvențe dintr-o poveste/dintr-un film/desen animat/a unei activități/a unei întâmplări imaginate/trăite
- 4.5. Manifestarea interesului pentru scrierea creativă și pentru redactarea de texte informative și funcționale

UNITATEA 1

TOATE LA TIMPUL LOR

1

Relatarea unei întâmplări trăite. Descrierea de obiecte și ființe. Solicitarea și oferirea de informații. Părțile de vorbire (substantivul, adjectivul, pronumele, verbul) – recapitulare. Textul literar. Textul de informare și funcțional – e-mailul

Ce crezi că înseamnă *Toate la timpul lor*?

Competențe specifice: 1.1; 1.5; 2.1; 3.1; 3.2; 4.5.

- Amintirile din vacanță au devenit acum comori ale timpului ce a trecut. Povestește colegilor tăi cum ți-ai petrecut vacanța de vară.

- Realizează o listă cu ceea ce ai învățat anul trecut la Limba și literatura română. Notează ce ți-ar plăcea să înveți în clasa a IV-a. Compară lista ta cu cea a colegilor. Discuțați despre așteptările voastre.

- Ce legătură crezi că există între imaginile alăturate? Discută cu colegii tăi.

PROIECT

Cartea timpului

Realizați o carte uriașă pe care să o oferiți colegilor din clasa pregătitoare. Adunați în această carte:

- poezii, povești și legende despre anotimpuri;
- imagini cu instrumente pentru măsurarea timpului;
- povești create de voi despre folosirea timpului.

Utilizați coli A3. Realizați o copertă atrăgătoare! Însoțiți textele de imagini sugestive.

Prezentați-le colegilor mai mici cartea realizată pentru ei.

Nică are motive speciale pentru care îi place să meargă la școală. Descoperă-le, apoi spune și motivele tale.

Dicționar

țintirim (subst.) – cimitir;

chilie (subst.) – odăiță din cuprinsul unei mănăstiri; cămăruță;

zgâtie (subst.) – ștregăriță, față vioaie;

pravilă (subst.) – regulă, lege, hotărâre;

a prociti (vb.) – a examina un elev;

ceaslov (subst.) – carte bisericească cuprinzând anumite rugăciuni și cântări, care servea cândva și ca abecedar.

Amintiri din copilărie

după Ion Creangă

Părintele Ioan de sub deal, Doamne, ce om vrednic și cu bună-tate mai era! Prin îndemnul său, ce mai pomi s-au pus în **țintirim**, care era îngrădit cu gard de bârne, streșinit cu șindrilă, și ce **chilie** durată s-a făcut la poarta bisericii pentru școală; și-apoi, să fi văzut pe neobositul părinte cum umbla prin sat din casă în casă și sfătuia pe oameni să-și dea copiii la învățătură. Și unde nu s-au adunat o mulțime de băieți și fete la școală, între care eram și eu, un băiat firav, rușinos și fricos și de umbra mea. Și cea dintâi școlăriță a fost însăși Smărăndița popii, o **zgâtie** de copilă ageră la minte și așa de silitoare, de întrecea mai pe toți băieții și din carte, dar și din nebunii. Ne pomenim într-una din zile că părintele vine la școală și ne aduce un scaun nou și lung, și după ce-a întrebat pe dascăl, care cum ne purtăm, a stat puțin pe gânduri, apoi a pus nume scaunului „Calul Bălan” și l-a lăsat în școală.

În altă zi ne trezim că iar vine părintele la școală, cu moș Fotea, cojocarul satului, care ne aduce, dar de școală nouă, un drăguț de biciușor de curele, împletit frumos, și părintele îi pune nume „Sfântul Nicolai”... Noi, școlarii, am rămas cu ochii holbați unii la alții. Și a pus părintele **pravilă** și a zis că în toată sâmbăta **să se procitească** băieții și fetele, adică să asculte dascălul pe fiecare de tot ce-a învățat peste săptămână; și câte greșeli va face să i le însemne cu cărbune pe ceva, iar, la urma urmelor, de fiecare greșeală să-i ardă școlarul câte un sfânt-Nicolai.

Câteodată, în lipsa părintelui și a dascălului, intram în țintirim, țineam **ceaslovul** deschis, și, cum erau filele cam unse, trăgeau muștele și bondarii la ele, și, când clămpăneam ceaslovul, câte zece-douăzeci de suflete prăpădeam deodată; potop era pe capul muștelor!

Într-una din zile, ce-i vine părintelui, ne caută ceasloavele și, când le vede așa sângerate cum erau, își pune mâinile în cap de ne-caz. Și cum află pricina, începe a ne pofti pe fiecare la Bălan și a ne mângâia cu sfântul ierarh Nicolai pentru durerile cuvioaselor muște și ale cuvioșilor bondari, care din pricina noastră au pătitit.

Nu trece mult după asta, și-ntr-o zi, prin luna lui mai, îndeamnă păcatul pe bădița Vasile să pună pe unul, Nic-a lui Costache, să mă procitească.

Nică, băiat mai mare și înaintat în învățătură până la genunchiul broaștei, era sfădit cu mine din pricina Smărăndiței popii, căreia, cu toată părerea mea de rău, i-am tras într-o zi o **bleandă**, pentru că

nu-mi da pace să prind muște... Și Nică începe să mă asculte; și mă ascultă el și unde nu s-apucă de însemnat la greșeli cu ghiotura pe o **draniță**: una, două, trei, până la douăzeci și nouă. „Măi!!! s-a trecut de șagă”, zic eu, în gândul meu; „încă nu m-a gătit de ascultat, și câte au să mai fie!” Și unde n-a început a mi se face negru pe dinaintea ochilor și a tremura de mânios... Ei, ei! acu-i acu. „Ce-i de făcut, măi Nică?” îmi zic eu în mine. Și mă uitam pe furis la ușa mântuirii și tot scăpăram din picioare, așteptând cu neastâmpăr să vină un școlar de afară, căci era poruncă să nu ieșim câte doi deodată; și-mi crăpa măseaua-n gură când vedeam că nu mai vine, să mă scutesc de călăria lui Bălan și de blagoslovenia lui Nicolai, făcătorul de vână-tăi. Dar adevăratul sfânt Nicolai se vede că a știut de știrea mea, că numai iaca ce intră afurisitul de băiat în școală. Atunci eu, cu voie, fără voie, plec spre ușă, ies repede și nu mă mai încurc primprejurul școlii, ci o iau la sănătoasa spre casă.

Și când mă uit înapoi, doi vlăjgani se și luaseră după mine; și unde nu încep a fugi de-mi scăpărau picioarele; și trec pe lângă casa noastră, și nu intru acasă, ci cotigesc în stânga și intru în ograda unui vecin al nostru, și din ogradă în grădina cu **păpușoi**, și băieții după mine; și, până să mă ajungă, eu, de frică, cine știe cum, am izbutit de m-am îngropat în țărână la rădăcina unui păpușoi. Și vlăjganii au trecut pe lângă mine vorbind cu mare ciudă; și se vede că i-a orbit Dumnezeu de nu m-au putut găbui.

Cu creionul în mână

1. Recitește cu atenție textul, apoi răspunde la întrebări.
 - a) Cine s-a străduit să înființeze școala din sat? De ce crezi că a făcut acest lucru?
 - b) De ce au rămas copiii cu ochii holbați după ce părintele a adus la școală Calul Bălan și pe Sfântul Nicolai?
 - c) Ce fapt al școlarilor a atras supărarea preotului?
 - d) De ce a fugit Nică de la școală?
 - e) Cum a scăpat Nică de cei doi băieți mai mari?
2. Scrie prin ce stări emoționale a trecut Nică, așa cum reiese din text. Ordonează-le pe o axă a timpului.
3. Selectează un fragment amuzant din textul lecției și explică alegerea ta.
4. Realizează o comparație între școala de ieri și școala de azi.

Dicționar

bleandă (subst.) – brânci, lovitură;

draniță (subst.) – scândurică din lemn de brad, folosită pentru acoperirea caselor țărănești;

păpușoi (subst.) – porumb.

Dincolo de text

Cum crezi că vor fi școlile în viitor?

Clubul de lectură

Citește partea întâi din volumul **Amintiri din copilărie**, de Ion Creangă.

Realizează fișa de lectură în care să menționezi: personajele, povestirea pe scurt a întâmplărilor, părerea ta despre personaje sau despre întâmplări. Păstrează fișa în **portofoliul** personal.

**Portret
de scriitor**Ion Creangă
(1837–1889)

Pentru a înțelege mai bine un text, este util să identifiți momentele acțiunii și să formulezi ideile principale.

Pentru aceasta:

- delimitați textul în fragmente logice;
- povestești oral fiecare fragment;
- te gândești cum poți reda conținutul fragmentului într-un enunț.

Un fragment se referă la același lucru, aceeași persoană sau întâmplare.

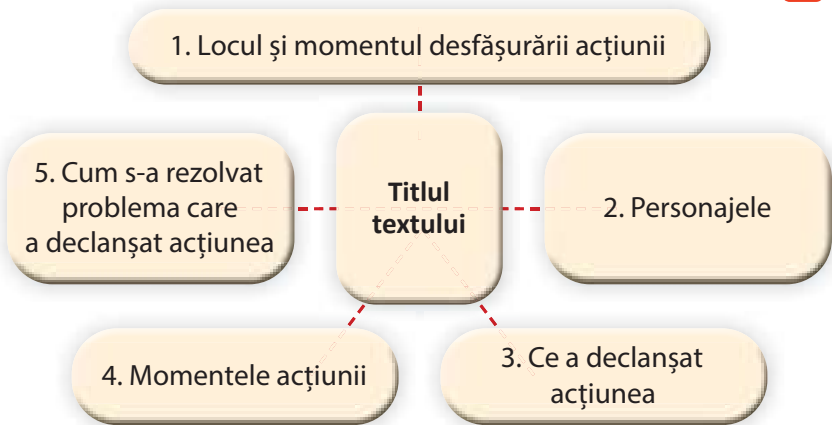
Amintește-ți!

Cuvântul care denumește ființe, lucruri, fenomene ale naturii este **substantiv**.

Verbul este cuvântul care exprimă o acțiune.

Antrenează-te

1. Recitește textul *Amintiri din copilărie* și realizează *Harta textului*, sub forma următoare:

2. Transcrie în caiet un fragment de patru-cinci enunțuri. Motivează, oral sau în scris, de ce ai ales acest fragment.
3. Prezintă-l pe Nică, așa cum ți-l imaginezi tu. Folosește următorul plan de întrebări:
 - Cum arată Nică?
 - Ce calități are?
 - Prin ce se deosebește de ceilalți copii? Susține-ți ideea pe baza unei întâmplări de care ai auzit.
4. Transcrie în caiet și completează enunțurile:
 - Cuvintele care denumesc ființe, lucruri și fenomene ale naturii sunt
 - Substantivele proprii se scriu întotdeauna cu literă
 - Cuvintele *zic, mă uitam și să vină* sunt ... pentru că
 - Cuvintele *holbați și mare* din text sunt
5. Am selectat pentru tine substantivele: **om, copilă, băieții, școlarii** și verbele: **începe, aduce, caută, intră**. Scrie propoziții scurte, folosind perechi substantiv-verb. Dezvoltă apoi propozițiile, adăugând adjective, pronume și alte substantive.

Lucru în grup

Vizionați un fragment din filmul artistic *Amintiri din copilărie* (https://www.youtube.com/watch?v=_CcrYYOLXtM).

Identificați secvențe asemănătoare celor din textul citit.

Să înțelegi mai bine

1. Lucrați în grupuri de câte 4-5 membri, folosind foi de tip A3.
 - Prezentați felul în care se făcea școală în trecut, așa cum reiese din textul citit. Cu ce sunteți de acord? Cu ce nu sunteți de acord? Argumentați.
 - Alegeți un mod de prezentare potrivit.
 - Expuneți lucrările în clasă și organizați **Turul galeriei**.
 - În fiecare grupă, un elev are rolul de ghid. El va sta lângă lucrarea grupei și va explica celorlalte grupe ce și cum s-a lucrat, va oferi lămuriri și va nota eventualele idei noi pe care le dau colegii.
 - La final, fiecare grup își poate îmbunătăți lucrarea folosind sugestiile primite de la colegi.
 - Exemple de întrebări prin care puteți cere lămuriri:
 - La ce se referă...?
 - Ce ați vrut să spuneți prin...?
 - De ce ați considerat că...?
 - Poți să explici...?
2. Povestește-i lui Nică o întâmplare din viața ta de școlar. Folosește următorul plan de întrebări:
 - Când a avut loc întâmplarea?
 - În ce parte a școlii te aflai?
 - Ce colegi sau alte persoane erau cu tine?
 - Ce s-a întâmplat?
 - Cum s-a terminat totul?
 - Cum consideri această întâmplare?/Ce ai învățat din acest eveniment?
3. Joc de rol

În perechi, alegeți un moment descris în fragmentul citit. Împărțiți-vă rolurile și gândiți-vă ce replici ar putea avea fiecare personaj. Prezentați momentul în fața clasei.
4. Propuneți colegilor din școală activitatea *10 minute pe zi cu Ion Creangă*, prin care să îi îndemnați să citească opera acestui scriitor. Realizați un afiș prin care promovați această activitate.

Indiferent că lucrăm singuri sau în echipă, avem nevoie să aflăm părerea celorlalți despre ce am lucrat. Prezintă colegilor lucrarea noastră și ascultă ideile lor, vom ști cum să lucrăm mai bine în alte situații.

comunicare

colaborare

ascultare

împărtășire

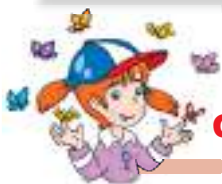
argumentare

explicații

Lucru în perechi

Imaginați-vă că vă întâlniți cu Ion Creangă. Ce l-ați întreba? Ce credeți că v-ar răspunde?

Gândește-te și imaginează-ți

Ce crezi că s-a întâmplat după această ispravă a lui Nică? Continuă povestirea cu cinci-șapte enunțuri.

Cum ți-ar plăcea să-ți serbezi ziua de naștere? Descoperă în ce mod această zi a fost deosebită pentru Mișu.

Dicționar

isprăvit (adj.) – terminat, încheiat, sfârșit;

a bodogăni (vb.) – a bombăni supărat, spunând ceva nedeslușit;

rebegit (adj.) – pătruns de frig, înghețat; stors de puteri;

reumatism (subst.) – boală caracterizată prin dureri în mușchi și în articulații;

a face pe niznaiul – a se preface că nu știe nimic.

O mică greșeală

după Mircea Sântimbreanu

Aniversarea zilei de naștere e o zi însemnată. Iar când te naști pe 29 februarie e și mai însemnată. În privința aceasta nu e nevoie de cine știe ce explicații. E suficient să priviți calendarul: 29 februarie e un oaspete rar.

Ei bine, era spre sfârșitul lunii februarie și Mișu, elev în clasa a IV-a, se pregătea să-și serbeze ziua. Făcuse lista invitațiilor, iar pregătirile erau aproape **isprăvite**.

Băiatul se urcase în pat și era pe punctul de a așipi, când auzi la ușă niște ciocănituri.

— Cine e? mormăi Mișu.

— Apartamentul 28? se auzi o voce gătuită. Te caut de șase luni.

— Acum șase luni nici nu locuiam aici, **bodogăni** somnoros băiatul. Ne-am mutat de curând. Poate e o greșeală.

— Nu e nicio greșeală. Te-am căutat și la vechea adresă, glăsui ciudatul oaspete și începu din nou să bată în ușă.

„*Ăsta scoală toată casa*”, bombăni Mișu răsucind cheia. În ușă stătea o barză adevărată, ca acelea de la muzeu, dar mult mai murdară și care tremura **rebegită**, clănțănindu-și pliscul.

— Pot să iau loc? întrebă barza pe băiatul care căsca uluit ochii. Sunt frântă de oboseală, m-ai omorât...

— Nu pricep, bâigui Mișu, trăgându-se de-a-ndăratelea.

— O să pricepi îndată, cârâi arătarea. Numai să-mi dezmorțesc puțin pliscul. Am degerat de-a binelea... Freacă-mi nițel piciorul stâng. Mă tem să nu fi prins vreun **reumatism**...

— Dar ce vină am eu? Aici nu e spital veterinar. Aș putea să știu cărui prilej datorez această vizită oarecum neobișnuită?

Barza părea să nu se lase intimidată. Dimpotrivă, zise:

— În primul rând, te rog să nu-mi mai vorbești atât de rece. În al doilea rând, nu mai **face pe niznaiul**. Văd că te-ai pregătit pentru sosirea mea: tacâmuri, flori, farfurii... Te pomenești că ai chemat și oaspeți. Drăguț din partea ta.

— Dar mâine e ziua mea de naștere!

— Ce coincidență! Și a mea... Mă bucur că am sosit la timp.

— Să lăsăm gluma. Cer explicații!

— Explicații? E ziua mea de naștere.

— Și de ce nu ți-o serbezi acasă la dumneata?

— De ce? Simplu. Din cauza ta.

În aceeași clipă barza scoase de sub aripă o hârtie boțită, împăturită în patru și o așternu pe masă. Cunoști harta asta?

— E tema mea, recunosc Mișu uimit.

— Am găsit-o în curte, sub tei. Scria dedesubt *Harta lumii*. Era tocmai harta de care aveam nevoie... M-am uitat la punctele cardinale și am decolat. Eram mândră, îți spun drept. Pe tot oceanul albastru al cerului vâsleam doar eu. Eu și harta ta. Când am zărit niște puncte negre înșirate ca niște mărgele pe un cerc, mi-am dat seama de catastrofă: mărgelile erau foci și morse, iar cercul...

— Cercul Polar, șopti palid Mișu.

— Exact. Harta era greșită.

— O făcusem în grabă. Pusesem, se vede, **miazăzi** la **miazănoapte** și... invers.

Barza tăcu un timp. O apucase un tremur al pliscului și o scuturau niște fiori atât de puternici, încât farfuriile de pe masă zbârnâiau.

— Îmi vine rău numai amintindu-mi, explică ea. Pe unde nu m-am adăpostit? Prin colibe înghețate, prin hornuri reci, prin staule și hambare părăsite, degeaba... Aveam un singur gând: să ajung la tine. Îmi ziceam: „Dacă nu mă luam după harta lui, aș fi fost acum în țările calde, mi-aș fi sărbătorit ziua de naștere în sânul familiei. Până acolo nu mai am puteri să ajung, dar până la vinovat, pot să mă duc"... Și iată, am venit.

— Și acum ce ai de gând să faci?

— Să mă culc. Aici e cald, e bine. Măine o să-mi serbez ziua... și o să aștept venirea primăverii... Dă-mi lista invitațiilor tăi. Repede! Vreau să știu câți invitați ai tu și câte scaune rămân pentru ai mei. Cum îi așezăm? Unul de-al tău, unul de-al meu, nu-i așa? Aici elefantul, apoi Popescu Florică al tău, un tigru, Lenuța, o cămilă...

— Oprește-te! țipă băiatul. E un dezastru! La urma urmei, ce am făcut? O mică, neînsemnată greșeală... Am pus miazăzi la miazănoapte... Dar nu greșesc mereu, crede-mă... Doar când mă grăbesc...

— Foarte bine. Acum, însă, grăbește-te. Invitații trebuie să sosească dintr-o clipă în alta. Auzi?

Mișu auzea. Erau bătăi în ușă. Afară se auzea o voce supărată.

— Tu ești, mămico? Preciș? Ești sigură?

Mișu alergă la ușă și răsuci cheia.

— Închide repede ușa!

— Dar ce s-a întâmplat?

— Întreabă barza...

Mama nu înțelegea nimic... Îl privea lung.

— Barza de porțelan? Cea pe care ți-a trimis-o unchiul Sandu de ziua ta? Uite ce drăguță e: parcă-i vie, nu-i așa? Săracul unchiul Sandu... A uitat că în acest an nu e 29 februarie. O mică greșeală...

Dicționar

miazăzi (subst.) – sud; amiază; parte a globului pământesc, a unui continent, a unui oraș, situată spre acest punct cardinal;

miazănoapte (subst.) – unul dintre cele patru puncte cardinale, aflat în direcția Stelei Polare; nord.

Dincolo de text

Dacă ai fi barză, ce ți-ar plăcea să primești de ziua ta de naștere?

Lucru în grup

Formați grupe cu un număr par de membri, apoi perechi. Fiecare pereche imaginează un dialog amuzant. Vă gândiți ce vârstă și ce pasiuni are personajul vostru. Ceilalți membri ai grupei trebuie să descopere aceste aspecte ascultându-vă.

Portret de scriitor

Mircea Sântimbreanu
(1926–1999)

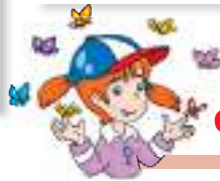
Cu creionul în mână

- Recitește cu atenție textul, apoi răspunde la întrebări.
 - Când se petrece întâmplarea?
 - Care sunt personajele?
 - Unde a ajuns barza?
 - A fost Mișu de vină pentru necazurile berzei? Găsește în text un fapt care arată acest lucru.
 - De ce mama nu înțelegea nimic?
- Găsește în textul citit fapte care pot fi reale și fapte imaginare.
- Dacă ai fi în locul lui Mișu, ai accepta să-ți aniversezi ziua de naștere împreună cu barza rătăcită? Explică-ți opțiunea, folosind un fapt din textul citit.
- Ai aflat din text cum este Mișu. Scrie o listă de adjective care i se potrivesc.
- Cu ajutorul hărții, notează pe deasupra căror orașe ar fi putut zbura barza spre Cercul Polar. Cum se scriu aceste cuvinte? De ce?

Amintește-ți!

Partea de vorbire care arată o însușire a unui obiect sau a unei ființe se numește **adjectiv**.

Gândește-te și cercetează

Mișu a primit un mesaj prin **e-mail** de la prietenul lui, Doru. Observă și spune elementele mesajului. Caută informațiile necesare pe internet sau în enciclopedii. Scrie un mesaj de răspuns. Respectă regulile de scriere a mesajului pe e-mail. Transmite această temă doamnei/domnului profesor pe e-mail.

[mister]

• Doru Niculescu Astăzi la 9:34 AM

Către

• misu_popescu@ymail.com

Mișu,

Mai știi cuibul de barză pe care l-am fotografiat astă-vară împreună? Azi de dimineață era gol. 🐣

De unde știu păsările călătoare când și unde să plece? Va trebui să dezleg misterul. 🐣

Doru

Dicționar

e-mail (subst.) – poștă electronică.

Clubul de lectură

Citește întreaga povestire din volumul **Recreația mare**, de Mircea Sântimbreanu. Citește și alte povestiri.

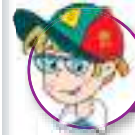

Antrenează-te

1. Observă imaginea alăturată. Ar putea să illustreze textul? Motivează părerea ta.
2. De ce crezi că Mircea Sântimbreanu a ales ca personaj barza și nu rândunica?
3. Care crezi că este cea mai bună parte a povestirii? De ce?
4. Realizează o listă cu cele mai importante evenimente din viața familiei tale. Compară lista cu cea a colegului. Ce observi?
5. Prezintă colegilor o fotografie dragă, legată de o zi de naștere sau de un eveniment important pentru tine.
6. **Discuții în grupuri mici** – Cum se poate serba o zi de naștere? Pe cine invităm și cum? Cum se aranjează masa? Ce cadouri se cumpără când ești invitat la o zi de naștere? Cum te comporti când ești în vizită? Ce scrii într-o invitație de ziua ta? Discutați despre realizarea listei de cumpărături pentru sărbătorirea zilei de naștere și calculați costurile.
7. Descoperă, în careul alăturat, cel puțin 12 substantive. Grupează-le după număr: singular și plural. Scrie un scurt text, folosind cel puțin trei dintre substantivele descoperite, însoțite de adjective.

M	O	R	S	E	C
I	B	A	R	Z	A
S	U	N	E	T	N
U	M	A	M	A	I
D	C	E	L	E	V
C	A	D	O	U	E
C	O	A	D	A	R
F	C	A	P	A	S
O	H	A	R	T	A
C	I	C	E	R	R
I	I	Z	I	L	E

Amintește-ți!

Substantivul are două numere:

- **singular:** an, barză;
- **plural:** ani, berze.

Gândește-te și imaginează-ți

1. Mișu se trezește în toiul nopții și își dă seama că a visat. Adorme din nou și visul continuă. Cum?
2. Sărbătorirea zilei de naștere are loc. Vin copii și animale. Ce se întâmplă?

Vorbesc și scriu corect

- Transformă substantivele comune date în substantive proprii. Nu uita de scrierea cu majusculă!

cojocar, urs, joi, militar, martie

Exemplu: *joi* – *Joiana*

- Găsește substantive și adjective care se sfârșesc cu **iu** la singular. Scrie forma lor de plural.

Exemplu:

geamgiu – *geamgii* (subst.)
cărămiziu – *cărămizii* (adj.)

Pentru a-și putea organiza viața, omul a fost preocupat de măsurarea timpului încă din perioada primelor civilizații. Tu ce știi despre modul în care oamenii au măsurat timpul de-a lungul vremii?

Ceas solar

Ceasuri mecanice

Antrenează-te

1. Ce informație, dintre cele citite, ți s-a părut mai interesantă? De ce?
2. Ce explicații găsești pentru denumirile populare ale lunilor anului?
3. Transcrie în caiet informația pe care o consideri cea mai utilă.
4. Ce legătură au informațiile de pe această pagină cu titlul unității, *Toate la timpul lor*?
5. Caută și scrie proverbe sau citate despre folosirea timpului. Realizează o **fișă pentru portofoliul personal**.

RECAPITULARE

Clubul curioșilor

Știi că...

- ... prin **an** se înțelege un timp necesar Pământului (Terra) pentru a efectua o rotație completă (mișcarea de revoluție a Pământului) în jurul Soarelui? Durata unui an astronomic este de 365 de zile și 6 ore. Prin convenție, oamenii au stabilit ca anul calendaristic să aibă exact 365 de zile. Pentru a efectua corecțiile necesare de rotunjire a anului astronomic la un an real, adăugând o zi în calendar la fiecare patru ani, anul calendaristic ține pasul cu cel astronomic. Acest an se numește bisect și are 366 de zile, datorită apariției în calendar a zilei de 29 februarie.
- ... **calendarul solar** stabilește durata unei zile, a celor patru anotimpuri, solstițiile și echinocțiile în raport cu traiectoria aparentă a Soarelui pe bolta cerească? Exemple de calendare solare sunt: egiptean, iulian, gregorian, aztec etc. Noi folosim astăzi calendarul gregorian, care a intrat în folosință recent: în Anglia și în America de Nord, în 1752; în Germania, în 1776; în Suedia, în 1823; în Rusia, în 1918. 29 februarie este a 60-a zi a calendarului gregorian.
- ... **lunile anului** au și denumiri populare? Acestea sunt: ianuarie – *gerar* sau *cărindar*, februarie – *făurar*, martie – *mărțișor*, aprilie – *prier*, mai – *florar*, iunie – *cireșar*, iulie – *cuptor*, august – *gustar*, septembrie – *răpciune*, octombrie – *brumărel*, noiembrie – *brumar*, decembrie – *undrea* sau *îndrea*.

Să înțelegi mai bine

1. a) Unește în caiet numele părții de vorbire cu explicația potrivită.

substantiv

Arată acțiuni ale ființelor, lucrurilor și fenomenelor naturii.

adjectiv

Denumește ființe, lucruri și fenomene ale naturii.

pronume personal

Arată însușiri ale substantivului.

verb

Ține locul unui substantiv.

Arată cine face acțiunea.

b) Pentru fiecare parte de vorbire caută în textul citit unul-două exemple.

2. Notează în caiet cu A afirmațiile adevărate și cu F pe cele false. Corectează afirmațiile false astfel încât să devină adevărate.

- Denumirile lunilor anului sunt substantive comune.
- Cuvintele *an* și *calendar* sunt substantive comune la numărul singular.
- Cuvintele *astronomic* și *solar* sunt, în text, substantive comune.
- Substantivul *anotimpuri* este la genul masculin.
- Printre verbele din text se numără și cuvintele *stabilim* și *folosește*.

3. Din textul citit, selectează trei substantive și trei verbe. Scrie un scurt text despre luna în care te-ai născut. Folosește cel puțin un pronume personal și două adjective.

4. Descrie unul dintre ceasurile mecanice prezentate pe pagina anterioară, oral, apoi în scris. Subliniază, în textul tău, câte trei substantive, adjective și verbe.

În prezentarea ta, precizează:

- din ce materiale este construit;
- ce culori are;
- care sunt elementele din care este alcătuit;
- cum funcționează;
- care este rolul ceasului.

Poți căuta informații despre funcționarea ceasurilor mecanice pe internet sau în enciclopediile pentru copii.

Evaluarea proiectului

Ați realizat cartea uriașă pentru colegii mai mici?

Discutați despre felul în care ați lucrat la acest proiect al clasei, folosind următoarele idei de sprijin:

- Am respectat tema proiectului.
- Am respectat termenul dat.
- Am schimbat idei cu colegii mei.
- Am verificat și corectat lucrarea mea.
- Am solicitat sprijinul doamnei învățătoare/domnului învățător sau al unui coleg.

Jake nu a crezut că se poate călători în istorie, până ce nu a trăit chiar el o experiență extraordinară.

Dicționar

sonic (adj.) – care se manifestă cu o viteză apropiată de cea a sunetului;

copastie (subst.) – balustrada punții.

EVALUARE

Istoria prinde viață

de Damian Dibben

Se făcu tăcere. Charlie se trase mai aproape de Jake, în timp ce, de cealaltă parte, mătușa Rose îl prinse cu putere de mână. Toți ochii erau ațintiți asupra unui punct aflat dinaintea lor, în lumina lunii.

— Zece, nouă, opt, șapte, rostea Macintyre aproape neauzit.

Ochii lui Jake se deschiseră larg. Își ținu respirația. Un vârtej de vânt se iscă de niciunde; fiecare membru al echipajului fu înconjurat de un ciclon dezlănțuit. Culorile scăpărară. Rose și Charlie se apropiară cât putură mai tare de el. Apoi se auzi sunetul unei bubuituri parcă răsunând cu încetinitorul și, brusc, Jake văzu o explozie de forme romboidale care săreau în toate părțile. I se părea că își ia zborul ca o rachetă, deasupra corabiei, deasupra oceanului. Își dădea seama că se află în continuare în picioare, pe punte, însă i se părea că de fapt este sus, deasupra, și că se vede pe sine însuși acolo, jos. Formele romboidale zburau, culorile scăpărau nebunește și, în fine, se auzi bubuitul unei explozii **sonice**.

Apoi, brusc, totul reveni la normal. Jake era din nou pe punte și mătușa Rose îi era alături. Urale victorioase izbucniră din piepturile pasagerilor și toți începură să se felicite între ei. Charlie se întoarse spre Jake și îi strânse mâna.

— Sper că ai călătorit bine. Bun sosit în anul 1820!

Deși extenuat peste măsură după toate întâmplările prin care trecuse în ultimele douăzeci și patru de ore, Jake era hotărât să rămână treaz până ce avea să primească dovada că, într-adevăr, respira aerul unui alt secol. Se ținea cu mâinile încleștate de **copastia** corabiei, cu ochii ațintiți asupra întinderii mării, dar pleoapele îi deveneau din ce în ce mai grele. Înfășurat în pătură, privea acum marea vălurită, lucirea abia zărită la orizont, și se gândea din nou la părinții lui. Se simțea copleșit de un amestec ciudat de sentimente.

Ai lui pretinseseră că se duc la o expoziție pentru câteva zile, când, de fapt, ei cutreierau nu doar Europa, ci și secolele.

Jake scutură din cap ca să-și mai limpezească gândurile.

— Probabil că există o explicație pentru toate astea, își zise el cu glas tare și se apucă din nou să scruteze oceanul.

Câteva minute mai târziu, cu ghiozdanul sub cap, pe post de pernă, dar tot cu ochii spre mare, adormi de-a binelea.

Când se trezi, orizontul începea deja să se coloreze în nuanțele roz și indigo ale răsăritului. Lângă el, Charlie privea, printr-un ocehan, spre întinsul mării.

— Un vas de negoț al Companiei Indiilor Orientale, dacă nu mă înșel, spuse Charlie ca pentru sine. E probabil în drum spre **Ceylon** sau **Bombay**.

Pe sub balustrada vaporului, Jake zări la orizont o formă neclară. Sări în picioare.

— Aia e ce cred eu că este? întrebă el emoționat.

O navă zveltă aluneca maiestuos spre orizontul purpuriu. Trei catarge imense susțineau pânzele ușor înclinate, umflate de vânt.

— Poți să-mi dai puțin ocehanul? își întrebă el tovarășul.

Charlie îi întinse instrumentul. Jake îl luă și, plin de emoție, îl îndreptă spre ambarcațiunea din larg. Căscă gura și rămase fără aer. Vedea un grup de marinari, care ridicau ultimele vele. Toți purtau aceeași uniformă – cămăși albe, vapoase, pantaloni strânși pe picior și cizme înalte până la genunchi. Întreaga operațiune era supravegheată de un bărbat cu aer distins, înveșmântat într-o tunică albastră, pe cap cu o pălărie în trei colțuri care îl făcea să semene cu lordul Nelson.

Aceasta era dovada pe care o căuta Jake și aflarea ei îl lăsă cu gura căscată, fascinat. Examină nerăbdător și celelalte părți ale corabiei. În dreptul unui hublou, se afla un **mus**; pe puntea superioară de la proră stăteau trei domni în mantale lungi, sprijiniți în bastoane. Lângă ei, un om se apleca pe-o parte, scrutând orizontul prin propriul ocehan. Jake se dădu înapoi, ascunzându-se în umbră, conștient că uniforma lui de școală l-ar fi putut da de gol.

— Uită-te acolo, spuse Charlie, o să mai ai o surpriză...

Încet-încet începu să distingă contururile palide ale țărmului, înveșmântat în ceața dimineții abia mijite. Privind mai atent, Jake își dădu seama că era vorba despre o insulă de forma unui con compact, cenușiu ca granitul. O cercetă prin ocehan. Baza, largă și solidă, era din rocă adevărată, dar deasupra ei se aflau niște structuri ce păreau a fi construcții străvechi făcute de mâna omului – clădiri ridicate peste alte clădiri, ca niște cuburi de jucărie, din ce în ce mai înguste, până la ultima, un turn cu o turlă subțire și țuguiată.

— Asta este, zise șoptit o voce din spatele lui. Muntele Saint-Michel, Punct Zero, centrul de comandă al Serviciului Secret al Păzitorilor Istoriei.

Dicționar

Ceylon (subst.) – vechea denumire a țării asiatice Sri Lanka;

Bombay (subst.) – cel mai populat oraș din India;

mus (subst.) – elev marinar.

Clubul de lectură

Citește romanul **Jake Djones și păzitorii istoriei – Misiunea Veneția**, de Damian Dibben.

Citește cu atenție textul Istoria prinde viață, apoi răspunde la cerințele de mai jos.
Întoarce-te la text ori de câte ori ai nevoie, pentru a afla răspunsul corect.

AM ÎNVĂȚAT...	... ȘI MĂ APRECIEZ
<p>La întrebările 1, 2 și 3, notează în caiet numărul întrebării și litera răspunsului corect.</p> <p>1. Cum a călătorit Jake prin timp?</p> <p>a) cu o navă spațială; b) cu un vapor; c) cu o barcă; d) cu gândul.</p> <p>2. Unde trebuia să ajungă Jake și tovarășii săi?</p> <p>a) la centrul de comandă al Serviciului Secret al Păzitorilor Istoriei; b) în orașul din Europa unde se aflau părinții lui; c) la corabia pe care se afla bărbatul care semăna cu lordul Nelson; d) pe puntea unei corăbii din anul 1820.</p> <p>3. Ce stări emoționale a trăit băiatul în călătoria sa?</p> <p>a) tristețe și neîncredere; b) bucurie și mândrie; c) bucurie și îngrijorare; d) îngrijorare și curiozitate.</p> <p>Răspunde în scris la întrebările 4, 5 și 6.</p> <p>4. Ce fapt i-a confirmat băiatului că a ajuns în trecut?</p> <p>5. Cine l-a însoțit pe Jake în călătoria sa?</p> <p>6. Unde se afla centrul de comandă al Serviciului Secret al Păzitorilor Istoriei?</p> <p>7. Transcrie, din textul citit, două fapte posibile, reale, și două fapte imposibile, imaginare.</p> <p>8. Transcrie din text două substantive comune la numărul plural, două substantive proprii, două pronume personale și două verbe.</p> <p>9. Cum crezi că este Jake? Scrie un text de 4-5 enunțuri, folosind cel puțin 6 adjective. Subliniază adjectivele din textul tău.</p>	<p>FOARTE BINE</p> <p>1 2 3 trei răspunsuri corecte</p> <p>4 5 6 trei răspunsuri corecte</p> <p>7 patru fapte</p> <p>8 opt cuvinte corecte</p> <p>9 text corect, șase sau mai multe adjective</p>
	<p>BINE</p> <p>1 2 3 două răspunsuri corecte</p> <p>4 5 6 două răspunsuri corecte</p> <p>7 trei fapte</p> <p>8 șase cuvinte corecte</p> <p>9 text corect, trei-patru adjective</p>
	<p>SUFICIENT</p> <p>1 2 3 un răspuns corect</p> <p>4 5 6 un răspuns corect</p> <p>7 două fapte</p> <p>8 patru cuvinte corecte</p> <p>9 2-3 greșeli de scriere, cu două adjective</p>

- Imaginează-ți o călătorie în timp (în trecut sau în viitor). Povestește aventura ta. Realizează un desen potrivit.

Realizează pe o foaie un tabel asemănător celui de la pagina 144, *Fișă de observare a comportamentului*. Apreciază activitatea ta din această unitate de învățare și prin completarea fișei de observare. Adună în portofoliu fișele de la fiecare unitate pentru a observa ce se modifică.

UNITATEA 2

LOCURILE DIN SUFLETUL MEU

2

Oferirea de informații referitoare la universul extrașcolar. Inițierea și menținerea unui schimb verbal. Textul literar. Textul de informare. Folosirea unor semne pentru înțelegerea textului citit. Textul funcțional: harta și planul simplu de oraș. Substantivul

De ce oamenii spun adesea că nicăieri nu este ca acasă?

Competențe specifice: 1.1; 1.2; 1.4; 2.4; 2.5; 3.1; 3.4; 4.1; 4.2; 4.5.

• De ce crezi că se spune că lumea este mare, însă locul natal are un loc aparte în sufletul fiecăruia dintre noi? Discută cu colegii despre locurile din sufletul tău, pornind de la întrebările următoare.

• Ai călătorit? Ce locuri ai văzut până acum? Care ți-a plăcut cel mai mult și de ce?

• Discută cu colegii sau scrie primele zece lucruri care îți vin în minte atunci când te gândești la locul în care te-ai născut.

PROIECT

Mândria de a fi român

Lucrați în grupuri mici sau în perechi. Realizați o prezentare, alegând una dintre temele:

- Locuri de legendă
- Istoria noastră
- Tradiții românești
- Preparate culinare românești
- Meșteșuguri tradiționale
- Personalități ale României

Realizați o expoziție pe holul școlii. Prezentați colegilor din alte clase lucrările voastre.

În 3 minute,
scrie cât mai multe
cuvinte care
îți vin în minte
când te gândești
la țara ta.

Dicționar

paloș (subst.) – sabie lată cu două tăișuri, adesea încovoiată spre vârf;

a (se) vânzoli (vb.) – a (se) agita; a se zbate, a se război;

tragic (adj.) – zguduitor, jalnic.

Țara. Poporul

după Alexandru Vlahuță

Dunărea, Marea și Prutul – iată hotarele care îngrădesc pământul Țării Românești. Am trăit, pe vremuri, în granițe mai largi. S-au învățit, pe vremuri, **paloșele** sclipitoare ale Voievozilor noștri și peste Carpați și peste Prut. Dar s-au vărsat încoace înecuri de popot, neamuri, ce nu le mai încăpea lumea, au curs mereu peste noi și-a trebuit – ca să putem trăi – să ne mai strângem țara, și de la miazănoapte și de la răsărit.

Aduși în Dacia de împăratul Traian, rămași aici, în urma celor mai crâncene lupte ce-au văzut timpurile vechi, am păstrat în sângele nostru vitejia acelor două popoare mari din care ne tragem, și nu o dată, în zbuciumul atâtor veacuri, ne-am arătat urmașii vrednici și ai soldaților biruitori, care au **vânzolit** lumea și-au abătut codrii, ca să răzbată în cetatea lui Decebal, și ai uriașilor învinși, care – nemaiputându-se apăra – și-au dat o moarte așa de măreață și de **tragică** în flăcările Sarmizegetusei. De-atunci au trecut două mii de ani. Multe războaie am avut și multe nenorociri ne-au călcat în vremea asta. Vijelii cumplite au trecut peste noi, la toate am ținut piept, și nu ne-am dat, și-aici am stat. Ca trestia ne-am îndoit sub vânt, dar nu ne-am rupt. Și-am rămas stăpâni pe moșioara noastră.

Odihnească-se în pace gloriosul Ștefan, că n-au fost spuse în deșert cuvintele mândre și înțelepte pe care ni le-a lăsat cu limbă de moarte: „Dacă dușmanul vostru ar cere legăminte rușinoase de la voi, atunci mai bine muriți prin sabia lui decât să fiți privitori ai nenorocirii țării voastre”.

Din streașina munților ce înalță marginea țării de la Severin până la Dorohoi, râuri frumoase, dătătoare de viață, și nenumărate pâraie se despletesc, în cărări de argint, peste întinsele șesuri ale Valahiei și printre dealurile blânde ale Moldovei. Câmpia lalomiței s-așterne tăcută, netedă, uscată, în mijlocul atâtor ape ce împodobesc pământul României. Doarme sub șuierea vânturilor deșertul larg, nemărginit al Bărăganului. De mii de ani visează râuri limpezi și lacuri sclipitoare: în zilele senine de vară visul i se arată în undele aerului și-ngână peste lanuri și bălării acele ape vrăjite, amăgitoare, ale mirajelor.

Moșia lui Mircea și-a lui Ștefan, România de azi, nemaicrescând în lături, a trebuit să crească în sus, și saltă zi cu zi – o saltă puterea tinereții și setea de lumină!

Din hotar în hotar, în lung și în lat, o prind, ca-ntr-o rețea, șosele netede, pietruite, și linii ferate, înșirând pe firele lor orașele.

Astăzi, capitala noastră, care-a stat pitită prin munți atâtea veacuri, sporește – sigură și puternică – în mijlocul câmpiei dunărene, ridicând palat lângă palat, pe unde-și păștea odinioară turmele legendarul Bucur. Două mari bulevarde taie-n cruciș orașul. Dâmbovița se minunează de strălucirea și mândrețea în care se desfac malurile ei, ascunse până mai **deunăzi** sub pâlcuri de sălcii.

De-aici, din mijlocul capitalei zgomotoase, îmi întorc gândurile pe unde am umblat. Multe din locurile frumoase pe care le-am văzut îmi revin acum, învăluite în farmecul depărtării, și parcă mă dojenesc, unele că n-am spus destul, altele că n-am spus nimic de ele. Multe vor fi iarăși pe care nu le-am văzut încă. Dar ceea ce se ridică mai luminos și mai sfânt în mijlocul amintirilor mele, podoaba cea mai aleasă și mai mândră între podoabele țării, este poporul român. În sufletu-i larg, nespus de duios, lămurit în focul atâtor suferințe, am găsit izvorul curat al frumoaselor lui cântece și înțelesul istoric al trăinicieii și stăruinței noastre pe acest pământ. În marea lui putere de muncă, de luptă și de răbdare, în mintea lui trează și-n inima lui caldă am găsit sprijinul speranțelor noastre și dezlegarea înaltei chemări a neamului nostru. Îl urmăresc cu gândul de-a lungul veacurilor, îl văd cu pieptul dezvelit în bătălii, luptând ca să-și apere pământul, căzând și ridicându-se iar, murind în șes și renăscând în munți, pururea tânăr, pururea mândru, cu toate nevoile ce-au dat să-l răpună, și mă-ntreb: ce popor a avut pe lume o soartă mai **aprigă** și mai **zbuciumată**, ce neam de oameni a stat mai viteaz și mai întreg în fața atâtor dureri? Unde-ar fi ajuns el astăzi dac-ar fi fost lăsat în pace!...

„O lacrimă îi tremură-n glas, și graiul lui e un suspin”, zice un istoric francez vorbind de poporul român. În adevăr, suferințele acestea au pus o blândețe divină pe figura țaranului nostru. Inima lui e plină de milă pentru cei nenorociți, și limba lui e dulce și plină de mângâieri.

Într-o țară așa de frumoasă, c-un trecut așa de glorios, în mijlocul unui popor atât de deștept, cum să nu fie o adevărată religie iubirea de patrie, și cum să nu-ți ridici fruntea, ca falnicii strămoși de odinioară, mândru că poți spune: „Sunt român!”

Vorbesc și scriu corect

- *s-au* (învârtit) – verb/*sau* = ori
ne-am (dat) – verb/*neam* = popor, familie
Folosește cele patru forme în enunțuri proprii.
- Explică scrierea cu cratimă a cuvintelor: *n-au* (fost) și *s-așterne*. Transcrie din textul citit alte cuvinte de același fel.

Portret de scriitor

Alexandru Vlahuță
(1858–1919)

Dicționar

deunăzi – zilele trecute, nu de mult;

aprig (adj.) – crunt, nemilos;

zbuciumat (adj.) – frământat.

Dincolo de text

Dacă ai putea, ce ai schimba în țara ta?

Lucru în perechi

Transcrie un fragment care ți-a reținut atenția. Citește-l colegului tău și solicită-i să spună de ce crede el că ai ales acest fragment. Ascultă-i părerea, apoi explică-i motivele tale. Acum procedați la fel și discutați fragmentul ales de colegul tău.

Fii și tu scriitor

Describe localitatea în care te-ai născut sau în care locuiești. Prezintă: denumirea, forma de relief, clădirile importante, locurile care îți plac cel mai mult, aspectul străzilor, cum sunt oamenii.

Clubul de lectură

Citește o povestire din volumul **România pitorească**, scris de Alexandru Vlahuță.

Pe o coală A4, transcrie un fragment. Realizează un desen potrivit sau adaugă o imagine corespunzătoare.

Păstrează fișa în **portofoliul** tău.

Cu creionul în mână

Recitește cu atenție textul, apoi răspunde la întrebări.

- Ce elemente de geografie sunt menționate în text?
- Care sunt localitățile menționate pentru frumusețea lor?
- Cum sunt prezentați strămoșii poporului român?
- Prin ce încercări a trecut poporul român?
- Care sunt calitățile poporului român prezentate de autor?

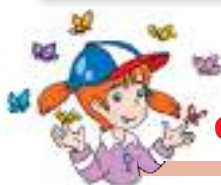

Antrenează-te

- Recitește textul și completează, în caiet, tabelul de mai jos.

Expresii	Țară	Popor	Istoria poporului	Limba română
Sentimente, emoții trăite de autor				
Sentimentele tale				

- Transcrie din textul citit un enunț din care reiese vitejia poporului român.
- Ce loc menționat în textul citit ți-ar plăcea să vizitezi? De ce? Susține-ți răspunsul cu un fapt care apare în text.
- Cărui fragment din text crezi că i se potrivește imaginea alăturată? Motivează.
- Transcrie ultimul alineat al textului.
- Subliniază câte trei substantive, adjective, verbe. Analizează-le.
Exemplu: țară – *substantiv comun, număr singular, gen feminin.*

Gândește-te și imaginează-ți

Imaginează-ți că ai fi domnitor al românilor într-una din perioadele istoriei. Ce ai face? Cum ai apăra țara? Cum ai conduce poporul tău?

Substantivul

1. Lucrați în perechi

a) Căutați în textul citit, apoi scrieți în caiet, câte patru cuvinte care denumesc ființe, lucruri, activități.

- Toate cuvintele se grupează în categorii numite *părți de vorbire*.

Reține

Partea de vorbire care denumește ființe, lucruri, fenomene ale naturii, stări sufletești se numește **substantiv**.

- **Substantivele comune** denumesc *obiecte de același fel*.

De exemplu: *om, localitate, râu*.

* Înțelegem prin *obiect* o ființă, un lucru, un fenomen al naturii, o stare sufletească etc.

- **Substantivele proprii** sunt nume de ființe, țări, orașe, munți.

De exemplu: *Dunărea, Carpații, Alexandru Vlahuță*.

Acestea se scriu întotdeauna cu majusculă.

b) Câte obiecte denumește fiecare substantiv notat de tine la punctul a)?

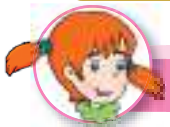
Reține

Substantivul are două numere:

- **numărul singular**, când denumește un singur obiect;
- **numărul plural**, când denumește mai multe obiecte.

După felul în care se numără, substantivele pot fi:

- la **genul masculin** – **un** munte (singular) – **doi** munți (plural);
- la **genul feminin** – **o** câmpie (singular) – **două** câmpii (plural);
- la **genul neutru** – **un** oraș (singular) – **două** orașe (plural).

Să înțelegi mai bine

1. Observă cu atenție una dintre imaginile alăturate. Scrie cât mai multe substantive sugerate de imagine.

2. Citește cu atenție șirurile de substantive. Identifică regula de formare și descoperă intrusul.

- *om, voievod, munte, deal, istoric;*
- *lupte, lacrimi, amintiri, suferințe, hotare;*
- *neam, popor, gând, an, veac, pământ.*

3. Transcrie, în caiet, patru substantive comune și patru substantive proprii din textul citit. Folosește-le într-un text scurt.

Caută în textul citit denumiri ale unor locuri din țara noastră. Ce sunt aceste cuvinte ca părți de vorbire?

Completează cu substantive din text un tabel asemănător.

Folosește câteva din aceste substantive pentru a scrie trei motive pentru care ești mândru că ești român.

gen feminin		gen masculin		gen neutru	
singular	plural	singular	plural	singular	plural

Imaginează-ți că
ești întemeietorul
unui oraș nou.
Unde s-ar afla?
Cum ai dori
să arate?
Ce nume ar purta?

Dicționar

baci (subst.) – cioban care conduce o stână.

Cetatea lui Bucur

de Dumitru Almaș

A. Cică, demult, demult, pe vremea aceea tulbure când năvăleau feluriti oameni răi și prădalnici, cum au fost tătarii, prin luncile Dâmboviței, prin pădurile și poienile din acea parte a țării, pe acolo pe unde acum se întinde Bucureștiul, în vremea aceea umbla un cioban cu turma lui. Îl chema Bucur. Avea oi multe: și albe, și negre, și brumării. Avea, de asemenea, câini voinici, care nu se temeau nici de lupi, nici de urși, nici de vulturii cei mari care, mai ales primăvara, se repezeau din văzduh ca săgeata, și înhățau în gheare mieii cei tineri și jucăuși. Mai avea ciobanul Bucur și vreo doisprezece măgari, pentru purtat poverile ciobanilor, și vreo zece cai grași și frumoși, numai buni de alergătură la drum lung.

Om cumsecade era Bucur ciobanul; la stâna lui de oi ținea mulți ucenici și ciobani, toți zdraveni și meșteri la închegat cașul, la tuns oile și la pregătit pieile pentru bundițe și cojoace. Și trebuia să fie zdraveni, pentru că nu numai de fiare trebuia să apere turma, ci și de cete prădalnice de oameni răi care, cum am spus, mișunau pretutindeni, în acele vremuri tulburi și pline de primejdie.

De multe ori, tătarii au furat oi, berbeci, mieii și măgari din turma lui Bucur. De multe ori au dat foc stânilor lui. Ba, chiar i-au ucis doi câini, din cei mai credincioși; iar pe unul dintre ciobani, unul mai tinerel, l-au prins cu lațul, l-au luat rob și l-au dus în țara lor.

Se vede însă că acei oameni ai jafului se înădăiseră la rele, pentru că, în iarnă, au răpit și pe fata **baciului** Bucur, pe Anca. Frumoasă fată! Cu păr ca borangicul, cu ochi ca floarea de cicoare și cu trup mlădios de căprioară. Tot cu lațul au prins-o când, singură în stână, torcea lână pentru sumanele ciobanilor. S-a zbatut ea, cât a putut; dar răii s-au dovedit mai puternici.

Aflând de asemenea răpire, Bucur ciobanul s-a aprins de durere și de mânie. A încălecat în graba mare și, împreună cu încă doi ucenici, a galopat în urma tătarilor. Și au galopat, au galopat, zile și nopți în șir. Nu i-au ajuns decât la o apă mare, numită Nistru. Cum era iarnă, apa înghețase. Simțindu-se urmăriți, tătarii s-au avântat să treacă râul cel mare pe gheață, ca pe pod. Dar se vede că gheața nu era prea groasă că, iaca, a pârâit, s-a crăpat și acei tătari, huștiuluc! în bulboana adâncă, așa cum se aflau: cu cai și cu pradă cu tot. Unii au scăpat pentru că armăsarii lor știa să înoate; alții s-au înecat.

Anca știa să înoate, iar părintele său, Bucur, și fărtașii lui au sărit s-o ajute a ieși dintre sloiurile de gheață.

Așa s-au întors, toți patru la stâna de pe malul Dâmboviței. Aici, pe un **dâmb**, și-au clădit o casă mare și au împrejmuit-o cu gard înalt din butuci groși, ca un adevărat zid de cetate. Apoi, când Anca s-a măritat și a avut copii, deci familia baciului Bucur a sporit, au construit și o bisericuță, care se vede și azi, și se cheamă chiar „Biserica lui Bucur”.

Cu anii, s-au adunat aici tot mai mulți români. Iacă așa, în jurul casei lui Bucur, după sute și sute de ani, s-a format un oraș, căruia oamenii i-au zis București, iar azi este frumoasa capitală a României.

B. O altă poveste spune că a fost odată un pădurar sărac care trăia împreună cu fiica sa, pe nume Dâmbovița, într-o pădure mare și adâncă. Fata știa toate secretele pădurii și cărările ascunse sub iarbă și tufișuri.

Într-o zi, Prințul Munților s-a rătăcit în pădure. Întâlnind-o pe Dâmbovița, i-a cerut acesteia să îi găsească drumul, iar fata l-a ajutat. Prințul a văzut-o atât de blândă și frumoasă și a cerut-o de soție. Dâmbovița i-a spus că ea a promis deja că va fi soția lui Bucur, un cioban care locuia lângă pădure. Ca mulțumire, prințul i-a dăruit fetei un mic cuțitaș și un **titirez**. Dacă ar fi învățat țitirezul, orice dorință ar fi devenit realitate.

După întâlnirea cu prințul, fata a luat darurile primite și i le-a arătat lui Bucur. Vrând să vadă puterea cuțitului, l-au înfipt într-o piatră. Din acel loc a ieșit un izvor limpede ca lacrima. Râul a fost numit Dâmbovița, iar cei doi au întemeiat un mic sat la marginea pădurii, pe malurile râului. Bucur a numit așezarea după numele lui.

Și așa micul sat, astăzi un mare oraș, se numește București și apa care îl traversează se numește Dâmbovița.

Dicționar

dâmb (subst.) – formă de relief mai mică decât dealul; colină;

titirez (subst.) – jucărie mică făcută din lemn, din os, din metal etc., în formă de con și cu un vârf ascuțit, care se poate roti pe o suprafață plană; sfârlează.

Dincolo de text

De unde vine numele localității în care te-ai născut?

Cu creionul în mână

Recitește cu atenție textul, apoi răspunde la întrebări.

- Care sunt personajele din prima legendă?
- Care sunt personajele din a doua legendă?
- Ce personaj apare în ambele legende? De ce crezi că se întâmplă acest lucru?
- De ce capitala țării se numește București?

Antrenează-te

Spitalul Colțea

Palatul Parlamentului

Arcul de Triumf

Piața Universității

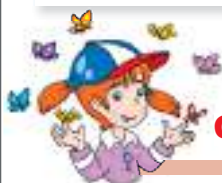
Ateneul Român

1. Scrie într-un tabel cu rubricile **Asemănări** și **Deosebiri** ceea ce ai aflat despre Anca și despre Dâmbovița, citind cele două legende.
2. Găsește cel puțin trei legături între acțiunile prezentate în legende, urmărind exemplul de mai jos:

Pentru că au ajutat-o tatăl și ceilalți doi ucenici.

Anca a reușit să scape de tătari.

3. Caută, în text, enunțul în care apar cuvintele *se întinde*. Observă sensul cu care au fost folosite. Alcătuieste enunțuri în care să aibă alte sensuri.
4. Scrie sau desenează despre modul în care a luat naștere orașul București, alegând o variantă din ceea ce ai citit.
5. Alege din text cinci substantive și cinci verbe. Scrie un scurt text în care să-ți imaginezi cum a apărut un nume de sat, oraș, apă, munte. Schimbă caietul cu colegul tău și verificați-vă reciproc ortografia și punctuația în textul redactat.
6. De ce crezi că oamenii și-au întemeiat așezările în apropierea apelor? Găsește cel puțin trei argumente.
7. Prezintă una dintre imaginile din stânga paginii. Folosește cât mai multe substantive.

Gândește-te și creează

Întoarce-te la text și alege cinci cuvinte, respectând următoarele indicații:

- de la pagina 26, al doilea cuvânt din prima legendă;
- al șaptelea cuvânt din al cincilea rând al legendei A;
- ultimul cuvânt cu care se termină prima legendă;
- primul cuvânt din al șaselea rând al legendei B;
- al cincilea cuvânt din ultimul enunț al celei de-a doua legende.

Pe o fișă, creează o scurtă poveste în care să folosești cele cinci cuvinte. Pune fișa în **portofoliul** tău.

Planul simplu al unui oraș. Harta

1. Imaginează-ți că ești ghid pentru un coleg venit din străinătate. Mergeți împreună să vizitați câteva obiective importante din capitala țării, municipiul București. Musafirul tău ar vrea să vadă: Teatrul Național București și parcul din fața acestuia, Hotelul Intercontinental, Universitatea din București, Universitatea de Arhitectură și Muzeul Municipiului București. Arată aceste obiective pe **planul** de mai jos.
2. Privește cu atenție planul dat. Cum îți propui să se desfășoare vizita voastră? Scrie pas cu pas obiectivele, în ordinea în care crezi că ar fi bine să le vizitezi.
3. Caută o **hartă** a localității tale. Pe baza ei, realizează un plan simplu. Cu ajutorul său, imaginează-ți cum ai organiza o vizită cu prietenii tăi veniți din alt oraș.

Lucru în perechi

Folosind harta României, propuneți traseul unei excursii. Informați-vă despre locurile ce pot fi vizitate.

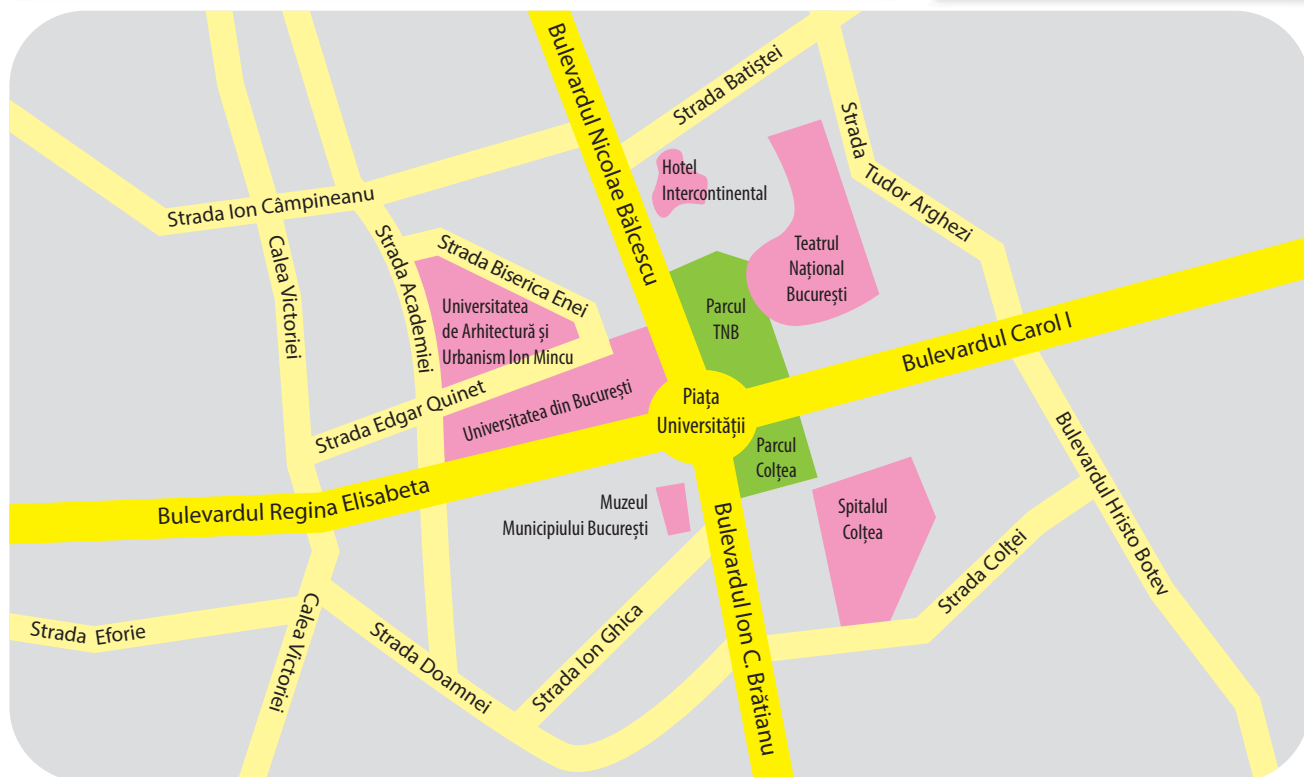
Ai studiat vreodată harta localității în care te-ai născut sau o altă hartă a unei localități pe care ai vizitat-o? Ce ai observat? Ce poți vedea pe o hartă? Dar pe un plan al localității?

Dicționar

plan (subst.) – desen tehnic care reprezintă grafic, la o anumită scară, un teren;

hartă (subst.) – reprezentare grafică a suprafeței pământului, a unui continent, a unei țări, regiuni sau localități, executată din punct de vedere geografic, istoric, geologic.

*Dacă ai putea fi
artist de circ,
ce număr
ți-ar plăcea
să faci?
Timp de
5 minute,
scrie un scurt text.*

Cartea cu Apolodor

de Gellu Naum

La circ, în Târgul Moșilor,
Pe gheața unui răcitor,
Trăia voios și zâmbitor
Un pinguin din Labrador.
— Cum se numea? — Apolodor.
— Și ce făcea? — Cânta la cor.
Deci, nu era nici scamator,
Nici acrobat, nici dansator;
Făcea și el ce-i mai ușor:
Cânta la cor. (Era **tenor**.)
Grăsuț, curat, atrăgător
În fracul lui strălucitor,
Așa era Apolodor.

Dar într-o zi Apolodor,
Spre deznădejdea tuturor,
A spus așa: — Sunt foaaarte trist!
Îmi place viața de corist,
Dar ce să fac? Mi-e dor, mi-e dor
De frații mei din Labrador!
O, de-aș putea un ceas măcar
să stau cu ei pe un ghețar...
Apoi a plâns Apolodor.
Când l-a văzut pisoiful Tiț
Plângând cu hohot și sughiț,
l-a spus: — Prietene, ți-aș da
Mustața și codița mea,
Aș da o litră de caimac,
Aș da orice să te împac,
Zău, nu mai plânde, te implor!
Dar el plânga: — Mi-e dor, mi-e dor
De frații mei din Labrador!
Și-au încercat să-l mai împace
Ariciul, dăruindu-i ace,
Și ursul, cu un pumn de mure
Proaspăt culese din pădure.

Și iepurele Buză-Lată
 (Colegi de-ai lui Apolodor,
 Maeștri cântăreți la cor).
 Cămila Suzi, cea mai tristă,
 Plângea cu fața în batistă,
 Ea îi fusese ca o mamă,
 Îl învățase prima gamă.
 Dar el plângea: — Mi-e dor, mi-e dor
 De frații mei din Labrador...
 Colegii lui Apolodor
 S-au dus atunci la dirijor.
 Maestrul Domilasolfa,
 Cu haina lui de catifea,
 I-a ascultat și, gânditor,
 S-a așezat pe canapea oftând:
 — Sărmanul meu tenor...
 Se poate prăpădi de dor...
 Să plece dar spre Labrador.
 Și a plecat Apolodor.
 La început, a fost ușor:
 L-a dus spre nord, l-a dus în zbor
 Un avion, un **bimotor**
 Și, stând picior peste picior,
 Cânta, cânta Apolodor,
 Cânta cu glasul de tenor,
 Dar, între timp, înflăcăându-l
 Năucitorul peisaj,
 Sări pe-o aripă, cu gândul
 Să dea dovadă de curaj.
 Apoi, cu parașuta-n spate
 Se zbugui Apolodor,
 Ba agățându-se de roate,
 Ba stând călare pe motor.
 Așa, cu zborul singuratic,
 Ar fi ajuns în Labrador,
 Dar l-a lovit un nor **zănatic**
 Și a căzut Apolodor...

La Capul Nord, la Capul Nord,
 Adăpostit într-un **fiord**,
 Stătea pe țărm Apolodor,
 Posomorât și gânditor.
 Ședea pe țărm tăcut și trist,
 Acest tenor, acest artist
 Stătea cu parașuta spartă,
 Nu tu busolă, nu tu hartă...
 În larg vuia clocotitor
 Mare potopul apelor.
 Și se jelea Apolodor...
 Dar iată un vapor,
 Sirena șuieră de zor:
 — Cine ești?
 — Un călător.
 — Cum te numești?
 — Apolodor.
 — Și încotro?
 — Spre Labrador.
 — Hai, urcă-te, Apolodor...
 Ai ceva drum de ocolit,
 Căci navigăm spre Răsărit,
 Dar tot ajungi în Labrador.
 Hai, urcă-te, Apolodor...

Dicționar

tenor (subst.) – cântăreț care are vocea cea mai înaltă;

bimotor (subst.) – avion cu două motoare;

zănatic (adj.) – zăpăcit, bezmetic;

fiord (subst.) – golf maritim îngust și adânc, cu maluri abrupte.

Dincolo de text

Ce înseamnă să-ți fie dor de ceva sau de cineva?

Portret de scriitor

Gellu Naum
(1915–2001)

Cu creionul în mână

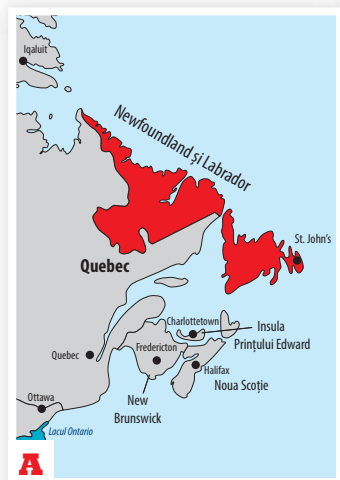
Recitește cu atenție textul, apoi răspunde la întrebări.

- De ce crezi că poezia se numește *Cartea cu Apolodor*?
- Unde trăia Apolodor?
- Cum crezi că a ajuns la circ?
- Care sunt versurile din care aflăm cum era pinguinul?
- Ce versuri se repetă în poezie? De ce?
- Ce ai putea spune despre pisoiful Tiț, din cuvintele pe care i le spune lui Apolodor?
- Cine ar putea fi maestrul dirijor Domilasolfa?
- Prin ce aventuri trece pinguinul călător?

Antrenează-te

- Informează-te și spune-le colegilor cel puțin trei lucruri pe care le-ai aflat despre Labrador (*fig. A*).
- Scrie un e-mail către frații lui Apolodor, în care să îi anunți de intenția pinguinului.
- Caută în textul poeziei substantivele care denumesc meseriile de la circ sau teatru. Precizează numărul și genul fiecărui substantiv.
- Scrie o scurtă întâmplare despre un câțel labrador (*fig. B*), din Labrador. Folosește cel puțin trei substantive proprii.

Gândește-te și imaginează-ți

• Privește cu atenție fotografia alăturată. Imaginează-ți că ea reprezintă locul drag din sufletul unui mic animal (ales de tine). Ca și Apolodor, el își dorește să revină acasă pentru că îi este dor.

Scrie cel puțin trei motive pentru care i-ar putea fi dor de casă personajului tău.

Dacă i-ar vorbi unui prieten despre casa lui, ce ar spune despre ea micul personaj imaginar?

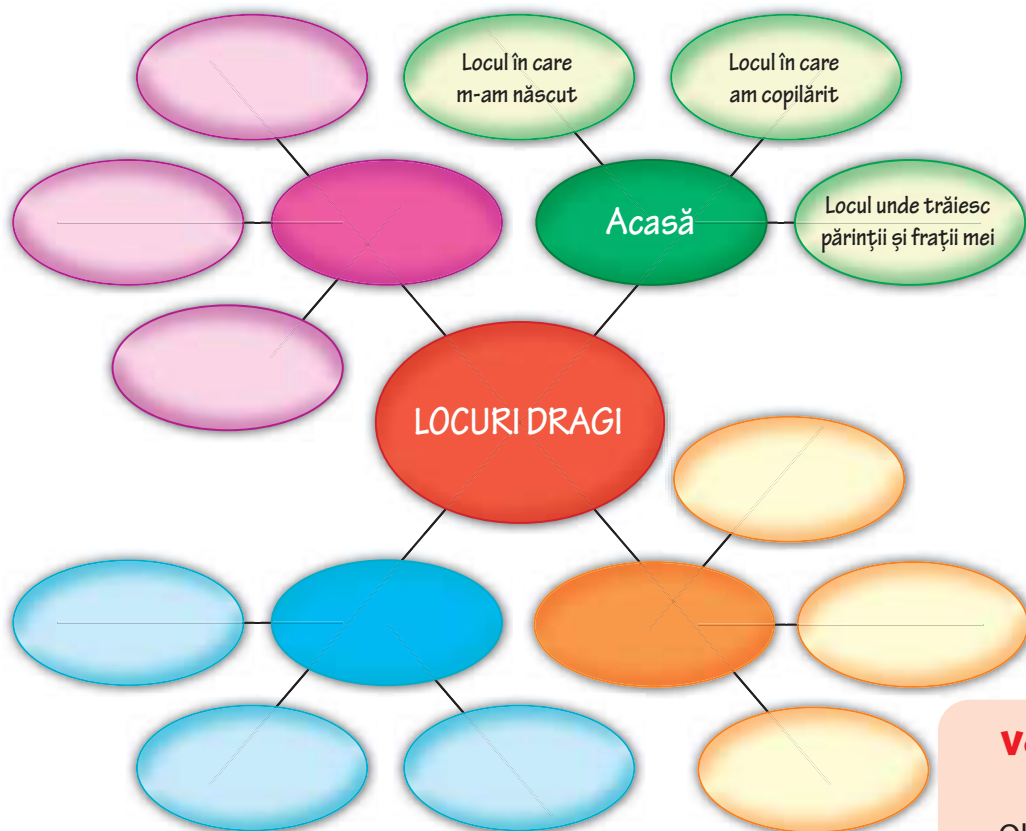
Organizatorul grafic

Să înțelegi mai bine

1. Desenează în caiet un ciorchine, ca în exemplul de mai jos. Scrie la ce te gândești atunci când spui **Locuri dragi**. Folosește și ceea ce ai aflat până acum din textele citite în această unitate. De ideile noi leagă alte idei care te ajută să ai un tablou cât mai dezvoltat.

Când învățăm, reținem mult mai ușor informațiile dacă le organizăm și sub formă grafică (sub formă de schemă sau de desen).

2. Cu ajutorul unui ciorchine, arată care sunt locurile pe unde a trecut Apolodor și ce i s-a întâmplat.
3. Realizează prezentarea lui Apolodor folosind un organizator grafic de tip ciorchine, apoi scrie un text.

Atunci când prezinți un personaj, o persoană, un obiect folosește cât mai multe substantive și adjective.

4. Realizează un ciorchine pentru o lecție la alegere, de la disciplinele Istorie, Geografie sau Științe ale naturii.

Vorbesc și scriu corect

Observă și explică scrierea cuvintelor *mi-e dor* (îmi este dor).

Cuvântul *mie* are două sensuri. Care sunt acestea? Scrie enunțuri folosind cele două forme ale cuvintelor.

Ce altă pereche de cuvinte asemănătoare mai știi?

Tu ce știi
despre cetățile
din România?
Scrie o listă
de idei.

Citește textul, notând în dreptul ideilor (fragmentelor), cu creionul, următoarele semne:

- ✓ informații cunoscute deja;
- informații diferite de ceea ce știi;
- + informație nouă;
- ? idei neclare.

Dicționar

fortificație (subst.) – construcție militară de apărare;

citadelă (subst.) – mică fortăreață în interiorul unei cetăți;

sanctuar (subst.) – loc sfânt;

reședință (subst.) – sediul unei autorități sau al unei persoane; capitală.

Cetățile, pagini de istorie

Avem în România cetăți și castele, unele cunoscute la nivel mondial, altele peste care s-a așternut uitarea. Se află pe tot cuprinsul țării, într-o varietate arhitectonică, din perioade istorice diferite, cu povești ce așteaptă să fie descoperite.

Sarmizegetusa Regia sau Sarmizegetusa cea regească a fost capitala Daciei. Cetatea de pe Dealul Grădiștei este cea mai mare dintre **fortificațiile** dacice. Situată la 1200 de metri înălțime, fortăreața a fost centrul sistemului de apărare dac din Munții Orăștiei și cuprindea șase **citadele**. Este construită din blocuri masive de piatră, pe cinci terase. Cetatea conținea și o zonă sacră, ce cuprindea **sanctuarul** circular numit *Calendarul Circular*.

Zidul cetății avea 3 m grosime și o înălțime de aproximativ 4-5 m. În apropiere, spre vest, se află o întinsă așezare civilă, în care se observă foarte multe locuințe, ateliere, magazii, hambare, rezervoare de apă. Civiii locuiau pe lângă fortăreață, pe terasele construite în josul muntelui. Nobilii daci aveau apă în rezidențele lor, adusă prin țevi ceramice, iar descoperirile arheologice dovedesc că societatea dacică avea un standard înalt de viață.

Cetatea **Târgoviște** a fost timp de peste trei secole **reședință** domnească și capitala Țării Românești. Prima mențiune documentară a așezării – ca fiind reședință domnească – este cea dintr-un memorial de călătorie al lui Johann Schiltberger, care, în anul 1396, a fost în Țara Românească și în cele două capitale ale ei, numite Argeș (Agrich) și Târgoviște (Türkoich).

Curtea Domnească din Târgoviște, construită pe vremea voievodului Mircea cel Bătrân, a fost gândită ca un complex de clădiri pentru familia, curtenii și slujitorii săi. Aceasta se află pe malul drept

Cetatea Sarmizegetusa (jud. Hunedoara)

al râului Ialomița, pe terasa cea mai înaltă, în apropierea drumurilor comerciale importante. Toate erau înconjurate pe trei laturi de un zid de piatră.

Pe vremea lui Vlad Țepeș a fost ridicat Turnul Chindiei, care servea în același timp pazii și observației, anunța apusul soarelui (când se înceta circulația în oraș) și avea un rol deosebit în caz de incendiu. Datorită mutării reședinței domnești la Târgoviște, orașul va cunoaște o dezvoltare rapidă. Au fost aduși meșteri constructori din Transilvania care au înălțat adevărate monumente specifice artei și arhitecturii românești.

Cetatea Sucevei este menționată pentru prima dată într-un document din anul 1388 al voievodului moldovean Petru I Mușat. El a construit în Suceava un castel fortificat pentru a-i servi ca reședință voievodală. Castelul avea forma unui patrulater, la fiecare colț al cetății, dar și pe mijlocul fiecărei laturi, existând turnuri pătrate de apărare (bastioane) cu latura de 4 m.

Zidurile aveau o grosime de aproximativ 2 metri, fiind construite din piatră, între pietre aflându-se umplutură de piatră legată cu mortar, în care s-au mai pus piatră și cărămidă sfărâmată. Au mai fost întrebuințate în masa de zidărie și bârne din lemn de stejar, pentru a evita fisurarea zidurilor.

Considerând că Cetatea Sucevei nu este suficient întărită pentru a rezista atacurilor inamicilor Moldovei, domnitorul Ștefan cel Mare a construit un zid care înconjura cetatea asemenea unui inel.

Cetatea Sighișoara este centrul istoric vechi al municipiului Sighișoara. A fost construită în secolul al XII-lea de **coloniștii** sași și s-a păstrat aproape neschimbată, fiind locuită și în prezent.

Cetatea este amplasată pe malul sudic al râului Târnava Mare, pe o coastă de deal, pe două terase. Lângă Biserica Cetății a funcționat și prima școală din Sighișoara, menționată documentar în anul 1522. Mai târziu a fost construită și Școala din Deal, către care urcă o scară acoperită, inițial cu 300 de trepte, *Scara școlarilor*.

Ca protecție împotriva atacurilor turcești, cetatea era înconjurată de un zid. Zidul avea 14 turnuri, din care 9 se păstrează până în ziua de azi. Turnurile erau folosite de **breslele** meșteșugărești și au primit nume potrivite: Turnul cu ceas, Turnul frânghierilor, al măcelarilor, cojocarilor, țesătorilor, giuvaiergiilor, cositorarilor, tăbăcarilor, fierarilor, lăcătușilor și dogarilor, al pescarilor și al cizmarilor.

Pot fi cetățile o fărâmă de lume care a învățat să păcălească trecerea vremii, o parte de Românie care ne vorbește astăzi despre frumusețea, gloria și demnitatea istoriei noastre și a Europei?

Dicționar

colonist (subst.) – persoană care s-a mutat din țara sa într-o regiune străină;

breslă (subst.) – asociație de meșteșugari de aceeași branșă.

Turnul Chindiei (jud. Dâmbovița)

Cetatea Sighișoara (jud. Mureș)

Lucru în grup

Organizați o minidezbateră cu tema: *Cunoașterea istoriei țării, formă a dragostei de țară*. Pentru a vă argumenta părerea, folosiți și fapte și informații din textele citite.

Într-o dezbatere, este important:

- să asculți părerea celorlalți;
- să îți motivezi părerea;
- să păstrezi subiectul discuției.

Gândește-te și imaginează-ți

Imaginează-ți că te poți întoarce în timp și poposești în cetatea care ți-a plăcut mai mult. Scrie cum s-ar desfășura o zi obișnuită în acest loc. Ce vezi? Ce auzi? Ce miroși? Menționează cum arată cetatea, cum se face aprovizionarea acesteia, ce persoane întâlnești, ce ocupații au, ce faci tu.

Cu creionul în mână

1. Recitește textul, apoi răspunde la întrebări.
 - a) Despre care cetăți ai aflat citind textul *Cetățile, pagini de istorie*?
 - b) Ce domnitori sunt menționați în text?
 - c) Care a fost rolul cel mai important al cetăților românești?
 - d) Pe care dintre cele patru cetăți ți-ar plăcea să o vizitezi? Argumentează, folosind informații din text.
 - e) Ce elemente comune cetăților ai descoperit citind textul? Dar deosebiri? Grupează-le, realizând în caiet un tabel cu două coloane: **Asemănări** și **Deosebiri**.
2. a) Observă imaginile care însoțesc textul. Asociază fiecărei imagini o informație din textul citit.
 - b) Caută pe internet sau într-o enciclopedie o imagine pentru cetatea care nu este reprezentată prin fotografie. Descrie această cetate folosind și informații din text.
3. Răspunde la întrebarea din finalul textului. Motivează, folosind fapte din text.

Antrenează-te

1. Privește imaginea alăturată. Cărei cetăți crezi că i s-ar potrivi? Motivează răspunsul tău, în scris.
2. Folosește informațiile din text pentru a scrie o scrisoare/ un e-mail prin care inviți un prieten din altă țară să viziteze România.
3. Alege unul dintre fragmentele textului. Identifică cel puțin cinci substantive și folosește-le într-un scurt text.
4. Analizează substantivele din primul enunț al textului. Arată felul, numărul și genul acestora.
5. Povestește în scris vizita într-un loc istoric, folosind următorul plan de idei:
 - a) Toți elevii se întâlnesc în curtea școlii. (Menționează și timpul, persoanele care participă.)
 - b) Ghidul îi așteaptă la intrare.
 - c) Elevii ascultă cu atenție informațiile și solicită explicații. (Povestește despre ce află copiii.)
 - d) Vizita va rămâne o amintire plăcută și instructivă.

Folosirea unor semne pentru înțelegerea textului citit (SINELG*)

Să înțelegi mai bine

1. Amintește-ți semnele pe care le-ai folosit când ai citit prima dată textul. La ce te-au ajutat?
 - Ce idei/informații știai deja? (✓)
 - Ce informații au fost diferite de ce știai tu? (–)
 - Care au fost lucrurile noi pe care le-ai aflat citind textul? (+)
 - Ce idei ți s-au părut confuze, neclare? (?) Despre ce aspect ai cerut lămuriri ori ai căutat informații suplimentare?
2. Citește textul următor, folosind semnele precizate mai sus! Folosește creionul, iar la finalul lecției șterge semnele.

Cetatea Neamț este o cetate medievală din Moldova, aflată la marginea orașului Târgu Neamț. Ea se află localizată pe stânca Timuș de pe Culmea Pleșului, numită și Dealul Cetății. De aici, străjuia valea Moldovei și a Siretului, ca și drumul care trecea peste munte în Transilvania. Cetatea făcea parte din sistemul de fortificații construit în Moldova, în momentul apariției pericolului otoman. Sistemul de fortificații medievale cuprindea așezări fortificate (curți domnești, mănăstiri cu ziduri înalte, precum și cetăți de importanță strategică) în scop de apărare, întărite cu ziduri de piatră, valuri de pământ sau având șanțuri adânci.

- Urmăriți documentarul *Cetatea Neamțului – secole de luptă*. Identificați informații asemănătoare celor din text.

<https://www.youtube.com/watch?v=Cs3d8Rn75gl>

3. **a)** Alege un text dintr-o enciclopedie de istorie sau științifică pentru copii, aflată în biblioteca școlii.
b) Alege un subiect. Ce știi despre acesta? Citește textul, notând ideile cu semnele învățate.
4. Citește poezia *Muma lui Ștefan cel Mare*, de Dimitrie Bolintineanu. Ar putea fi vorba despre Cetatea Neamțului? Argumentează folosind un fapt din textul informativ citit la exercițiul 2. Povestește întâmplarea descrisă în poezie. Poți completa cu elemente imaginate de tine.

Atunci când citești un text informativ, folosirea unor semne te ajută să îl înțelegi mai bine.

Cetatea Neamț (jud. Neamț)

În timpul vizionării unui documentar sau imediat după, notați elementele pe care le considerați importante.

Lucru în perechi

Organizați informațiile reținute în timpul vizionării într-un tabel sau într-un ciorchine.

Portofoliu

Caută informații despre un monument istoric din România. Realizează o scurtă prezentare, însoțită de fotografii, o hartă, o schiță sau desene.

* Metoda SINELG (Sistemul Interactiv de Notare pentru Eficientizarea Lecturii și Gândirii).

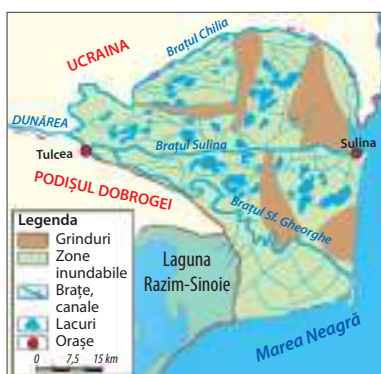
De ce crezi că unele locuri devin rezervații naturale? Discuțați în perechi, apoi cu toată clasa.

Dicționar

habitat (subst.) – suprafață locuită de o populație, de o specie de plante sau de animale;

patrimoniu (subst.) – avere, bunuri moștenite.

RECAPITULARE

Rezervația Delta Dunării

Delta Dunării a fost declarată Rezervație a biosferei, în cadrul Programului UNESCO „Omul și Biosfera”, în anul 1990. Tot atunci, Delta Dunării a fost recunoscută ca zonă umedă de importanță internațională, în special ca **habitat** al păsărilor de apă, iar o suprafață de 340 000 de hectare a fost recunoscută ca parte a **patrimoniului** natural universal în cadrul Convenției UNESCO de protejare a patrimoniului universal cultural și natural.

Rezervația se întinde pe teritoriile a trei județe: Tulcea, Constanța și Galați.

Așa cum îi arată și numele, delta s-a format datorită fluviului Dunărea, care se varsă în mare prin cele trei brațe: Chilia, Sulina și Sfântul Gheorghe.

Prima știre istorică despre Delta Dunării ne-a lăsat-o grecul Herodot, „părintele istoriei”, care descrie intrarea flotei persane a lui Darius prin Deltă, după ce poposise la Histria.

Flora Deltei este reprezentată în mare parte de o vegetație specifică zonelor umede (stuful, papura, rogozul în amestec cu salcia pitică) și ocupă aproximativ trei sferturi din totalul suprafeței. De asemenea, există păduri (Pădurea Letea și Pădurea Caraorman) alcătuite din arbori (stejar brumăriu, frasin, plop, ulm), arbuști (zălog, cătină roșie) și plante agățătoare (hamei, curpen).

Delta Dunării conține mai mult de 360 de specii de păsări și 133 de specii de pești, peste 1830 de specii de copaci și plante, peste 2440 de specii de insecte, 11 specii de reptile, 44 de specii de mamifere, foarte multe dintre acestea fiind declarate specii unice și monumente ale naturii.

Acesta este locul unde milioane de păsări din diferite colțuri ale Pământului vin să cuibărească: gâsca cenușie, pescărușul albastru, stârcul pitic, buhaiul-de-baltă, lăstunul de casă, lebăda de vară, rândunica roșcată, cormoranul mic, pelicanul creț, corcodelul mare, cufundarul mic etc.

Populația Deltei a fost totdeauna **răzleață**, datorită mediului semiacvatic care nu a permis densități importante. Aici, densitatea medie este de cinci locuitori pe kilometru pătrat. Vara este anotimpul care aglomerează această zonă, datorită numărului mare de turiști, astfel că în acest anotimp populația se triplează. Locuitorii

Deltei sunt români, lipoveni, ucraineni, ruși, turci, tătari, iar ocupația de bază a acestora este pescuitul. Cea de-a doua ocupație importantă a locuitorilor Deltei o constituie creșterea animalelor, care, dintr-o activitate temporară, a devenit o preocupare permanentă la sfârșitul secolului al XIX-lea.

Potențialul cultural și istoric cu numeroase vestigii arheologice (Argamum, Histria, Heracleea), elementele tradiționale și așezările umane cu o înfățișare și viață specifice deltei reprezintă un argument în favoarea protejării acestui ținut unic.

Ruinele cetății Histria

Antrenează-te

1. Scrie în caiet răspunsurile la întrebări.
 - a) Prin ce program a fost recunoscută Delta Dunării ca zonă umedă de importanță internațională?
 - b) Ce păsări vin să cuibărească în deltă?
 - c) Care sunt ocupațiile locuitorilor deltei?
 - d) De ce populația deltei este răzleață?
 - e) De ce trebuie protejat acest ținut unic?
2. De ce Delta Dunării este cel mai important loc de popas pentru păsările migratoare? Explică, folosind un fapt din text.
3. Ai citit despre Delta Dunării. Scrie un text, de cinci-șapte enunțuri, în care să explici de ce ai dori să o vizitezi. Folosește cel puțin cinci substantive din textul citit. Subliniază substantivele folosite.
4. a) Cu întreaga clasă, vizionați filmul documentar *Delta Dunării*, apoi discutați despre el. (https://www.youtube.com/watch?v=LnTō3_K1tlk).
b) Scrie un text de șase-șapte enunțuri, folosind informații din text și din film.
c) Realizează un afiș prin care este promovată Delta Dunării.
5. Prezintă în scris, prin câteva enunțuri, un alt obiectiv al patrimoniului UNESCO din România. Însoțește textul de imagini.

Dicționar

răzleț (adj.) – situat la distanță unul de altul.

Evaluarea proiectului

Prezentați lucrările voastre. Verificați dacă:

- informațiile sunt organizate logic;
- imaginile susțin înțelegerea informațiilor;
- prezentarea este ușor de înțeles.

Te-ai încadrat în termenul de lucru?

Ce ți s-a părut dificil?
Ce ai de îmbunătățit?

Dragostea
de țară
i-a ajutat pe
români să își
apere pământul
strămoșesc.

Dicționar

plăieș (subst.) – locuitor de la granițele situate în zona de munte, responsabil cu paza frontierei;

fuior (subst.) – mănunchi de fire gata de tors;

cânepă (subst.) – plantă textilă cultivată pentru firele care se extrag din tulpină.

EVALUARE

Povestea Vrancei

(legendă populară)

Demult, pe timpul domniei lui Ștefan cel Mare, a fost o luptă mare între **plăieșii** lui Ștefăniță și oastea turcească, care năvăliseră ca frunza și iarba pe pământul Moldovei. Bătălia a fost aprigă și, din cauza numărului prea mare de dușmani, moldovenii au căzut biruiți.

Voievodul, amărât în suflet de această pierdere, fugise din fața puhoiului vrăjmaș ca să nu fie prins și, rătăcind singur prin munți, a ajuns pe valea Putnei. După atâta umblătură prin codri, nimeri prin asfințitul soarelui la o casă de pe dumbrava Bârseștilor.

Aici, o bătrână torcea dintr-un **fuior** de **cânepă** pe prispa casei.

— Bună ziua, bătrânico, zise voievodul descălecând și legând calul de parul porții.

— Bună să-ți fie inima, voinice, răspuse blând bătrâna privind mirată pe viteaz, căci nu-l cunoștea cine este.

— Fă bine, mătușică, de-mi dă ceva de mâncare și lasă-mă să mă odihnesc puțin, că tare am ostenit de când umblu pe coclaurile astea.

Baba puse masa și îi dete străinului să îmbuce lapte cu mămăligă și brânză de oi, apoi așeză și armăsarul la iesle.

Când se înapoie în casă, găsi pe străin culcat. Se așezase pe o **laviță**, așa îmbrăcat cum se afla, și ațipise, căci, după cum se cunoștea pe trăsăturile feței, era tare obosit. Îl privea acum nedumerită bătrâna și nu înțelegea cine să fie străinul acesta cu părul

bălai și cu fața rumenă și frumoasă, de a rătăcit tocmai prin inima codrilor aceștia. Tot uitându-se așa cu luare-aminte, bătrâna observă că voinicul purta haine ostășești, cusute în fireturi și aur, pe sub **sarica** greoaie de lână de oaie, care se lăsase puțin la o parte.

Îndată își dădu cu ideea că nu poate să fie altul decât Ștefan-Vodă, domnul Moldovei, despre care auzise că fusese învins de turci într-o bătălie. Fără să mai stea pe gânduri, porni la fugă până la stâna din vale, ca să-și vestească feciorii, lăsând pe Ștefan-Vodă singur.

Baba avea șapte feciori voinici, tot unul și unul, nalți, spătoși și vânjoși, care nu se temeau de nimeni în calea lor. În ei își pusese acum nădejdea și, ajungând la stână, le povesti cele întâmplăte cu voievodul, îndemnându-i ca

să plece cât mai curând și, răscolind ținutul Vrancei, să strângă pe toți voinicii plaiului acesta, cu care Ștefan să pornească la luptă și să alunge pe turci din țară.

Dimineața, când baba își văzu feciorii venind, deschise larg ușa de la odaia în care se afla Ștefan-Vodă și, voioasă, zise:

— Măria Ta, nu fi întristat. Scris este ca un așa de bun viteaz să nu rămână învins de mâna dușmanului. Ia te uită cum îți vin ostașii cu care vei învinge oastea **păgână**.

Ștefan ieși în prag și rămase mirat când văzu curgând din toate părțile cete de voinici, înarmați cu lănci și arcuri, coase și topoare ce străluceau în razele soarelui de-abia răsărit.

— Dar de unde sunt acești voinici, bătrâno, și cine i-a adunat așa?

— Sunt plăieșii Vrancei, Măria Ta, și vin cu toții ca să pornești cu ei la luptă. Cei șapte feciori ai mei au strâns oaste nouă.

Apoi, chemându-și feciorii lângă ea, urmă:

— Aista-i Bodea, aista Spirea, celălalt Negrilă, apoi Bârsan, Spulber, Pavel și cu Nistor. Acum ți-i dau Măriei Tale. Cu ei mergi fără teamă și-i vei scoate pe dușmani din țară.

Acum, Ștefan privea mândru la oștenii aceștia adunați în jurul său, apoi, întorcându-se către babă, îi zise:

— Dar cum te numești, bătrâno?

— Tudora Vrâncioaia.

— Să trăiești, mătușă Tudora, și Dumnezeu să-ți dea sănătate, pentru sprijinul și dragostea de țară ce arăți.

Apoi, îmbărbătându-și oastea adunată, plecară cu toții peste dealuri, și străbătând codrii la vale, izbi în coastă pe vrăjmași. Toți s-au luptat voinicește, Ștefan-Vodă era printre cei dintâi, înconjurat de flăcăii Vrâncioaiei, care se luptau ca niște lei.

Și astfel, Ștefan a învins și de data asta pe turci, izgonindu-i din țară afară. Atunci, de bucurie, chemă lângă el pe cei șapte feciori ai Vrâncioaiei și le zise:

— Flăcăi, cu voi am câștigat izbânda și am alungat pe vrăjmași. Dacă nu nimeream la casa mamei voastre, turcii ne-ar fi ocupat țara. Sunteți vrednici de răsplata domnească. Iată, voi sunteți șapte frați, iar în Vrancea sunt șapte munți. Ai voștri să fie în veci, cu văi, culmi și cu tot ce se află acolo. Înțoarceți-vă, dar, înapoi în codrii voștri și să-i stăpâniți sănătoși, din neam în neam.

Și de atunci, fiecare din cei șapte frați, înapoindu-se pe plaiurile Vrancei, s-a așezat la poalele munților, întemeindu-și fiecare sate, după numele lor: Bodești, Spirești, Negrilești, Bârsești, Spulber, Păulești, Nistorești.

Dicționar

laviță (subst.) – scândură lată fixată de-a lungul unui perete în casele țărănești, pe care se stă;

sarică (subst.) – manta țărănească lungă și mițoasă pe dinafară, țesută din fire groase de lână;

păgân (subst.) – nume dat de creștini celor de altă religie decât a lor (aici, turci); (adj.) necredincios, turcesc.

Clubul de lectură

Citește o povestire din volumul **Povestiri istorice**, de Dumitru Almaș. Realizează fișa de lectură și adaug-o în **portofoliul** tău. Prezintă colegilor ce ți-a plăcut mai mult.

Citește cu atenție textul Povestea Vrancei, apoi rezolvă cerințele de mai jos.
Întoarce-te la text ori de câte ori ai nevoie, pentru a afla răspunsul corect.

AM ÎNVĂȚAT...	... ȘI MĂ APRECIEZ		
<p>La 1, 2 și 3, notează numărul întrebării și litera corespunzătoare răspunsului corect.</p> <p>1. De ce rățacea domnitorul prin munți? a) nu mai știa drumul; b) se retrăsese din calea turcilor; c) căuta să își strângă oastea; d) dorea să ajungă la o cetate.</p> <p>2. Cum l-a ajutat bătrâna pe domnitor? a) i-a arătat drumul spre cetatea de scaun; b) i-a dat sfaturi bune; c) i-a dăruit feciorii care au adunat oastea; d) i-a spus unde se află dușmanii.</p> <p>3. Cum i-a răsplătit Ștefan pe feciorii Vrâncioaiei? a) le-a oferit bogății; b) i-a adus la curtea lui; c) le-a dat munții Vrancei; d) le-a cerut să strângă oastea.</p> <p>Răspunde în scris la întrebările 4, 5 și 6.</p> <p>4. Cum și-a dat seama bătrâna că oaspetele ei era Ștefan?</p> <p>5. De ce s-a dus bătrâna la stână?</p> <p>6. Ce legătură este între numele feciorilor și cele ale satelor? Scrie aceste substantive proprii în perechi, apoi explică.</p> <p>7. Identifică și scrie, din ultimele două alineate ale textului, câte un substantiv comun pentru fiecare gen și trei substantive proprii. Exemplu: masculin – <i>domnitor, plăieș</i>.</p> <p>8. Scrie un text, de cinci-șapte enunțuri, folosind substantivele: <i>domnitor, flăcăi, munți, oaste, vitejie, dușmani</i>. Verifică dacă ai scris corect și ai folosit semnele de punctuație potrivite. Găsește un titlu potrivit.</p>	FOARTE BINE	1	trei răspunsuri corecte
		2	
		3	
	BINE	4	trei răspunsuri corecte
		5	
		6	șase alegeri corecte
		7	
		8	
SUFICIENT	1	două răspunsuri corecte	
	2		
	3		
	4	două răspunsuri corecte	
	5		
	6	patru alegeri corecte	
	7		
8	text cu una-două greșeli de exprimare/scriere		
	8	text cu trei-patru greșeli de exprimare/scriere	

- Transcrie din text toate cuvintele care se scriu cu cratimă, apoi folosește-le în enunțuri proprii.
- Scrie un text, de cinci-șapte enunțuri, în care să îți exprimi părerea despre faptele Vrâncioaiei și ale fiilor săi.
- Realizează o bandă desenată în care să redai momentele legendei. Notează replicile personajelor. Prezentați-vă lucrările într-un *tur al galeriei*.

Nu uita să completezi *Fișa de observare a comportamentului* (pagina 144) pentru activitatea din această unitate de învățare. Analizează ce s-a modificat față de fișa anterioară.

UNITATEA 3

MESERIA DE COPIL

3

Formularea de solicitări formale și informale.
Prezentarea unor activități/rezultate/proiecte.
Descrierea unei persoane. Inițierea și
menținerea unui schimb verbal. Oferirea
de informații referitoare la universul școlar.
Textul literar. Textul de informare.
Textul funcțional – invitația. Adjectivul

Ce au în comun copiii din întreaga lume?

Competențe specifice: 1.2; 1.4, 1.5, 2.1; 2.5; 3.1, 3.2; 3.3; 3.5; 4.1; 4.3; 4.4.

• De ce crezi că se spune că a fi copil la părinți e cea mai frumoasă meserie? Solicită colegilor să-ți spună și părerea lor.

• De ce se joacă copiii? Care este jocul tău preferat? Realizează un fluturaș prin care să faci cunoscut acest joc și regulile lui.

• Spune sau scrie o listă de lucruri de care crezi că are nevoie fiecare copil pentru a se dezvolta și a trăi fericit.

PROIECT

Creatorii de jucării

Lucrați în perechi sau în grupuri mici.

Realizați diferite jucării, din materiale din natură sau reciclabile.

Imaginați-vă că acestea pot fi puse în funcțiune de diverse surse de energie. Realizați un mini-manual de utilizare și punere în funcțiune a jucăriei.

Organizați o expoziție a clasei.

Pe un bilețel,
scrie o definiție a
copilăriei. Adunați
toate bilețelele pe
o planșă a clasei.
Citește poezia
și spune dacă
i se potrivește
definiția ta.

Dicționar

colb (subst.) – praf;

a se hlizi (vb.) – a se holba;
a râde fără rost; a cocheta;

tindă (subst.) – încăpere
mică situată la intrarea ca-
selor țărănești;

ipsos (subst.) – ghips.

Dincolo de text

Cu ce năzdrăvănie ți-ai
surprins părinții?

Cu creionul în mână

1. Recitește poezia cu atenție și răspunde la întrebări.
 - a) Cum se joacă copiii?
 - b) Ce ar fi trebuit să facă cei mici în acest timp? Ce fapt din poezie susține afirmația ta?
 - c) De ce se liniștesc copiii atunci când aud pași în tindă?
2. Când pisica nu-i acasă... este ca un al doilea titlu al poeziei. Explică-l.

Lumea lor!

de Ștefan Octavian Iosif

Când pisica nu-i acasă...

Doarme dus sfânt' Niculae
În veșminte argintii,
Dar ce **colb** e în odaie
Și ce zarvă de copii!

Au rămas stăpâni în casă!
Toată lumea e a lor!
Unu-i cocoțat pe masă,
Altul joacă-ntr-un picior.

Uite popa, cum îngână
Liturgia... Doi se bat.
Un ștregar c-o vargă-n mână
Strigă parcă-i împărat!

În pervaz, sfânt' Niculae
Doarme, parcă nici nu știe!
Numai colbul din odaie
Joacă-n raza aurie...

O sprintăra de fetică
Se hlizește la oglindă...
Nu le pasă de nimică...
Dar ce tropot e în **tindă**?

Ca de **ipsos** stau de frică...
Oare cine-o fi intrat?
Ochii nimeni nu-și ridică,
Nici chiar marele-mpărat!

Vântul fuse?... Cine este?
Ori vreunul din părinți?
Ce tăcere făr' de veste!
Smirnă-s... diavoli de sfinți!

Antrenează-te

1. Recitește strofa care ți-a plăcut mai mult și transcrie versurile în caiet. Realizează un desen potrivit sau prezintă strofa prin pantomimă (mișcare și mimică).
2. Prezintă, oral sau în scris, momentul descris în poezie, din punctul de vedere al unuia dintre copii.
3. Crezi că fetița s-ar putea juca strigând *ca împăratul*, cu varga în mână? Motivează părerea ta.
4. Realizează descrierea-portret a unuia dintre copii, arătând însușirile fizice, cum vorbește, cum se joacă.
5. Ai trecut vreodată printr-o întâmplare asemănătoare sau ai auzit de la vreun prieten o asemenea situație? Povestește.
6. Caută pe internet și ascultă melodia *E-o lume minunată*. Realizează în caiet un tabel cu două coloane, **Asemănări** și **Deosebiri**, în care să notezi ideile/faptele menționate în poezie și în cântec.
7. Desenează conturul unui copil sau al unui obiect care are legătură cu copilăria. În interiorul acestuia, scrie cât mai multe cuvinte despre copilărie. Poți folosi și aplicația online WordArt (<https://wordart.com/>). Afișați lucrările și discutați-le.
8. Gândește-te la o activitate școlară preferată. Prezintă această activitate, oral. Mai întâi, realizează un plan cu ideile acestei prezentări.

Gândește-te și creează

Împărțiți-vă în cinci grupe, după interesele și pasiunile voastre: *Scriitorii, Desenatorii, Muzicienii, Actorii, Reporterii*.

Realizați o prezentare a lumii copiilor, folosind mijloacele specifice fiecărei grupe: poveste sau poezie, desen/colaj/pictură, melodie și mișcare, scenetă/dramatizare/pantomimă, interviu etc.

Portret de scriitor

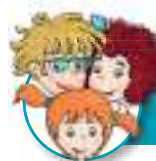

Ștefan Octavian Iosif
(1875–1913)

Vorbesc și scriu corect

Observă și explică scrierea cu apostrof ['].

*Sfânt' Nicolae –
Sfântul Nicolae
făr' de veste – fără de veste*

Lucru în grup

Audiați un fragment din spectacolul de teatru radiofonic *Un zâmbet de copil*, de Rodica Padina.

(https://www.youtube.com/watch?v=l8gbtYP_mSA&list=PL_7NZKQXRZq-e4cljBVOMPEv-YvNw-ls0).

Realizați improvizații pe baza acestuia.

Aminteste-ți ce te impresiona când erai mic și explorai, curios, lumea. Descoperă în ce măsură te asemeni cu Nicușor.

Dicționar

brăcinar (subst.) – șiret, sfoară sau curea cu care se strâng pantalonii în jurul mijlocului;

spițerie (subst.) – farmacie;

nostimadă (subst.) – lucru plin de haz;

prefectură (subst.) – instituție care administrează un județ.

Nicușor

după Ioan Alexandru Brătescu-Voinești

La marginea dinspre miazănoapte a orașului, pe malul iazului, e o grădină frumoasă, cu tufișuri dese, în care primăvara cântă privighetorile.

Prin grădina asta e drumul lui conu Mișu, când e să iasă în oraș. Cum trecea într-o zi din primăvara trecută, s-a oprit să asculte o privighetoare, care cânta de răsună grădina; și fiindcă tufișul în care cânta era chiar alături, s-a aplecat să încerce: n-o putea-o zări? Când, ce să vadă? Jos, în tufiș, un băiețaș. Cu degetul arătător de la mâna dreaptă peste buzele țuguiate, îi făcea semn să tacă, iar cu cel de la mâna stângă îi arăta privighetoarea. Aplecându-se mai mult, o văzu...

A stat așa multă vreme, neputându-se sătura de a o privi și neștiind ce să privească mai cu drag; pasărea mică și neînsemnată, care scotea sunete atât de puternice și de măiestre din gușulița ei, ori fericirea fără seamăn de pe fața copilului?

Îl mai văzuse el de câteva ori p-aci prin grădină jucându-se cu alți copii de seama lui, dar niciodată nu-l privise cu luare-aminte – un băiețaș slăbuț, cu părul cânepiu, încurcat ca un caier, și cu pantalonii în vine, cârpiți în zece locuri. Acum, pentru întâia oară, vedea ce ochi negri, catifelați și dulci avea.

La o mișcare nedibace, pasărea zbură și lui conu Mișu îi păru grozav de rău, crezând că s-o mâhni copilul; dar acesta ieși din tufiș și privind-l drept, cu seriozitatea adorabil de hazlie a copiilor:

— Nu fațe nimic. Vine îndărăt. Asta e a mea. A fost și poimâine.

— Ce spui, mă? A fost și poimâine?

— Da, a văzut-o și Lenuța, sora mea...

Și clătinând din cap:

— Da' lui Vasilică a lu' nenea Dumitru de la zudecătorie nu i-o arăt.

— Și de ce nu i-o arăți și lui?

— Că fin'că dă cu pietre.

— Bravo! să nu i-o arăți. Dar pe tine cum te cheamă?

— Nicușor și sunt de șase ani.

— Ce vorbești, domnule!? Vrei și doi bani, să-ți cumperi covrigi?

Nicușor răspunde cu umărul drept, săltându-l în sus. Și conu Mișu, râzând cu mulțumire, scoate și-i întinde doi bani. Copilul, luându-i, zice: „Săru' mâna” și pleacă grăbit, ținându-se cu o mână

de **brăcinarii** pantalonilor prea lungi; dar după câțiva pași se întoarce să-l întrebe serios dacă la **spițerie** se vând ouă de furnică.

— Ce să faci cu ouă de furnică?

— Mi-a spus maică-mea așa: că le plațe la privighetori și vreau să pun pe zos la a mea...

Are și conu Mișu trei îngerași de copii de la care aude în fiecare zi fel de fel de **nostimade** copilărești, dar asta i s-a părut atât de drăgălașă, încât l-a luat pe băiețandru în brațe și l-a sărutat, pe amândoi obrații.

Din ziua aia datează prietenia lui conu Mișu cu Nicușor.

Negreșit, Nicușor nu e primit în curtea lui conu Mișu să se joace cu copiii lui și cu musafirii lor, dar se uită și el din grădina **prefecturii** pe crăpăturile ulucelor; și tot încercând crăpăturile, a dat peste câteva prin care poate vedea tot raiul din curțile boierului. Așa, printr-una se văd rondurile de flori frumoase și locul unde se joacă copiii; printr-alta se vede terasa îmbrăcată în flori albastre, unde mănâncă boierii vara; prin a treia, căprioara cu țarcul ei; iar prin cea de la capul din fund al ulucelor, grădina de poame, curtea păsărilor și doi câini mari legați în lanțuri pe sârmă...

Frumos Crăciun o să fie! A nins două zile din **crivăț** și acum în ajun s-a schimbat vântul; suflă **austurul**, subțind norii printre care încep să se ivească stelele și aducând cu el un ger de te taie.

La curtea caselor lui conu Mișu e zarvă mare. Pe porțile deschise larg nu mai conțin sâniile încărcate cu musafiri. E pom de Crăciun la care sunt poftiți copiii tuturor prietenilor. În mijlocul salo-nului încăpător, care ține de la intrare până la terasa din fund, e așezat bradul împodobit de-ți ia ochii. Cucoanele se învârtesc de colo până colo, rânduind lucrurile la locul lor. Copiii, nerăbdători, așteaptă în odaia din dreapta semnalul când vor putea intra. Să aștepte, că nu e încă gata. Mai sunt de așezat jucăriile pe mesioara din jurul bradului și de pus la fiecare teanc de jucării câte o carte de vizită cu numele copilului căruia i se cuvine.

În vremea asta, alături, la casierie, e un suflător **stinger**, care se zbate și se frământă. A văzut azi-dimineață pe un om din curtea boierească ducând în spinare un brad mare, mare...

Pe urmă au venit băieții de la cofetărie cu tăvi și alt băiat de la librărie încărcat cu fel de fel de cutii. Și Nicușor știe ce înseamnă asta. Toți copiii ăștia, care trec în sănii, acolo se duc, să vadă pomul de Crăciun! Și el nici măcar prin crăpăturile ulucelor nu poate să se uite, că e zăpadă până la gât...

Dicționar

crivăț (subst.) – vânt puternic și rece care suflă iarna în Moldova și în Câmpia Dunării dinspre nord-est, aducând scăderi mari de temperatură;

austru (subst.) – vânt secetos care bate în țara noastră din sud-vest;

stinger (adj.) – care se simte stânjenit, însingurat.

Dincolo de text

Care crezi că sunt momentele care aduc cea mai mare bucurie copiilor?

Cu creionul în mână

1. Recitește cu atenție textul, apoi răspunde la întrebări.
 - a) Când a făcut cunoștință conu Mișu cu Nicușor?
 - b) Prin ce l-a impresionat Nicușor pe conu Mișu?
 - c) De ce este Nicușor un copil simpatic?
 - d) De ce crezi că băiatul nu este primit în curtea boierului, să se joace cu copiii lui?
 - e) Ce-și dorea Nicușor în ajunul Crăciunului?
2. Cum apreciezi purtarea lui conu Mișu față de Nicușor? Organizați o minidezbatere și exprimați-vă părerea.

Recomandări pentru un dialog civilizat

- Păstrează permanent contactul vizual. Folosește un ton potrivit.
- Începe discuția anunțând că este vorba despre o părere: *Cred că...*
- Invită la dialog: *Tu ce zici? Ce părere ai?*
- Încurajează-ți colegul să continue: *De ce crezi/spui asta?*
- Îl rogi să clarifice anumite lucruri, dacă este cazul: *Mai spune o dată, te rog...*
- Vorbiți pe rând.

Antrenează-te

1. Recitește fragmentul în care se arată ce vrea să facă Nicușor cu banii primiți. Ce însușire crezi că i se potrivește băiatului, având în vedere acest fapt?
2. **Lucreți în perechi.** Pe baza textului, formulează trei enunțuri adevărate sau false. Cere colegului să spună ce este adevărat și ce nu. Schimbați rolurile.
3. **Lucreți în grup.** Delimitați textul în fragmente logice. Povesteți fiecare fragment.
4. Completează cadranele conform indicațiilor:

Personajele povestirii	Momentele povestirii
Un aspect (fapt) amuzant/care ți-a plăcut	Părerea ta despre Nicușor

5. Găsește greșelile de exprimare sau de pronunție pe care le face Nicușor. Corectează-le! De ce greșește Nicușor?
6. Scrie un dialog între Nicușor și conu Mișu, în care copilul îl roagă să îi arate bradul de Crăciun.
7. Descrie-l pe conu Mișu, așa cum crezi că arată și este el. Folosește cuvinte care arată însușiri fizice și sufletești.

Gândește-te și imaginează-ți

1. Ce crezi că va face Nicușor? Continuă povestirea cu cinci-șapte enunțuri.
2. Ce ai fi făcut în locul lui Nicușor cu cei doi bani?

Adjectivul

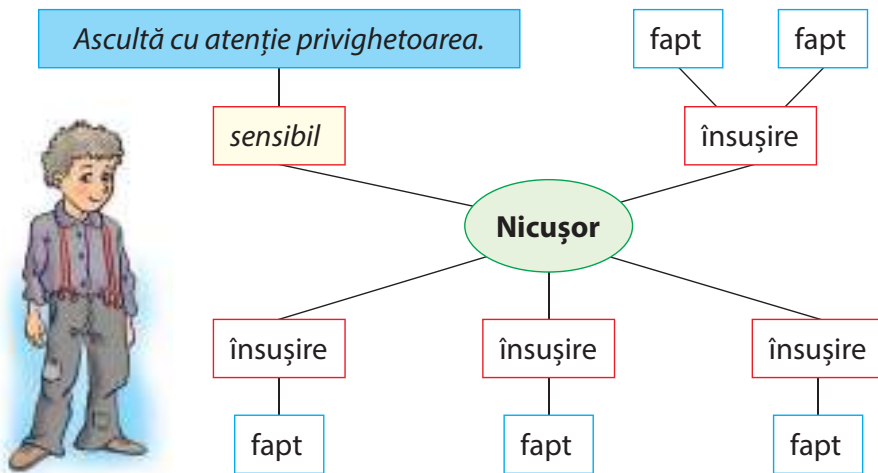
• Compară portretul băiatului, așa cum reiese din text, cu cel din desenul de mai jos. Spune care sunt substantivele însoțite de cuvintele: *slăbuț, cânepiu, catifelati, cârpiți*.

Reține

Adjectivul este cuvântul (partea de vorbire) care însoțește un substantiv, arătând o însușire a acestuia.

• Completează o schemă asemănătoare celei de mai jos cu adjective care arată însușiri morale, sufletești.

• Scrie, din text, trei substantive comune însoțite de adjective. Spune numărul și genul fiecărui substantiv. Identifică numărul și genul adjectivului care îl însoțește. Ce observi?

Reține

Adjectivul se acordă în gen și număr cu substantivul pe care îl însoțește.

Recitește fragmentul în care este descris Nicușor. Care sunt cuvintele care arată însușirile lui?

Vorbesc și scriu corect

Transformă verbele se joacă, se ascunde, se bucură, se hotărî, după modelul:

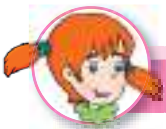
se gândește – gândindu-se

Scrie enunțuri folosind formele obținute.

Joc de rol

Ești în grădină și ascuți privighetoarea. Se apropie un adult cunoscut, interesat de ceea ce faci. Cum procedezi? Ce dialog purtați?

Să înțelegi mai bine

- Realizează-ți autoportretul folosind creioane colorate, acuarele sau tehnica colajului.
- Scrie cât mai multe adjective care te descriu. Încearcă să găsești cât mai multe însușiri fizice și morale/sufletești.
- Afișați în clasă autoportretele. Formați perechi și prezentați-vă reciproc lucrarea.
Asculță cu atenție prezentarea colegului și sugerează-i și alte adjective pe care le poate folosi pentru a se descrie.

Bănică, personajul principal, are o imaginație bogată și un suflet bun.

Imaginează-ți cum este el.

Citește povestirea și descoperă dacă ai avut dreptate.

Dicționar

cercevea (subst.) – cadru în care este fixat geamul unei ferestre, rama ferestrei;

podgorie (subst.) – plantație de viță-de-vie.

Târziu, când zăpezile sunt albastre

de Fănuș Neagu

Băiatul se numea Bănică, iar cățelul, pentru că fusese prins de două ori cu botul într-o cratiță, primise porecla Tocănel.

Ninsese o zi și o noapte – acum zăpezile acopereau geamul până la două palme de marginea de sus a **cercevelor** și ei ședeau în odaie: Bănică în pat, iar Tocănel lângă ușă, vârat într-un ciorap de lână, căruia băiatul îi deșirase laba, transformându-l astfel într-un costum, pe care cățelul îl privea cu mândrie ori de câte ori ieșea afară în aer. Soba frigea – ardeau în ea lemne de brad cu miros de cetină – și undeva, într-o spărtură a peretelui, cânta un greier, parcă bătându-și joc de vântul care gonea pe sub streșini, răsucind zăpada și aruncând-o peste coama salcânilor.

— Tocănel, zise Bănică, ținând ochii închiși, moleșit de căldură, spune-i ticălosului ăla să tacă!

— Eh, dac-aș ști unde e! făcu Tocănel.

O pasăre trecu pe la geam, atingându-l cu vârful aripii.

— Parc-a bătut cineva, spuse Tocănel.

— O vrabie. A trimis-o cocoșul de lemn de pe stâlpul porții. L-au îngropat zăpezile, îngheață.

— Și e prietenul nostru, spuse Tocănel. Astă-toamnă, când se culegeau viile, te-ai suit în spinarea lui și te-a dus să culegi nuci din **podgorie**.

— Nu e chiar așa, răspuse Bănică, te-am mințit. M-am suit în spinarea lui și m-a dus în luncă, unde s-a întâlnit cu toți cocoșii de lemn din sat. Era lună plină și ei toți ședeau roată în jurul salcâmului bătrân, unde-am stat noi o zi ca să prindem iepuri. Cocoșul nostru mi-a zis: „Bănică, te-am adus până aici și, dacă vrei, te ridic până la nori, unde plouă mereu. Ce vezi acum să nu spui la niciun om, te juri?” „Mă jur.” Era lună și toți cocoșii erau vii, că pe lună, când doarme toată lumea, prind viață și se duc de la o poartă la alta să mai schimbe o vorbă.

— Dar la nori ai ajuns? se interesă Tocănel.

— Nu s-a putut. Tot cerul era albastru și nu se vedea nicio urmă de nor. O să mă duc cu el, cu albinele din livadă, care au un coș mare pentru cules miere și câteodată iau și ele câte un băiat și-l poartă din floare în floare și la nori, unde beau apă.

Dicționar

a se răfui (vb.) – a cere soco-teală, a se certa;

vătrai (subst.) – unealtă de metal cu care se scoate sau se scormonește jarul din sobe;

a moțâi (vb.) – a ațipi șezând, a dormita.

Dincolo de text

De ce sunt zăpezile albastre și nu roșii?

— N-o să te duci, pentru că și pe ele le-a astupat zăpada, spuse Tocănel. Nici eu, dar nici tu!

— Ascultă, se-nfurie Bănică, o să-ți dau vreo două peste bot.

— N-ai decât. Dar să știi că nu mai vorbesc cu tine, am să vorbesc numai cu cățeeii.

— Și eu am să te trag de zgardă în zăpadă și-ai să degeri.

— Până una-alta degeră cocoșul. Și nici albinele n-o duc mai bine. Ai vreo idee cum să le scăpăm?

— Da, zise Bănică, intră sub pat și dă-mi roatele de la căruț.

Tocănel se strecură sub pat și rostogoli roatele în mijlocul odăii.

— Greierul e aici, se auzi vocea lui, ce fac, îl plesnesc?

— Lasă-l, răspunse băiatul, ne **răfuim** noi cu el mai târziu.

— Apucă roatele, zise Bănică. Eu ridic soba și tu să fixezi roțile dedesubt. Așa, făcu el opintindu-se, ai grijă să nu-ți cadă vreun bob de jar pe blană.

Bănică ținu soba în brațe și Tocănel îi puse roțile. Când sfârșiră, băiatul era roșu de atâta chin, iar Tocănel se trase lângă perete și căscă gura ca prostul. Bănică luă **vătraiul** și făcu semn să i se deschidă ușa. Înainte de a scoate soba afară, se opri un moment și zise:

— Hei, ticălosul ăla care cânți mereu și-mi strici somnul, dacă vrei să n-o pățești, vino cu noi!

Dându-și seama că n-o să-i fie moale dacă se ascunde, greierul veni țopăind și intră în buzunarul băiatului.

— Gata, spuse el, și împinse soba cu vătraiul în tindă și de acolo în curte.

Zăpezile înalte cât malul, întărite de ger și de vânt, începură să sfârâie și să se înmoaie. Bănică, fără să-i pese că deasupra se zbătea, hohotind, viscolul, împingea soba spre livadă, și-n urma lui rămănea o cărare adâncă, pe care venea Tocănel fluturând din coadă. Ajunse la stupi – aveau zece – și-i încălzi pe toți, iar lângă cel așezat în coada gardului de măracini se opri și-i spuse lui Tocănel:

— Aici țin ele coșul cu care o să zbor în nori. Dacă o să mă asculți mereu, te iau și pe tine.

Se întoarse în odaie, ducând și soba cu el. Îi desfăcu roțile și, obosit, se culcă. Târziu, când se trezi, Tocănel **moțâia** încă după ușă, sub mătură, iar greierul cânta sub pat. Privi pe fereastră și văzu că se luminase. Ningea – o ninsoare deasă, bătând în albastru – și sub perdeaua de fulgi văzu cărarea tăiată de el, către poartă.

Se ridică în coate și se răsti la cățel:

— Tocănel! Trezește-te, trebuie să ieșim cu sania!

Cu creionul în mână

1. Recitește cu atenție textul, apoi răspunde la întrebări.
 - a) Cu cine își petrece timpul Bănică?
 - b) Ce face băiatul atunci când își dă seama că stupii sunt acoperiți de zăpadă?
 - c) Cum îl ajută Tocănel pe Bănică?
 - d) De ce vrea băiatul să ajute albinele?
 - e) Pe cine este supărat Bănică? De ce?
2. Găsește, în text, elemente sau fapte imaginare, care nu sunt posibile. De ce povestește scriitorul aceste fapte?

Invitație

Dragă Ana,

Te invit la ziua mea,
sâmbătă, 11 decembrie
2021.

Petrecerea va avea loc
la mine acasă, de la ora
14:00. Vom avea tort și
multă distracție.

Te aștept cu drag,

Mioara

Antrenează-te

1. Povestește călătoria în luncă, așa cum ar fi povestit-o cocoșul.
2. Tu semeni cu Bănică? Scrie un răspuns motivat.
3. Scrie, din text, trei perechi substantiv–adjectiv. Precizează la ce număr sunt cele două părți de vorbire.
4. Descrie-l pe Tocănel, așa cum ți-l imaginezi. Folosește în textul tău cel puțin cinci adjective potrivite.
5. Scrie ideile textului în ordinea corectă:
 - Cei doi se ciondănesc prietenește.
 - Băiatul povestește plimbarea imaginară în luncă.
 - Tocănel aduce roatele de la căruț pentru a fi puse la sobă.
 - Bănică și Tocănel moțăie la căldură.
 - Băiatul duce soba în livadă pentru a încălzi stupii.
6. Scrie textul unei invitații adresate lui Bănică, pentru a participa la o activitate organizată de clasa ta. Amintește-ți elementele unei invitații.

Joc de rol

În perechi sau în trei, prezentați un moment din povestire.

Exprimați-vă și cu ajutorul gesturilor, al mimicii. Completați dialogurile după cum doriți.

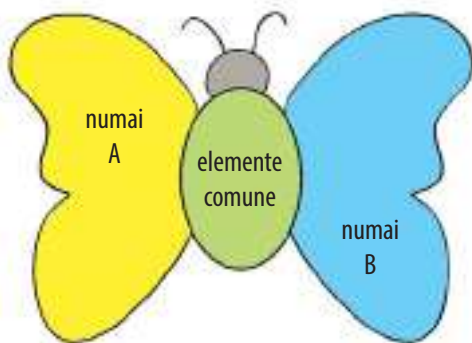
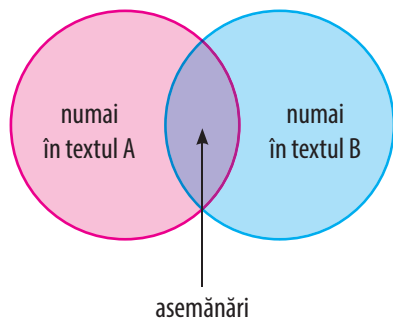

Gândește-te și imaginează-ți

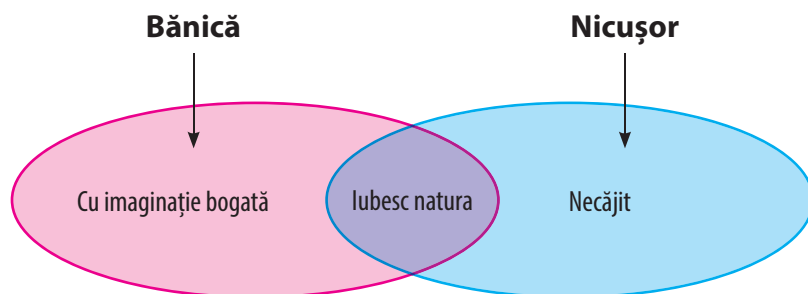
Închide ochii. Imaginează-ți că ești Bănică și ai ajuns în livadă, cu soba. Ce vezi? Ce auzi? Ce simți? Ce miroși? Scrie un text de șapte-opt enunțuri.

Organizatori grafici. Diagrama Venn

- Desenează în caiet una dintre schemele de mai jos. Completează, comparându-i pe Nicușor și pe Bănică.

Exemplu:

- Puteți lucra singuri, în perechi sau în grupe mici. La final, expuneți lucrările și comparați-le.

Să înțelegi mai bine

- Alege două personaje din desene animate sau din povești și compară-le, folosind diagrama Venn într-o formă care îți place. Realizează diagrama pe o fișă ce va fi adăugată în **portofoliul** tău.

Cenușăreasa

Făt-Frumos

Superman

Albă-ca-Zăpada

Prâslea cel voinic

Batman

Diagrama Venn pune în evidență asemănările, diferențele și legăturile dintre două personaje, texte, idei sau teme studiate.

Joc de rol

Nicușor și Bănică se întâlnesc. Ascultați dialogurile colegilor, apoi apreciați felul în care au lucrat.

Lucru în perechi

Povestește, în scris, cum s-ar putea juca Bănică și Tocănel în zăpadă.

Schimbați caietele între voi și verificați felul în care v-ați exprimat și cum ați scris.

Vorbesc și scriu corect

Așa cum alintăm substantivele, pot fi alintate și adjectivele. Gândește-te la un substantiv. Scrie o listă de adjective alintate, potrivite.

Exemplu: floare mititică, gălbioară.

Fiecare jucărie are în spatele apariției sale o poveste. Imaginează-ți cum a fost inventată jucăria ta preferată.

- Realizează un afiș prin care să promovezi jucăriile LEGO. Precizează ce învață copiii jucându-se cu acestea.

Evaluarea proiectului

Ai realizat jucăria pentru proiectul propus la această unitate. Prezintă lucrarea ta colegilor, făcând referire la:

- materialele folosite;
- etapele de lucru pe care le-ai respectat;
- tehnicile de lucru (decupare, lipire, coasere etc.);
- utilitatea jucăriei create de tine.

RECAPITULARE

Povestea jucăriilor LEGO

Omul care a făcut și face în continuare milioane de copii fericiți se numește Ole Christiansen. Acesta era un tâmplar din satul Billund, Danemarca. El confecționa mese de călcat și jucării din lemn.

În 1932 a inventat o cărămidă din plastic care poate crea diverse modele. De la această piesă s-a născut grupul de jucării LEGO, nume dat de expresia daneză *leg godt*, în traducere „jucăți-vă bine”. Popularitatea acestor jucării, care cuceresc chiar și adulții, a dus în timp la nașterea unei legende cunoscute sub numele de *LEGO*.

Chiar dacă la origine jucăriile nu aveau nimic în comun cu cele de astăzi, acestea au marcat succesul pe care LEGO îl cunoaște de atâția ani.

Dezvoltarea jucăriilor LEGO a continuat treptat. Fiul tâmplarului iscusit a venit cu ideea de a crea un sistem de joacă pornind de la asamblarea jucăriilor LEGO. Acest sistem a reprezentat primul set de jucării LEGO din istorie. Copiii încep să construiască mașini, camioane, avioane, vapoare, clădiri etc. Gama Duplo este pentru preșcolari, iar prin linia Tehnic sunt atrași copiii mai mari și adolescenții. În 1998 s-a lansat LEGO Scala, un set care conține atât cărămizi LEGO tradiționale, cât și păpuși și accesorii de îmbrăcăminte.

Simplitatea îmbinării și rezistența au fost atuurile care i-au determinat pe copii, dar și pe părinți să iubească aceste jucării.

Antrenează-te

1. Prezintă colegului de bancă ce ai reținut din text. Cere colegului să facă același lucru. Dacă nu înțelegi mesajul, solicită-i să repete, folosind enunțurile: *Ce ai spus? Cred că nu am înțeles ce ai spus! Te rog să mai spui o dată!*
2. a) Menționează un moment din istoria LEGO care ți s-a părut interesant.
b) Socotește vârsta jucăriilor LEGO.
3. Prin ce se deosebește setul *LEGO Scala* de jucăriile LEGO create până atunci?

- Descrie jucăria realizată din piese LEGO, folosind cât mai multe adjective.

- ✓ 9. a) Scrie cel puțin câte cinci adjective potrivite următoarelor substantive: *copii, sat, cărămizi, jucării, vapor*.
- b) Scrie cel puțin câte cinci substantive a căror însușire este exprimată de adjectivele: *mari, frumos, fericiți, interesante, sensibilă*.
- c) Scrie câte un adjectiv pentru substantivele *fiu, păpușă, set*. Schimbă numărul substantivului și adjectivului.

Fișă de portofoliu. Scrie un cvintet având ca temă cuvântul *copilărie*.

Schema cvintetului:

Rândul 1 – cuvântul-temă;

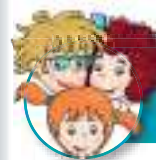
Rândul 2 – două adjective potrivite;

Rândul 3 – trei verbe terminate în *-ind* sau *-ând*;

Rândul 4 – propoziție din patru cuvinte despre cuvântul-temă;

Rândul 5 – un cuvânt-concluzie.

- Prezintă colegilor cvintetul realizat de tine.

Lucru în grup

Vizionați împreună mini filmul *LEGO – Spațiul Cosmic* (https://www.youtube.com/watch?v=LtGokB_x6j0)

Povestiți colegilor ce aspecte/idei ați reținut, ce personaj v-a impresionat etc.

La finalul unității: Jurnal de învățare

Scrie enunțurile în caiet, completându-le.

- În această unitate de învățare am învățat despre... .
- Cel mai mult mi-a plăcut să
- Mi s-a părut dificil să
- Cred că trebuie să exerszez mai mult

Joc

Transcrie în caiet un scurt fragment dintr-un text citit în această unitate. Notează motivul pentru care ai ales acest fragment.

Citește fragmentul, apoi cere colegilor să spună de ce cred ei că ai ales fragmentul. După ce ascuți părerile a trei-patru colegi, citește-le și motivația ta. După ce citești această motivație, niemi nu mai are voie să își spună părerea.

larna aduce sărbători așteptate cu emoție de către copii. Maria și Fritz sunt nerăbdători să afle ce cadouri vor primi de Crăciun.

Dicționar

straniu (adj.) – neobișnuit, ciudat, bizar; care iese din comun;

pendulă (subst.) – ceasornic mare de perete, a cărui mișcare este reglată de un pendul.

EVALUARE

Ajunul Crăciunului

de E.T.A. Hoffmann

Era douăzeci și patru decembrie și copiii familiei Stahlbaum li se interzisese cu strășnicie să intre în salon. Iată de ce, la lăsarea serii, Fritz și Maria stăteau ghemuiți într-un colț al dormitorului. Erau cuprinși amândoi de un sentiment **straniu**, căci în odaie se întuneca treptat și, potrivit tradiției de Crăciun a familiei, nicio lumânare nu era încă aprinsă.

Fritz îi șopti surorii lui (care abia împlinise șapte anișori) că, în saloanele în care ei nu aveau voie să intre, auzise încă de dimineață sunet de moriști, tot felul de foșnete și un soi de ciocănituri surde și înfundate. Ba, mai mult, ceva mai devreme, pe lângă ei trecuse tip-tit un omuleț misterios, care ducea sub braț o cutie mare. Desigur, omulețul nu era altul decât Naș' Drosselmeier, o liniști Fritz.

La această veste, Maria bătu bucuroasă din palme și exclamă:
— Ooo! Oare ce-o fi meșterit nașul de data asta?

Despre Naș' Drosselmeier se putea spune orice, numai că era chipeș, nu. Mic de statură și slab, cu fața plină de riduri, avea ochiul drept acoperit cu un petic negru. Era complet chel și de aceea purta mereu o perucă albă. Această perucă, pe care și-o făcuse singur, era o adevărată operă de artă. În ciuda înfățișării lui, Naș' Drosselmeier era un om foarte inteligent. Era fascinat de măsurarea timpului și învățase tot ceea ce se știa despre ceasuri și **pendule**. De fiecare dată când una dintre pendulele bogat ornamentate și scumpe ale familiei Stahlbaum se strica și nu mai bătea ora exactă, Naș' Drosselmeier venea, își dădea jos peruca și haina gălbuie, își punea un șorț albastru și începea să vâre tot felul de scule ascuțite în măruntaiele ei. Metoda lui, adevărată intervenție chirurgicală, era greu de urmărit – mai ales pentru micuța Maria. Dar nașul nu rănea de-adevăratelea biata pendulă. Dimpotrivă, ceasul revenea la viață, începea să ticăie, să sune și să bată ora exactă la fel de tare ca întotdeauna, spre bucuria întregii familii.

De fiecare dată când venea în vizită, Naș' Drosselmeier avea câte o surpriză minunată pentru copii ascunsă în buzunarele hainei. Putea să fie un omuleț caraghios, din cei care își rotesc ochii și fac **reverențe**, sau o cutie din care sărea o pasăre ori vreo altă jucărie încântătoare. De Crăciun le pregătea întotdeauna jucării deosebite, pe care le meșterea îndelung, cu multă migală.

Fritz se gândise că, de Crăciunul acesta, cadoul lor ar putea să fie un castel uriaș, prin care să mășăluiască o armată de soldăței în uniforme minunate. Ar mai primi, poate, și o armată care să ia cu asalt zidurile castelului.

— Ba nu, Fritz! îl întrerupse Maria. Naș' Drosselmeier mi-a povestit deunăzi despre o grădină frumoasă, în care se află un lac foarte mare. Pe acest lac înoată lebede cu salbă din aur la gât și cântă o muzică minunată. O fetiță trece prin grădină de câte ori vrea ea, se duce aproape de lac, cheamă lebedele și le hrănește cu **marțipan**.

— Lebedele nu mănâncă marțipan, îi zise Fritz răutăcios. Și nici măcar Naș' Drosselmeier nu poate să construiască o întregă grădină.

Copiii continuă să-și imagineze ce cadouri de Crăciun ar putea primi. În orice caz, amândoi erau siguri de un lucru – părinții le cumpăraseră tot felul de jucării minunate. Și așa și era! Chiar în vremea aceea, ei așezau cadourile în salon. Fritz și Maria își mai amintiră și că, de Crăciun, pruncul Iisus le îndeplinea întotdeauna dorințele, iar darurile atinse de mâna Lui binefăcătoare le aduceau și mai multă bucurie.

Maria căzu pe gânduri, iar Fritz murmură pentru sine:

— Da, mi-ar plăcea un cal și niște soldăței!

Se întunecase de-a binelea, și copiii se lipiră strâns unul de altul. Părea că aripi moi și invizibile fâlfâiau în jurul lor, în timp ce la urechi le ajungea o frântură de cântec, îndepărtat, nespus de frumos.

O rază de lumină străluci deodată de-a curmezișul peretelui. Și știură imediat că pruncul Iisus zburase mai departe, cu aripile lui strălucitoare, să viziteze și alți copii. Chiar atunci răsună un clopoțel – ding-dong! ding-dong! Ușile camerei de oaspeți se deschiseră larg și înăuntru năvăli o lumină atât de strălucitoare, încât cei doi copii rămaseră înlemniți, fără să poată rosti altceva decât „Uaa! Uaa!”.

Dicționar

reverență (subst.) – salut ceremonial care se execută prin înclinarea bustului și îndoirea genunchilor; plecaciune în semn de respect;

marțipan (subst.) – produs de cofetărie obținut dintr-un amestec de zahăr și miez de migdale.

Clubul de lectură

Citește volumul **Spărgătorul de nuci și Regele șoa-recilor**, de E.T.A. Hoffmann, din care face parte și povestirea **Ajunul Crăciunului**.

Notează numele personajelor și povestește sau reprezintă prin desen câteva momente care ți-au plăcut.

Citește cu atenție textul Ajunul Crăciunului, apoi răspunde la cerințele de mai jos.
Întoarce-te la text ori de câte ori ai nevoie, pentru a afla răspunsul corect.

AM ÎNVĂȚAT...	... ȘI MĂ APRECIEZ		
<p>1. Scrie în caiet răspunsurile la întrebări.</p> <p>a) Când are loc întâmplarea?</p> <p>b) Unde se aflau Fritz și Maria?</p> <p>c) De ce copiii aveau un sentiment ciudat?</p> <p>d) De ce îi plac lui Fritz jucăriile aduse de Naș' Drosselmeier?</p> <p>e) Ce anunța raza de lumină de pe perete?</p>	FOARTE BINE	1	cinci răspunsuri corecte
		2	trei explicații
		3	trei grupuri corecte
		4	cinci adjective corecte
		5	dialog corect, folosind cinci adjective
<p>2. Scrie ce sens au, în textul dat, cuvintele: <i>strășnicie, misterios, să mășăluiască.</i></p> <p>3. Observă cu atenție grupurile substantiv–adjectiv. Scrie-le în caiet, corectând acolo unde este cazul: – <i>băiețași zglobiu, curioși;</i> – <i>pendulă vechi, ornamentată;</i> – <i>buzunare largă, încăpător.</i> Exemplu: <i>fetiță zglobie, curioasă.</i></p>	BINE	1	patru răspunsuri corecte
		2	două explicații
		3	două grupuri corecte
		4	patru adjective
		5	dialog corect, cu trei-patru adjective
<p>4. Scrie cinci adjective care i se potrivesc lui Naș' Drosselmeier.</p> <p>5. Imaginează-ți că Fritz sau Maria îi cer lui Naș' Drosselmeier o anumită jucărie. Cum ar proceda? Cum și-ar formula cererea? Scrie un scurt dialog. Folosește cel puțin cinci adjective pentru a descrie jucăria dorită de copil. Subliniază adjectivele utilizate.</p>	SUFICIENT	1	două-trei răspunsuri corecte
		2	o explicație
		3	un grup corect
		4	două-trei adjective
		5	dialog cu una-două greșeli de scriere, cu unul-două adjective

- Povestește, în scris, prima ta amintire despre Moș Crăciun sau despre o sărbătoare care ți-e dragă.
- Oare cum a ajuns bradul simbolul Crăciunului? Scrie o întâmplare imaginară.

Nu uita să completezi *Fișa de observare a comportamentului* (pagina 144) pentru activitatea din această unitate de învățare. Analizează ce s-a modificat față de fișele anterioare.

UNITATEA 4

COMORI NEPREȚUITE

4

Inițierea și menținerea unui schimb verbal.
Organizatori grafici. Textul literar narativ.
Textul de informare și funcțional: afișul,
mesajul text. Pronumele personal

Ce înseamnă să fii **om**?

Competențe specifice: 1.1; 1.2; 1.3; 2.1; 2.2; 2.3; 2.4; 3.2; 3.4; 3.6; 4.2; 4.4.

- *Împreună vom descoperi ce comori neprețuite pot sta ascunse în inima ta!*

- *Observă imaginile. Discută cu colegii pe baza lor și răspunde la întrebări.*

- *Imaginează-ți ce s-a întâmplat. Cine crezi că este salvatorul? Ce se va întâmpla în zilele ce vor urma?*

- *Ce sentimente crezi că le leagă pe cele două fete? Ce îți place mai mult la prietenii tăi? Cum ai vrea să fie oamenii din jurul tău?*

PROIECT

Colecția de benzi desenate

- *Lucrați individual, dar și în perechi sau în grupe mici.*

- *Alegeți ca temă a poveștilor voastre valorile morale, lucrurile importante care ne fac să fim oameni: bunătate, generozitate, sprijin, respect, curaj etc.*

- *Realizați benzi desenate pe aceste teme.*

- *Planificați și termene la care doamna profesoară/domnul profesor sau colegii să vă spună ce trebuie îmbunătățit.*

- *Stabiliți modul în care veți prezenta proiectul: o revistă de benzi desenate sau o expoziție.*

Gândește-te la o valoare morală și scrie pentru aceasta o definiție cât mai frumoasă.

Exemplu:
iubirea = primăvara sufletului.

Dicționar

plăpând (adj.) – delicat, gingaș, sensibil;

a istorisi (vb.) – a povesti;

egoist (adj.) – cel care nu se gândește decât la el;

crivăț (subst.) – vânt puternic și rece care suflă iarna în anumite zone din țară;

cojoc (subst.) – obiect de îmbrăcăminte din piele de oaie;

olan (subst.) – bucată de argilă arsă, folosită la acoperișuri.

Uriașul cel egoist

după Oscar Wilde

În fiecare după-amiază, când ieșeau de la școală, copiii aveau obiceiul să intre în grădina Uriașului, ca să se joace. Grădina era mare și frumoasă.

Deasupra ierbii se ridicau flori galbene ca niște stele și doisprezece piersici înfloreau primăvara, acoperindu-se cu **plăpânde** flori roze, iar toamna se rupeau de greutatea poamelor. În pomi, păsărelele cântau așa de dulce, încât copiii se opreau din joc să le asculte.

Într-o zi, Uriașul, care stătuse șapte ani la prietenul lui Căpcăunul, hotărî să se întoarcă acasă. Când ajunsese la castel, văzu copiii jucându-se în grădină.

— Ce căutați aici? strigă el cu un glas înfricoșător și copiii o luară la fugă. Grădina mea nu e o grădină a tuturor, și eu nu dau voie să se joace nimeni în ea, în afară de mine. Voi să plecați de aici!

Și ridică un zid înalt de jur împrejur, iar pe zid puse o tăbliță: „Intrarea oprită”.

Bieții copii nu mai aveau unde să se joace. Încercară ei să se joace în drum, dar drumul era plin de praf și de pietre și nu le plăcea. Când își sfârșeau lecțiile, umblau împrejurul grădinii, pe lângă zid, **istorisindu-și** unul altuia minunile dinăuntru.

În curând veni primăvara și tot câmpul se umplu de flori și de păsărele. Numai în grădina Uriașului **egoist** era tot iarnă. Păsărilor nu le mai venea să cânte de când nu mai erau copiii și pomii uitaseră să mai înflorească.

Odată, o floare frumoasă își scoase capul din iarbă, dar când văzu că nu e nimeni înăuntru, ea se întristă atât de tare, încât se furișă încet, la loc în pământ, și dormi mai departe. Numai zăpada și gerul se veseleau.

— Primăvara a uitat să mai vină! strigau ele. O să stăm aici tot anul.

Și poftiră și pe **Crivăț** să vină. Crivățul veni îmbrăcat în zece **cojoace**. Urla toată ziua prin grădină și da jos toate hornurile în drumul lui. Grindina sosi și ea, îmbrăcată într-o haină cenușie și cu răsuflarea de gheață. În fiecare zi răpăia câte trei ceasuri pe acoperișul castelului, până sparse mai toate **olanele** și pe urmă o luă la goană de jur împrejurul grădinii, cât o țineau picioarele.

— Nu pricep de ce nu mai vine primăvara, zicea Uriașul cel egoist, uitându-se pe fereastră în grădina lui înzăpezită. Ar fi timpul să se mai schimbe vremea!

Dar primăvara nu veni, cum nu veni nici vara. Toamna dăruie fructe de aur tuturor grădinilor, numai grădiniile Uriașului nu-i dăruie nimic.

Într-o dimineață, Uriașul stătea în pat, când auzi un cântec frumos. Era o biată mierlă care cânta într-un pom, lângă fereastră; de atâta timp nu mai auzise glas de păsări în grădina lui, încât i se păru că asculta muzica cea mai măiastră. Grindina se opri din răpăiala ei, Crivățul tăcu și o mireasmă dulce veni prin fereastra deschisă. Uriașul sări din pat și alergă la fereastră. Și... ce credeți că a văzut? O priveliște minunată. Printr-o spărtură de zid, copiii se strecuraseră în grădină. Ei se urcaseră în toți pomii: în fiecare pom era câte un copil. Pomilor le părea așa de bine, încât se acoperiseră de flori și-și legănau ușor ramurile deasupra capetelor lor. Păsările zburau încoace și încolo și ciripeau, florile râdeau printre firele de iarbă verde. Numai într-un colț al grădiniile era tot iarnă. Un băiețuș micel nu putea ajunge până la ramurile pomului și se învârtea în jurul lui, plângând amar. Bietul pom era tot acoperit de zăpadă și de **chiciură**, iar Crivățul îl scutura, urlând **înverșunat**.

— Suie-te, băiete! se ruga pomul, și-și îndoia crengile cât putea, dar băiețușul era prea mic și nu ajungea.

Inima Uriașului se înmuie când îl văzu.

— Ce egoist am fost! strigă el. Acum știu de ce nu mai venea primăvara în grădina mea. Am să-l urc pe băiețuș tocmai în vârful pomului, apoi am să dărâm zidul. Grădina o să fie de acum încolo locul de joacă al tuturor copiilor.

Se dădu jos pe scări, încetinel, deschise ușor ușa de-afară și ieși în grădină. Când copiii îl văzură, se speriară așa de rău, încât o luară la fugă și iarna se întoarse iar în grădină. Numai băiețușul nu fugi. El nu văzuse nimic din pricina lacrimilor.

Uriașul se apropie încetișor, îl luă în brațe cu băgare de seamă și-l sui tocmai în vârful copacului. Deodată, pomul înflori, păsările începură să cânte. Băiețușul îl luă pe Uriaș de gât și-l sărută. Ceilalți copii, văzând că Uriașul nu mai este rău, năvăliră îndărăt în grădină și cu ei se întoarse și primăvara.

— A voastră să fie grădina de acum încolo, zise Uriașul și dădu jos zidul împrejmuitoare.

În acel moment copacul își scutură florile albe, iar ramurile lui de aur s-au încărcat cu poame de argint. Lumea care se ducea spre **târg** pe la amiază îl găsea pe Uriaș jucându-se cu copiii în cea mai frumoasă grădină care s-a văzut vreodată.

Zilele trecură, trecură anii...

Dicționar

chiciură (subst.) – cristale de gheață care se depun iarna pe crengi;

înverșunat (adj.) – aspru, cumplit, crud, încrâncenat;

târg (subst.) – spațiu special amenajat unde se cumpără și se vând diverse mărfuri.

Dincolo de text

Dacă ai fi băiețușul din poveste, ce i-ai spune uriașului?

Cu creionul în mână

1. Recitește cu atenție textul, apoi răspunde la întrebări.
 - a) De ce le plăcea copiilor să se joace în grădină? Explică folosind argumente din text.
 - b) De ce era mereu iarnă în grădina Uriașului?
 - c) Ce a văzut Uriașul de la fereastră?
 - d) Cine a adus primăvara în grădină?
 - e) De ce pomul își pleca crengile spre băiețel?
 - f) De ce Uriașul a dărâmat zidul?
 - g) Ce crezi că a simțit copilul în momentul întâlnirii? Dar Uriașul?
2. Formulează două întrebări pe care le-ai adresa Uriașului.
3. Scrie o listă cu elementele imaginare pe care le-ai întâlnit citind textul.

Momentele unui text narativ

- introducerea (situația de început);
- cauza (momentul care schimbă situația);
- desfășurarea acțiunii (întâmplările care au loc);
- momentul cel mai intens;
- încheierea (sfârșitul).

Antrenează-te

1. În caseta alăturată sunt descrise momentele unui text narativ. Scrie, pe scurt, momentele povestirii (narațiunii).
Exemplu: *introducere – Copiii se jucau în grădina Uriașului.*
2. Ai aflat din text că Uriașul nu-i lăsa pe copii în grădina sa. De ce crezi că se întâmpla acest lucru?
3. Scrie două motive pentru care ai dori sau nu să fii unul dintre copiii care se jucau în grădina Uriașului.
4. Completează în caiet un tabel, conform modelului, în care să arăți cum se transformă Uriașul.

URIAȘUL	
înainte de momentul în care copiii s-au strecurat în grădină	după momentul în care copiii s-au strecurat în grădină
– era egoist	– i s-a înmuiat inima

5. Scrie un scurt mesaj (SMS) pentru un coleg, în care să îi transmiți că aveți nevoie de volumul de povestiri.
6. Ai observat că povestea ar mai putea continua. Gândește-te ce ai dori să se întâmple mai departe. Scrie continuarea povestirii pe o foaie A4. Realizează un desen potrivit.

Clubul de lectură

Citește povestea **Fru-moasa și bestia**, de Frații Grimm.

Stabilește asemănările și deosebirile dintre Bestie și Uriaș, utilizând diagrama Venn.

Gândește-te și creează

Desenează grădina Uriașului așa cum ți-o imaginezi tu. Completează cu enunțuri.

Pronumele personal. Persoana

1. Citește cu atenție variantele de mai jos și spune ce observi.
 - A. a) Printr-o spărtură de zid, copiii se strecuraseră în grădină. Copiii se urcaseră în toți pomii: în fiecare pom era câte un copil.
 - b) Printr-o spărtură de zid, copiii se strecuraseră în grădină. Ei se urcaseră în toți pomii: în fiecare pom era câte un copil.
- B. a) Numai băiețelul nu fugi. Băiețelul nu văzuse nimic.
- b) Numai băiețelul nu fugi. El nu văzuse nimic.

Reține

Pronumele personal este partea de vorbire care ține locul unui substantiv.

2. Citește al patrulea alineat din text. Identifică pronumele personale. Spune:
 - cine vorbește și care este pronumele care te ajută să știi acest lucru;
 - cu cine se vorbește și care este pronumele care arată acest fapt;
 - despre cine se vorbește și care sunt pronumele care arată această persoană/acest lucru.

Persoana	Numărul singular	Numărul plural	La cine se referă
I (întâi)	eu	noi	vorbitorul/vorbitorul împreună cu alte persoane
a II-a	tu	voi	ascultătorul/grup de persoane din care i se vorbește cel puțin uneia
a III-a	el (masculin) ea (feminin)	ei (masculin) ele (feminin)	persoană, lucru/persoane, lucruri despre care se vorbește

Dumneata, dumneaei, dumnealui, dumnealor, dumneavoastră sunt pronume personale de politețe.

Să înțelegi mai bine

1. Citește cu atenție textul *Urișul cel egoist*, după Oscar Wilde, și transcrie în caiet toate pronumele personale.
2. Privește cu atenție desenul alăturat și scrie cel puțin zece enunțuri, legate ca înțeles, despre copii, pomi, insecte și păsări. Folosește pronume personale diferite, la numărul singular și plural.
3. Scrie un mesaj text adresat unui coleg. Folosește cel puțin două pronume personale.

De multe ori, atunci când scriem sau când vorbim, avem nevoie de cuvinte care să ne ajute să nu repetăm substantivele pe care le-am spus deja. Care sunt aceste cuvinte?

Lanțul pronomelor personale

Formați grupuri de câte patru elevi. Primul elev spune o propoziție care conține cel puțin un substantiv. Următorul zice cu ce pronume poate fi înlocuit, apoi spune altă propoziție.

Indicație: Substantivele să fie la numere și de genuri diferite. Propozițiile să fie și parte dintr-un dialog.

Scrive o listă cu cele mai importante calități necesare unui prieten. Le regăsești la personajele din text?

Dicționar

smarald (subst.) – piatră prețioasă, transparentă, de culoare verde;

caldarâm (subst.) – pavaj din bolovani, cuburi de piatră;

ulucă (subst.) – scândură lungă și subțire utilizată la construirea gardurilor.

Vrăjitorul din Oz

după L. Frank Baum

Dorothea trăia în mijlocul câmpiilor întinse din Kansas cu unchiul ei Henry, care era fermier, și cu mătușa Em. Casa în care locuiau avea patru pereți, o podea și un tavan care formau o odaie. Casa n-avea nici pod, nici pivniță... doar o gaură mică, săpată în pământ și numită „pivnița pentru ciclon”, unde familia putea să se adăpostească în cazul în care se ridica unul dintre cele mai mari vârtejuri de vânt. Toto era prietenul ei și o făcea pe fetiță să râdă, ajutând-o astfel să nu devină și ea la fel de cenușie ca tot ce o înconjura. El nu era cenușiu; era un câine mic și negru, cu părul lung și mătăsos și cu ochii mici și negri, care străluceau veseli de o parte și de alta a nasului micuț și caraghios.

În ziua aceea, vânturile potrivnice din miazănoapte și din miazăzi se întâlniseră pe locul unde se afla casa și ridicară mica locuință din ce în ce mai sus. Căsuța fu purtată la depărtare de mulți kilometri, tot așa de ușor cum ai purta un fulg. Cu toate că încăperea se legăna și vântul urla, fata închise ochii și adormi îndată.

Dorothea fu trezită de o zguduitură. Toto își puse nasul mic și rece pe obrazul fetei și scheună înspăimântat. Sări din pat și, cu Toto încurcându-i-se printre picioare, alergă și deschise ușa. Fetița scoase un țipăt de înmărmurire. Ciclonul depusese casa în mijlocul unui ținut de o frumusețe fără seamăn. Locuitorii erau cam ciudați și se numeau altinezi. De la ei a aflat că, pentru a se întoarce acasă, are nevoie de ajutorul Marelui Oz din Orașul **Smaraldelor**.

Trase ușa, încuie și puse cheia cu grijă în buzunarul rochiței. Și astfel, cu Toto pășind bucuros în urma ei, Dorothea porni la drum, urmând o potecă pietruită cu cărămizi galbene. Ea mergea sprintenă înainte; pantofiorii sunau voios pe **caldarâmul** galben, soarele strălucea, păsările ciripeau dulce și Dorothea nici nu se mai simțea atât de rău precum v-ați putea închipui că ar trebui să fie o fetiță aruncată din propria țară în mijlocul unei țări străine. Trecea de-a lungul unor garduri curate, vopsite în culoare albastră. Se cățără la un moment dat pe o **ulucă** de pe marginea drumului, unde se așeză. Dincolo de gard se întindea un ogor mare de grâu și, puțin mai încolo, zări o sperietoare de păsări proțăpită sus de tot, pe o prăjină.

Dorothea își propti obrazul în palme și privi țintă și gânditoare la Sperietoare. Împăiatul avea un cap mic, de sac, umplut cu paie,

Dicționar

uzat (adj.) – stricat, vechi;

pălit (adj.) – ofilit, îngălbenit; decolorat;

prăjină (subst.) – bucată de lemn lungă și subțire, folosită pentru a fixa sau a susține ceva.

pe care erau desenați ochii, nasul și gura ce trebuiau să înfățișeze un chip. O pălărie veche, țuguiată, albastră, era vârâtă pe acest creștet. Restul trupului era îmbrăcat în haine albastre, **uzate** și **pălite** de soare, umplute și ele cu paie. În picioare, Sperietoarea purta niște ghete vechi, cu vârfuri albastre, așa cum purtau toți oamenii din ținutul acela. Figura asta ieșea cu un cap mai sus de înălțimea gardului și era proptită în spate de o **prăjină**. În timp ce Dorothea se uita la fața caraghios vopsită a Sperietoarei, a fost surprinsă văzând că unul din ochi îi făcea un semn. Dorothea sări jos de pe gard și o luă spre Sperietoare, în timp ce Toto alerga în jurul prăjinii și lătra.

— Bună ziua, îi spuse Sperietoarea cu vocea răgușită.

— Ce, tu vorbești? întrebă fetița foarte surprinsă.

— Da, firește, răspunse Sperietoarea. Ce mai faci?

— Eu, mulțumesc, bine! Dar dumneata?

— Nu mă simt atât de bine; e foarte plicticos să stai cocoțat în lanzi și noapte, ca să sperii ciorile.

— Și nu te poți da jos? întrebă Dorothea.

— Nu, pentru că prăjina asta e înfiptă în spatele meu. Dacă ai fi bună să-mi scoți prăjina, ți-aș fi foarte recunoscătoare.

Dorothea își ridică brațele și trase arătarea din prăjină, căci, fiind umplută cu paie, era foarte ușoară.

— Îți mulțumesc din toată inima! spuse Sperietoarea, când fu pusă la pământ. Acum mă simt ca nou.

Dorothea era nedumerită. Era curios să audă vorbind un om împăiat și să-l vadă aplecându-se și pășind alături de ea.

— Cine ești și încotro te duci?

— Numele meu este Dorothea. Mă duc spre Orașul Smaraldelor să-l rog pe Marele Oz să mă trimită înapoi în Kansas.

— Unde se află acest oraș și cine e Oz?

— Cum, nu știi? întrebă Dorothea surprinsă.

— Nu, firește că nu. Eu nu știu nimic. Vezi tu, eu sunt împăiată, așa că nu am minte deloc, spuse Sperietoarea mâhnită. Crezi că, dacă aș merge cu tine în Orașul Smaraldelor, Oz mi-ar da și mie ceva minte? Vezi tu, nu-mi pasă că am corpul umplut cu paie, dar aș vrea să am minte.

— Înțeleg ce simți, spuse fetița, întristată din pricina lui. Dacă vii cu mine, am să-l rog pe Oz să facă tot ce poate pentru tine.

— Îți mulțumesc, răspunse el, plin de recunoștință.

Dorothea îl ajută să sară gardul, apoi porniră pe cărarea pietruită cu cărămizi galbene, îndreptându-se spre Orașul Smaraldelor.

Dincolo de text

Ce dorință ai vrea să-ți îplinească Marele Oz?

Clubul de lectură

Citește și tu **Vrăjitorul din Oz**, de L. Frank Baum.

Realizează fișa de lectură și adaug-o în **portofoliul** tău.

Cu creionul în mână

1. Recitește cu atenție textul, apoi răspunde la întrebări.
 - a) Cum a ajuns Dorothea în mijlocul unui ținut de o frumusețe fără seamăn?
 - b) Care sunt personajele din poveste?
 - c) De ce dorea fetița să călătorească spre Orașul Smaraldelor?
 - d) De ce Dorothea nu se mai simțea atât de rău, deși fusese aruncată în mijlocul unei țări străine? Explică folosind argumente din text.
 - e) Ce a simțit fetița când Sperietoarea i-a făcut semn cu ochiul? Dar când Sperietoarea a vorbit?
 - f) Ce dorea Sperietoarea de la Marele Oz? Crezi că este îndreptățită dorința sa?
2. Adresează câte o întrebare fiecărui personaj din text. Scrie întrebările în caiet.
3. Dorothea îi propune Sperietorii să o ajute. Ce spune acest fapt despre fetiță? Caută un proverb potrivit.

Antrenează-te

Ascultați un fragment din spectacolul de teatru radiofonic *Vrăjitorul din Oz* (https://www.youtube.com/watch?v=9_faGh1o9gE).

- Povestiți fragmentul audiat.
- Ce credeți că se întâmplă în momentul imediat următor?
- Verificați dacă ați avut dreptate, ascultând încă un moment.

Gândește-te și creează

Desenați, apoi decupați personajele din textul citit. Lipiți figurinele obținute pe bețe de frigărui sau paie de suc.

Realizați jocuri de rol, folosind marionetele.

1. „Dorothea privi țintă și gânditoare la Sperietoare.” Scrie la ce crezi că se putea gândi fetița, folosind un organizator grafic.
2. Scrie în caiet ideile de mai jos, în ordinea în care s-au petrecut întâmplările din poveste.
 - Fetița dă jos din par Sperietoarea care i-a vorbit.
 - Dorothea se pregătește să plece în căutarea Marelui Oz.
 - Fata trăia în Kansas cu unchiul și cu mătușa ei.
 - Cei trei continuă drumul spre Orașul Smaraldelor.
 - Sperietoarea arăta foarte caraghios.
3. Scrie o scurtă povestire, folosind pronume personale identificate în text.
4. Realizează, în caiet, un tabel asemănător celui de mai jos. Completează, pentru fiecare situație dată, cu adjectivul care se potrivește (*politicoasă, harnică, prietenoasă, curajoasă, grijulie, îndrăzneță, atentă, implicată* etc.).

Dorothea	Adjectivul
— Haide, Toto, trebuie să ne ducem până la Orașul Smaraldelor și să-l întrebăm pe Marele Oz cum să facem ca să ne putem înapoia în Kansas.	
Trase ușa, încuie și puse cheia cu grijă în buzunarul rochiței.	
— Eu, mulțumesc, bine! Dar dumneata?	
— Dacă vii cu mine, am să-l rog pe Oz să facă tot ce poate pentru tine.	

5. Prezintă, într-un text scurt, unul dintre personajele poveștii.

Organizatorii grafici

- Gândește-te la textul citit. Completează în caiet organizatorii grafici prezențați și rezolvă sarcinile de mai jos.
 - figura 1* – Scrie câte o idee în fiecare cadran, apoi povestește oral textul.
 - figura 2* – Scrie întrebări care încep cu cuvintele date, apoi răspunde oral.
 - figura 3* – Este bine că Dorothea i-a promis Sperietoarei că o ajută? Scrie câte două argumente PRO, respectiv CONTRA.
 - figura 4* – Completează cu informațiile pe care le consideri necesare.

Hai să descoperim împreună alte moduri de a organiza informațiile!

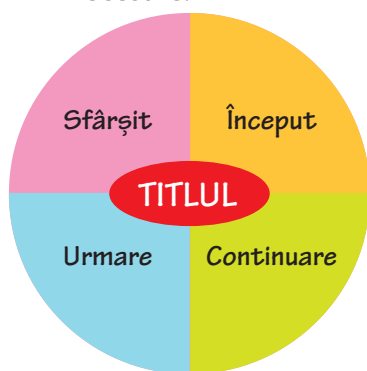

figura 1

figura 2

PROBLEMA	
Argumente PRO	Argumente CONTRA

figura 3

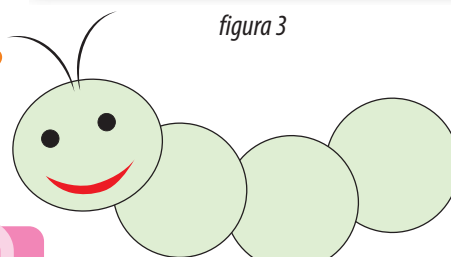

figura 4

Să înțelegi mai bine

1. Desenează în caiet și completează cu informațiile cerute de fiecare element din organizatorul alăturat (*fig. 5*). Cu ajutorul acestor informații, povestește, oral, textul *Vrăjitorul din Oz*.

2. Formați două grupe.

Organizați un **turnir al întrebărilor**.

Fiecare scrie câte două întrebări prin care să solicite:

- informații din text;
 - părerii/concluzii, precum și răspunsurile la aceste întrebări.
- Elevii din prima grupă citesc întrebările, iar ceilalți dau răspunsurile, apoi schimbăți. Cel care citește întrebarea apreciază răspunsul primit.

Exemplu: *Cine este ... ? Ce părere ai despre ... ? Ce concluzie tragi din ... ?*

3. Dacă ai fi fost în locul Dorotheei, i-ai fi propus Sperietoarei să meargă cu tine? Motivează.

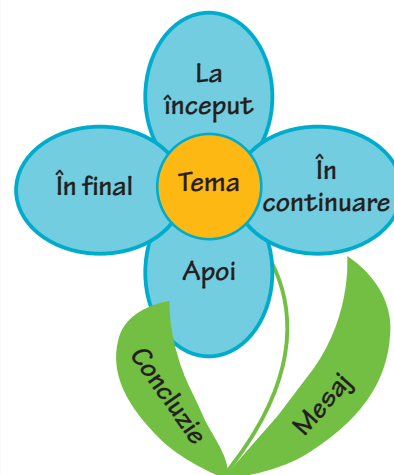

figura 5

Realizarea unei benzi desenate

Lucru în perechi

1. Scrieți o poveste urmărind banda desenată de mai jos.
 - a) Priviți cu atenție imaginile, apoi notați ideile corespunzătoare fiecărui tablou.
 - b) Scrieți ce replici sunt potrivite pentru fiecare imagine.
 - c) Găsiți un titlu potrivit.

2. Scrie o scurtă povestire, pornind de la banda desenată pe care ai completat-o. Poți scrie și la calculator. Verifică dacă ai scris corect.
3. Realizează o bandă desenată având printre personaje unul sau mai multe dintre cele din *Vrăjitorul din Oz*.

Banda desenată... digitală

Urmărește, pe internet, un tutorial despre folosirea aplicației Storyboard That (www.storyboardthat.com). Cu ajutorul acestei aplicații, realizează o bandă desenată, în trei scene, despre o faptă bună la care ai participat.

Prezintă colegilor ce ai lucrat.

Realizează un afiș prin care să promovezi expoziția sau revista voastră de benzi desenate.

Apreciază felul în care ai lucrat banda desenată.

- Ai respectat tema?
- Ai realizat desene care ajută la înțelegerea întâmplării?
- Replicile personajelor sunt potrivite?
- Ai scris corect?
- Ai lucrat îngrijit, clar?

RECAPITULARE

Mărinimie

după Emil Gârleanu

Cocostârcul s-a sculat cu noaptea-n cap. A intrat în baltă. Pe picioarele lungi, subțiri ca niște lujere, trupul lui se leagănă agale. Din când în când el își udă pliscul; uneori se oprește de se uită ispititor în fundul apei, ca și cum ar fi dat peste ceva ce căuta de mult. E răcoare și răcoarea îl încântă. Nu simte nicio altă dorință decât să-și scalde picioarele în unda rece, care-i trimite fiori până sub aripi.

Deodată, se oprește; încordează gâtul și privește. Pe frunza unui nufăr o broscuță se bucură și ea de frumusețea și răcoarea dimineții. Când l-a văzut, biata broscuță a încremenit pe piciorușele de dinapoi; cu ochii mari deschiși cată la cumplitul dușman. În spaima ei îl vede uriaș, cu capul atingând cerul, cu pliscul lung, larg, să soarbă dintr-odată balta și, împreună cu balta, pe ea. Își așteaptă sfârșitul.

Cocostârcul o vede și înțelege. Dar dimineața e mărinimos. Ș-apoi, i se pare atât de neînsemnată această vietate a bălții, că, de la o vreme, parcă o pierde din ochi în fundul apei și nici n-o mai zărește. Ridică piciorul, o pășește disprețuitor și trece măreț mai departe.

Broscuței nu-i vine să creadă. Mai stă așa câteva clipe. Apoi, de bucurie, sare pe o altă frunză, și-ntr-un avânt de recunoștință, ea, cea dintâi, taie tăcerea dimineții:

— Oaac!

Antrenează-te

1. Ce i-ai spune cocostârcului dacă tu ai fi broscuța? Scrie-i un bilet sau un mesaj text.
2. Transcrie în caiet fragmentul corespunzător ultimului tablou. Explică ce simte broscuța. Dar cocostârcul?
3. Realizează harta textului sau un organizator grafic cu momentele narațiunii.
4. Ai observat cum a fost descris cocostârcul. Descrie broscuța folosind adjective potrivite.
5. Caută pronumele personale din text. Folosește-le pentru a repovesti întâmplarea ca și cum ai fi cocostârcul sau broscuța. Folosește pronumele personal la persoana I.

Caută în dicționar înțelesul cuvântului **mărinimie**.

Povestește o situație în care ai fost mărinimos sau ai fost tratat cu mărinimie.

La finalul unității: Jurnal de învățare

Scrie enunțurile în caiet, completându-le.

- Un lucru învățat în această unitate care îmi va folosi este
- Cel mai mult mi-a plăcut să
- Mi s-a părut dificil să ...
- Aș dori să-mi îmbunătățesc ...

Oamenii
nu înțelegeau
cum a pus
stăpânire
minciuna
pe Țara Adevărului.
Va reuși Victoraș
să dezlege misterul?

Dicționar

semeț (adj.) – mândru, falnic, măreț;

a se dumiri (vb.) – a pricepe, a-și da seama;

pricină (subst.) – cauză.

EVALUARE

Țara Adevărului și Împăratul-Minciună

după Petre Crăciun

Ehei, cică era odată un tărâm pe care cerul îl dăruise cu toate bunățile și frumusețile sale. Câmpurile îi erau întinse, roadele bogate, pădurile dese și răcoroase, apele cristaline și reci precum gheața, iar munții **semeți** ascundeau în măruntaiele lor comori neprețuite.

Oamenii acelei țări erau drești, harnici și milostivi, așa cum nu găseai în alte capete ale lumii. Dar, dacă erau cu adevărat cunoscuți cale de nouă mări și țări, era pentru că iubeau din adâncul sufletului adevărul. Nicăieri nu era mai disprețuită minciuna și mai aspru pedepsit cel care s-ar fi încumetat să spună câte una mai gogonată. Neguțătorii care împânzeau țările în lung și în lat își făceau dinadins drum prin preajma locului ca să vadă cu ochii lor minunata Țară a Adevărului, iar la întoarcerea acasă își petreceau ceasuri îndelungate povestind copiilor despre cele văzute.

Dar într-un miez de noapte, în înaltul cerului a apărut o lumină roșiatică. La început a fost cât o nucă, apoi a crescut ușor-ușor, până ce a cuprins cerul întregii țări. La un timp, lumina s-a lăsat deasupra munților, apoi deasupra caselor și ogoarelor. În cele din urmă, ea și-a croit drum prin hornurile sobelor, pătrunzând în odăile și în sufletele oamenilor. Neștiind ce li se întâmplă, ei s-au întors pe cealaltă parte, continuându-și somnul. Ba, încă, nici măcar de dimineață nu **s-au dormit**. Și-au umplut traista cu merinde și s-au dus acolo unde îi chemau treburile. Câte unul mai isteț a băgat de seamă că vorba le era schimbată, că nu mai spuneau lucrurilor pe nume, ca mai înainte, și că nu mai simțeau aceeași dorință de a dezvălui tot ceea ce gândeau. Nepricepând însă care era **pricina**, și acela înălța din umeri, văzându-și de treabă.

Ehei, dar a venit ora prânzului și locuitorii Țării Adevărului s-au așezat la masă. Și-au umplut ulcelele cu apă rece și, cu nețărmită surprindere, au descoperit că apa îngheța cât ai zice pește. Iarăși cei mai înțelepți au zis:

— Fraților, o mare primejdie ne amenință! Nu vedeți că mințim de îngheață apele?

Dicționar

ambitios (adj.) – încăpățânat;

încovoiat (adj.) – îndoit, curbat, adus de spate.

— Nu poate fi adevărat! s-au împotrivit cei mai numeroși. Nu cutează minciuna să se abată pe meleagurile noastre! Trebuie să fie vreun joc. Haideți mai bine să îl deprindem!

De pomană au stăruit cei dintâi. Copii și oameni mari se strângeau laolaltă, înveselindu-se atunci când făceau să înghețe apele.

Când trăgeau copiii câte o minciunică, abia de îngheța apa dintr-o ceșcută, dar când spuneau cei mari câte una mai meșteșugită, înghețau lacurile cât ai bate din palme. **Ambitios** din fire, Măria-Sa, împăratul, a făcut ce a făcut și a ajuns cel mai mare meșter într-ale minciunii. Ajungea să deschidă gura numai pe jumătate și înghețau mările de la un capăt până la celălalt. Ce vreți, meșteșug de față împărătească!

Azi așa, mâine așa, minciuna a pătruns tot mai adânc în viața oamenilor. Pe nesimțite, ea n-a mai fost un joc, ci un fel de a trăi. Erai într-o încurcătură, mințeau și... gata!

De la a prețui minciuna și până la a urî adevărul n-a fost decât un pas. Hăituit și hulit de toată lumea, sărmanul de el a devenit o ciumă aducătoare de nenorociri. De altfel, ce nevoie mai aveai să rostești drept, dacă numai vorba strâmbă avea căutare?

Anii au trecut și țara a sărăcit, că doar acolo unde este stăpână minciuna, nu mai încape și hărnicia. Călătorii ocoleau cât puteau împărăția mincinoșilor, pe care o numeau „Întunecata țară a minciunii”.

Într-o căsuță sărmană, de la marginea țării, departe de atotputernicia Împăratului-Minciună, trăiau doi oameni cinstiți și feciorul lor, Victoraș. El se hotărî să plece în lumea largă să pună capăt nelegiurii.

Pe drum întâlnește un bătrân cu spatele **încovoiat**, precum gâtul unei lebede, și cu barba, ca argintul, până la brâu. Era Moșul Barbă-Albă. El îl învață să întrebe munții, apele, văile și câmpurile cine este omul care a mințit pentru prima dată. Aflându-l, va ști cine a revărsat minciuna asupra țării și, dacă îl va îndupleca să se lepede de minciună, vor fi salvați.

Și a pornit flăcăul, întrebând câmpiile și apele, dar nu putu afla cine a spus prima minciună. S-a oprit la poalele muntelui și l-a întrebat:

— Munte cu piscuri semețe, tu nu știi cine a slobozit norul roșatic aducător de minciună și de ticăloșie?

— Află că omul acesta nu este nimeni altul decât împăratul! Dacă te încumeți să-l înfrunți chiar pe Împăratul-Minciună, atunci fă calea întoarsă în Pădurea cea Mare, unde Moșul Barbă-Albă are să te sfătuiască mai departe. Mergi cu grijă, pentru că oamenii craiului vor încerca să te răpună atât prin sabie, cât și prin vicleșug.

Citește cu atenție textul *Țara Adevărului și Împăratul-Minciună*, apoi răspunde la cerințele de mai jos. Întoarce-te la text ori de câte ori ai nevoie, pentru a afla răspunsul corect.

AM ÎNVĂȚAT...	... ȘI MĂ APRECIEZ		
<p>La 1, 2 și 3, notează în caiet numărul întrebării și litera corespunzătoare răspunsului corect.</p> <p>1. Oamenii aceluși tărâm erau apreciați pentru că:</p> <p>a) dețineau comori neprețuite; b) iubeau din adâncul sufletului adevărul; c) îl pedepseau pe cel ce spunea minciuni; d) neguțătorii făceau dinadins drum prin preajma locului.</p> <p>2. Cine a ajuns cel mai mare meșter într-ale minciunii?</p> <p>a) moșneagul; b) Victoraș; c) împăratul; d) omul craiului.</p> <p>3. De ce dorea Victoraș să meargă la Moșul Barbă-Albă?</p> <p>a) să-l sfătuiască; b) să plece în lumea largă; c) să afle cine a spus prima minciună; d) să-l înfrunte pe Împăratul-Minciună.</p> <p>Răspunde în scris la întrebările 4, 5 și 6.</p> <p>4. Unde trăia Victoraș?</p> <p>5. Cine era vinovat de norul roșu care aducea minciuna?</p> <p>6. Ce fapt a arătat locuitorilor Țării Adevărului că îi pândeau o mare primejdie?</p> <p>7. Grupează cuvintele <i>isteț, el, tărâm, cinstit, tu, frumusețe</i>, în următoarele categorii: substantive, adjective, pronume personale.</p> <p>8. Scrie un text, de cinci-șase enunțuri, despre bună-tate sau cinste. Folosește cel puțin trei pronume personale.</p>	FOARTE BINE	1	
		2	trei răspunsuri corecte
		3	
		4	
	BINE	5	trei răspunsuri corecte
		6	
		7	șase părți de vorbire identificate
		8	text logic, corect, fără greșeli de scriere sau de exprimare
SUFICIENT	1		
	2	două răspunsuri corecte	
	3		
	4		
	5	două răspunsuri corecte	
	6		
	7	patru-cinci părți de vorbire identificate corect	
	8	text logic, cu una-două greșeli de scriere sau de exprimare	

- Scrie un text, din șapte-nouă enunțuri, în care să povestești ce crezi că se întâmplă mai departe în povestea *Țara Adevărului și Împăratul-Minciună*.
- Descrie-l pe Împăratul-Minciună așa cum ți-l imaginezi tu. Realizează și un desen potrivit.

Nu uita să completezi *Fișa de observare a comportamentului* (pagina 144) pentru activitatea din această unitate de învățare. Analizează ce s-a modificat față de fișele anterioare.

UNITATEA 5

PE ARIPILE IMAGINAȚIEI

5

Relatarea unor întâmplări imaginate.
Prezentarea unor activități și proiecte.
Formularea de solicitări formale și informale.
Textul literar. Textul de informare. Textul funcțional – cartea poștală. Verbul: persoana, timpul

De unde vin ideile?

Competențe specifice: 1.1; 1.2; 1.3; 2.1; 2.4; 3.1; 3.2; 3.3; 3.5; 4.1; 4.2; 4.4; 4.5.

• Crezi că ești un copil cu imaginație? Motivează.

• Oare cât de importantă este imaginația pentru oameni? Discută cu colegii despre acest subiect. Folosește și imaginile de pe această pagină.

• Gândul este sculptorul ce te face persoana care dorești să fii. (Henry David Thoreau)

Tu ce crezi despre acest lucru? Scrie opinia ta, apoi discută cu un coleg. Prezentați clasei părerea voastră.

PROIECT

Bursa de idei

• Organizați o activitate în cadrul căreia să prezentați o idee cât mai originală.

• Puteți să vă gândiți la moduri inedite de a folosi un obiect din jurul vostru, să descrieți un obiect pe care ați vrea să îl inventați, să realizați o povestire fantastică etc.

• Gândiți-vă la un mod potrivit pentru prezentarea ideii voastre.

• În ziua *Bursei de idei*, organizați o expoziție sau un tur al galeriei. Prezentați-vă lucrarea.

• Colegii vor licita ideile, acordând puncte/steluțe pentru imaginație.

Dacă ai fi personaj,
din ce poveste
ți-ai dori
să faci parte?
De ce?
Descoperă și
povestea Mihaelei,
un copil ca tine!

Dicționar

platformă (subst.) – suprafață
orizontală plană, platou.

Domnișoara Celesta

după André Maurois

— Acum, îi spuse domnul Rușinel Mihaelei, uitându-se pe sub ochelarii lui mari, acum ar trebui să-ți căutăm rochie, aripi și baghetă.
— O să am aripi și baghetă magică? Întrebă Mihaela.
— Bineînțeles, încuviință Corbul. Te felicit, adăugă dânsul, întinzându-i Mihaelei gheruța. Ești numită zână. E o mare cinste.
Ieși de la ghișeu, sări jos, își scoase ochelarii, îi vârî sub aripă și-i făcu semn Mihaelei să-l urmeze. După ce-au mers câțva timp în tăcere printre arbori, au ajuns în fața unui stejar uriaș pe care scria:

ȚARA LUI VREAU ȘI CAPĂT → **Direcția materialelor**

Baghete - etajul I

ușa W

Aviație - etajul al II-lea

ușa L

Croitorie cerească - etajul al III-lea

ușa X

Domnul Rușinel apăsă pe un buton micuț, ascuns în scoarța copacului, și se deschise o ușă. Mihaela era încântată de ascensor. Îi spuse lui Rușinel că este o ființă deosebită. Corbul negru roși de plăcere și, cu aripa, mângâie picioarele fetei. Mulți nici nu l-ar fi observat.

— Ești o zână mică și de treabă, spuse el. Ascultă: te sui în ascensor, închizi bine ușa, pe urmă apeși pe butonul *Croitorie*. Când se oprește ascensorul, te dai jos și ieși. Dacă vrei, îl poți trimite înapoi. Ești zână, așa că faci ce vrei. În dreapta ai să vezi un birou cu o placă pe ușă: *Domnișoara Celesta*. Ai să bați. Domnișoara Celesta e croitoreasa zânelor.

Totul a mers de minune. De câte ori se urca într-un ascensor, Mihaelei îi era frică să nu-l vadă că trece de ultimul etaj și că sparge acoperișul casei. Dar ascensorul din stejar se opri la etajul trei. Mihaela ieși, văzu ușa domnișoarei Celesta și bătu. Fu poftită înăuntru. Fetița intră și văzu o doamnă bătrână, într-o rochie de mătase neagră și c-o bonetă albă pusă peste niște bucle argintii.

— Bună ziua, domnișoară, spuse doamna bătrână, cine ești dumneata?

Mihaela îi întinse cartonașul pe care i-l dăduse Corbul.

— Foarte bine. Ne ocupăm numaidecât de dumneata.

Mihaela porni după domnișoara Celesta, care urcă o scăriță în spirală și deschise ușa. Deodată, se pomeniră amândouă pe o imensă **platformă** cocoțată-n vârful stejarului. De jur împrejur vedeai numai frunze, deasupra numai cer. Dar stofele nu se vedeau. Arătându-i cerul, bătrâna croitoreasă îi zise că sunt toate acolo. Rochiile de zâne pot să fie făcute din cinci țesături diferite: cer complet albastru,

Dicționar

imperceptibil (adj.) – care trece aproape neobservat;
a drapa (vb.) – a acoperi cu o stofă aranjată în pliuri;
ritual (subst.) – ceremonial.

Dincolo de text

Ce ai face cu o baghetă magică?

cer albastru cu nor alb, apus de soare (care există în toate nuanțele), răsărit de soare și cer înstelat. Mihaela nu pricepea cum ar putea fi croite rochiile, dar își alege țesătura cer complet albastru, fără nori. Domnișoara Celesta strigă: „Jupiter!”. Un vultur mare, pe care fata nu-l văzuse, se lăsă în zbor la picioarele lor. Domnișoara Celesta îl rugă, foarte politicos, să croiască numaidecât o rochie de cer complet albastru, pentru zâna Mihaela. Vulturul își luă zborul, se-nălță, dispăru și, după cinci minute, se întoarse purtând în cioc o fâșie de cer bine-mpăturită. Mihaela se bucură, căci nu mai văzuse ceva atât de frumos ca țesătura asta de cer: era albastră, de-un albastru foarte palid; nu se vedea albul în ea și totuși se ghicea că deasupra cerului plutise un nor **imperceptibil**, tocmai când croise Jupiter; nu se vedeau stele și totuși se ghicea că-n țesătură sunt și stele invizibile. La pipăit, era ca aerul călduț. Domnișoara Celesta desfășură bucata de cer care pluti în jurul ei și-o **drapă** cu atâta îndemânare pe Mihaela, încât, într-o clipă, fetița se pomeni îmbrăcată în cea mai elegantă rochie de zână, prinsă pe șold cu o semilună și pe umăr cu o stea. Au coborât apoi la etajul al doilea, să se ocupe de aripi.

— Trebuie să te cântărești, i-a spus domnișoara Celesta. Dimensiunile aripilor depind de greutatea zânei. Pentru o zânișoară plinuță trebuie aripi mult mai mari decât pentru o zână ușoară, ca mata.

În sala unde se afla cântarul, Mihaela văzu un tabel mare, pe care scria:

Greutate	Aripi
15 kg	0,55 m
16 kg	0,56 m
17 kg	0,57 m

Cântarul arată că Mihaela avea 25 de kilograme, iar tabelul că-i trebuiau aripi de 0,65 m. Mihaela a vrut aripi noi, de mătase, care mergeau mai repede decât cele vechi, elegante, din pene de struț. Domnișoara Celesta îi prinse pe umeri aripile cele noi și-i explică Mihaelei în ce fel trebuia să le folosească la urcat, la coborât, la așezat și, mai ales, la aterizat. Acum mai avea nevoie de baghetă. Baghetele magice erau niște bețișoare de lemn, asemănătoare celor cu care se joacă mai toți copiii. Domnișoara Celesta luă o baghetă și se apropie de un borcan enorm, care purta o etichetă: **APĂ IMAGINATIVĂ**. Înmuie în el bagheta care deveni imediat străvezie ca sticla și căpătă un luciuri auriu. Bătrâna doamnă îi întinse Mihaelei bagheta ca într-un **ritual** și îi spuse:

— De aici înainte, poți face să apară imediat orice obiect dorești, în locul pe care-l atingi cu ea. Trebuie doar să-l desenezi în aer. Acum, te conduc la terenul de decolare...

Clubul de lectură

Citește povestea în volumul **Cele douăsprezece luni ale visului – Antologia inocenței**, de Iordan Chimet. Povestește colegilor faptele care nu apar în textul din manual.

Din volumul **Harry Potter și Piatra filosofală** scris de J.K. Rowling, citește fragmentul în care micul vrăjitor își alege bagheta. Ce asemănări și ce deosebiri ar putea fi între cele două baghete magice?

Lucru în perechi

Scrieți o rețetă pentru un preparat care conține apă imaginativă.

Reține

Atunci când **soliciti informații**, trebuie să îți seama de persoana căreia i te adresezi.

Expresii utilizate în solicitarea politicoasă (formală): *Ați putea, vă rog, să ...; Sunteți amabil să ...; V-ar deranja dacă ...?* etc.

Expresii utilizate în solicitarea familiară (informală): *Poți, te rog, să ...?; Te deranjează dacă ...?; Te-aș ruga să ...* etc.

Cu creionul în mână

- Recitește cu atenție textul, apoi răspunde la întrebări.
 - Cine o ajută pe Mihaela să devină zână?
 - De ce are nevoie fetița pentru a ajunge zână?
 - Din ce se croiau rochiile zânelor?
 - De ce bagheta magică trebuie înmuiată în apa imaginativă?
- Oferă o explicație posibilă a numelui pe care îl poartă corbul. Încearcă să găsești o explicație și pentru numele croitoresei zânelor.

Antrenează-te

- Mihaelei îi era frică să se urce în ascensor. Transcrie enunțurile din care reiese acest lucru. Scrie-i un mesaj de încurajare.
- Cum ți-o imaginezi pe domnișoara Celesta? Scrie o scurtă prezentare a acesteia, în care să precizezi:
 - lucrurile care îi fac plăcere;
 - felul în care preferă să-și petreacă timpul, pasiunile ei;
 - ce admiră și ce detestă la cei din jurul său;
 - felul în care se poartă cu ceilalți.
- Completează, în caiet, cele patru cadrane.

A. Personajele din poveste și însușirile lor

B. Momentele acțiunii

C. Desenează ceea ce ți-a plăcut

D. De ce crezi că Mihaela devine zână?

- Mihaela îi solicită domnișoarei Celesta informații despre activitatea de zână. Scrie dialogul dintre cele două personaje.
- Cu ajutorul tabelului, calculează ce dimensiune ar trebui să aibă aripile, dacă tu ai deveni zână. Desenează aripile așa cum ți-ar plăcea să fie. Completează desenul cu explicații legate de materialul din care sunt făcute, forma lor etc.
- În text, cuvântul *cer* este substantiv. Arată, într-un enunț, că poate fi și verb. Procedează la fel cu cuvintele *sare* și *mână*.
- Continuă povestea cu încă cinci-șapte enunțuri.

Gândește-te și construiește

Construiește marionete care reprezintă personajele din poveste sau altele inventate de tine. În perechi, creați scurte scenete.

Verbul. Numărul și persoana verbului

A. Citește enunțurile așa cum sunt scrise, apoi răspunde la întrebări:

Domnul Rușinel pe un buton micuț.

aripi și baghetă magică?

o zână mică și de treabă!

În sala unde cântarul, Mihaela un tabel mare.
Baghetele magice niște bețișoare de lemn.

- Ce poți spune despre înțelesul enunțurilor?
- Ce cuvinte au fost ascunse în spatele casetelor colorate? Completează enunțurile cu aceste cuvinte. Ce observi?
- Ce exprimă fiecare cuvânt care se potrivește în casete? La câte ființe sau lucruri face referire fiecare?

Reține

Partea de vorbire care exprimă acțiunea, starea și existența ființelor, lucrurilor și fenomenelor naturii se numește **verb**.

Verbul își schimbă forma **după număr**: *singular* și *plural*.

B. Cine face acțiunea sau despre cine se vorbește în fiecare caz? Ce pronume personal (*eu, tu, el/ea, noi, voi, ei/ele*) se potrivește fiecărui verb din casetele de la punctul A? Poți potrivi mai multe pronume aceluiasi verb? Ce observi?

Verbul își schimbă forma și **după persoană**.

- persoana I: *eu văd, noi vedem*;
- persoana a II-a: *tu vezi, voi vedeți*;
- persoana a III-a: *el/ea vede, ei/ele văd*.

Să înțelegi mai bine

1. Citește textul *Domnișoara Celesta*. Transcrie, în caiet, cel puțin cinci verbe din text. Spune numărul și persoana fiecărui verb.
2. Transcrie textul dat, folosind forma corectă a verbului:
 Mihaela (*a dori*) o rochie de culoarea cerului. Vulturul (*a zbura*) și (*a aduce*) materialul necesar. Zânele (*a avea*) și baghetă magică. Acestea (*a fi*) înmuiate în apă imaginativă.
3. Care crezi că este primul lucru pe care îl va face Mihaela cu bagheta magică? Scrie un scurt text. Subliniază verbele folosite.

Recitește dialogul de la începutul textului. Care sunt cuvintele care exprimă acțiuni sau stări ale ființelor/lucrurilor?

erau
văzu
ești se afla
o să am
apăsă

Vorbesc și scriu corect

• Deși se accentuează sfârșitul cuvântului, verbele următoare se scriu cu un singur **i** final la forma: *a fi, a gândi, a veni, a dori, a minți, a folosi* etc.

Aceste verbe se scriu cu **ii** numai la persoana I: Eu mă *gândii* să plec.

• Se scriu cu **ii** și verbele la persoana a II-a: (*tu*) *știi, vii, ții, să fii*.

Scrie enunțuri cu verbele date.

Unde și cu ce te poți juca? Scrie o listă cât mai completă. Realizați un grafic al clasei, în care înregistrați ideile tuturor.

Dicționar

a mustăci (vb.) – a râde pe sub mustață, a zâmbi reținut;
lubeniță (subst.) – pepene verde;
vrej (subst.) – tulpină a plantelor târătoare sau agățătoare.

Fișă de portofoliu

Roagă adulții din jurul tău să-ți spună care erau jocurile copilăriei lor. Notează numele jocurilor și dacă tu le mai practici sau nu. Explică-le colegilor regulile unuia dintre jocuri.

Cu creionul în mână

- Recitește cu atenție poezia, apoi răspunde la întrebări.
 - De-a ce se pot juca, în grădină, copiii?
 - Din ce motive jocul *de-a căpșunile* ar dura luni întregi?
 - De ce copiii se joacă de-a fetețele și băieții?
- Scriitoarea compară copiii cu minunile dintr-o grădină. De ce crezi că face acest lucru?

Jocuri

de Ana Blandiana

Am putea să ne jucăm de-a căpșunile
 Și jocul ar ține cu lunile,
 Pentru că ar trebui mai întâi să răsărim, să facem frunze
 Sub care să putem sta ascunse
 Până când
 Creștem și ne roșim de plăcere
 Descoperind ce de mistere
 Mișună prin aer și prin pământ.

Sau ne-am juca de-a morcovii și pătrunjeii,
 Ne-am așeza pe marginea aleii.
 Unii am fi albi, alții portocalii,
 Unii am fi dulci, alții și mai și,
 Am sta cumiști,
 Ca niște sfinți,
 Și nu am bănuî defel
 Că miroase în jur a pătrunjel,
 Am **mustăci** numai de răs în frunze când
 Ne-am gâdila cu rădăcinile pe sub pământ.

Sau ne-am juca de-a pepenii și de-a **lubenițele**,
 Ne-am întinde cât am putea **vrejurile** și codițele
 Și la capătul lor am crește niște globuri împărătești,
 Atât de mari că nici nu poți să le urnești. [...]

De-a câte și câte nu ne-am putea juca
 În grădina mea,
 Dar noi, de-o întreagă copilărie, ca fleții,
 Ne jucăm de-a fetețele și de-a băieții.

Antrenează-te

1. Transcrie strofa care ți-a plăcut mai mult. Realizează un desen potrivit.
2. Verbul *a mustăci* este din aceeași familie cu substantivul *mustață* și adjectivul *mustăcios*. Găsește și tu grupuri de cuvinte de același fel.
3. De-a ce s-ar mai putea juca copiii în grădină? În ce s-ar putea transforma? Descrie aceste plante, menționând culoarea, aspectul (mărimea și forma), mirosul, gustul etc.
4. Ce mistere crezi că mișună prin aer și prin pământ? Realizează o listă. Discută cu colegul tău și comparați cele două liste. Ce idei sunt comune? Care sunt diferite? Prezentați concluziile în fața clasei. Puteți să vă completați fiecare lista cu cele mai interesante idei găsite de ceilalți colegi din clasă.
5. Selectează din textul poeziei cinci verbe. Folosește-le pentru a realiza un text, de cinci-șapte enunțuri, în care să prezinți un joc sau o activitate preferată.
6. Pornind de la fotografia alăturată, scrie un scurt text. Descrie jocul copiilor. Ce crezi că le place? La ce se gândesc? Ce-și imaginează ei? Cum se poartă unul față de celălalt? Ce își spun unul altuia? Folosește povestirea și dialogul.

Lucru în grup

Organizați o activitate de promovare a lecturii în rândul copiilor. De exemplu: *Maratonul lecturii*; *Târgul cărților care își caută stăpân nou* etc.

Organizați un concurs de afișe care promovează această activitate.

După desfășurarea acțiunii, prezentați: ce ați intenționat; ce ați reușit; ce etape ați parcurs; ce ați face diferit altă dată.

Gândește-te și imaginează-ți

- Ce te-ai putea juca folosind obiectele din imagini? Povestește în scris.

Portret de scriitor

Ana Blandiana
(n. 1942)

Clubul de lectură

Citește și alte poezii din volumul *Întâmplări din grădina mea*, de Ana Blandiana.

Transcrie una dintre poeziile care ți-au plăcut pe o **fișă de portofoliu**. Realizează un desen sau caută o imagine potrivită.

Scrie patru cuvinte, fiecare începând cu una din literele care alcătuiesc cuvântul zmeu. Cu aceste cuvinte, alcătuieste un text amuzant.

Dicționar

marafet (subst.) – lucru mărunț, fleac;

burduf (subst.) – sac din piele netăbăcită, în care se transportă făină, brânză, apă;

curpen (subst.) – mlădiță lungă și subțire a unei plante cățărătoare care se încolăcește pe alte plante sau pe araci.

Spaima zmeilor

după Ioan Slavici

A fost odată un om și-o femeie, oameni tare de treabă și toate le ieșeau bine și cu spor. Aveau însă și oamenii aceștia o mare și nescată mahnire-n sufletele lor: nu le făcuse Dumnezeu parte de copii, și fără de copii viața, mai ales cea bună, n-are niciun rost.

Dar asta numai până într-o zi când li s-a umplut casa de copii. Și toți erau mărunți, care de care mai mic decât celălalt, mai sfredeluș și mai guraliv.

Și omul nu se mai sătura să se uite la ei, dar, ca să-i poată crește, trebui să plece în lume să-și caute de lucru. A tot umblat el așa din om în om, dar degeaba.

— În lumea asta n-o să fac eu nicio treabă, zise, și trecu pe celălalt tărâm.

Aici a intrat într-un codru des și tot s-a dus până ce a dat de o casă cu multe **marafeturi**. Era cuibul zmeilor. N-a găsit acasă decât pe Mama Zmeilor. Cine n-o știe cum e? Rușine ar fi să zici că n-ai umblat prin lumea aceea și n-o cunoști.

— Bună ziua, mamă, îi zise el.

— Tu cine ești și ce cauți p-aici? îl întrebă zgripturoaica.

— Eu sunt tatăl lor și caut vreo slujbă.

Știa, biata de ea, că e-n lume Mama Pădurii, e Mama lelelor, sunt fel de fel de mame, dar tată nu mai pomenise. Mai de voie, mai de frică, îl luă pe om slugă pe un an. Anul, cum se știe, de trei zile, iar simbria – ziua și găleata cu galbeni, dac-o fi să-și poată împlini anul.

Și l-a pus zmeul cel mare să aducă apă într-un **burduf** de bivol, dar bivol cum sunt cei din lumea zmeilor. El, bietul, abia putea să ducă burduful gol în spinare. Așa că, ajuns la fântână, se prefăcu a vrea să scoată fântâna din pământ și să o care acasă. Speriat că rămâne fără puț, zmeul cel mare îi promise încă o găleată de galbeni să-l lase acolo.

Ziua a doua, zmeul mijlociu l-a trimis la pădure ca să aducă lemne, copaci întregi, smulși din rădăcină și duși în spinare, ca în lumea zmeilor. Omul începu s-adune **curpen** de prin pădure și să lege cu el copacii unul de altul, să care toată pădurea în curtea zmeilor. Zmeul se sperie și se învoiră ca omul să mai ia o găleată de galbeni, dar pădurea să rămâie la locul ei.

În ziua a treia, zmeul mezin îi zise să-și măsoare puterile în buzdugane. Pe prispă erau douăsprezece buzdugane, care de care mai mare și mai greu. Omul le luă pe rând, de la cel mai mic, pe care numai gâfâind putea să-l ridice.

— Jucărele de copii, zise el. Mai mare n-aveți?

— Nu! răspuse zmeul pus rău de tot pe gânduri.

După ce ieșiră la câmp, zmeul aruncă buzduganul de se duse până-n al treilea cer și așteptară peste jumătate de ceas până ce căzu și intră în pământ de-un stat de om. Omul nostru n-aruncă însă buzduganul, ba nici nu-l ridică de la pământ, ci rămase cu ochii țintă la cer.

— Ce stai? îl întrebă zmeul. Aruncă!

— Stai, bre, să-mi treacă luna din cale, îi răspuse omul. Vrei s-o lovesc cu buzduganul tău cum am pățit cu securea bunicului, pe care am aruncat-o în lună și-acolo a și rămas? Uită-te bine, c-o vezi, dar n-o să mai pui mâna pe ea!

Zmeul se uită în lună și, văzând în adevăr ceva ce seamănă a bardă, începu să tremure ca frunza de plop.

— Nu cumva să-mi prăpădești buzduganul, că atâta moștenire mai avem și noi din vremile cele bune, grăi dânsul. Haide să ne-nțelegem, se milogi zmeul. Nu mai arunca și-ți mai dau o găleată de galbeni.

— Ce păcate?! se răsti omul. Puțul nu m-ați lăsat să-l duc; pădurea a rămas la locul ei; nici buzduganul să nu-l mai arunc?! Nu se poate! zise și se plecă spre buzdugan.

— Îți dau două găleți! strigă zmeul sărind să-l oprească.

— De mila mamei tale, care este femeie de treabă, o să te iert! îi zise omul și nu mai stăruia.

Sfârșindu-se anul, leaota de zmei s-a adunat și s-a sfătuit cum să scape de el. Și s-au înțeles între dânsii ca peste noapte să meargă și să-l toace cu buzduganul nici „hâc!” să nu mai zică. Omul însă a tras cu urechea, așa că a luat **troaca** de la porci și-a pus-o în locul lui sub pătură, iară el s-a pitit frumușel sub pat și-a-nceput a se preface că sforăie din greu. Degeaba l-au lovit zmeii, că el a scăpat viu, făcându-i să se teamă și mai tare.

Să nu dai șapte găleți ca să scapi? Zmeii au pus galbenii datorăți în saci, i-au urcat pe umeri și au pornit gâfâind spre casa omului.

Dicționar

troacă (subst.) – albie, covată; vas ca un jgheab în care se pune mâncare pentru animale.

Dincolo de text

Când te-ai simțit curajos?

Cu creionul în mână

- Recitește cu atenție textul, apoi răspunde la întrebări.
 - De ce a plecat omul în lume?
 - Unde se afla cuibul zmeilor?
 - Cât durează un an pe tărâmul zmeilor?
 - Cum a reușit omul să-i sperie pe zmei?
- Scrive cuvinte prin care l-ai putea descrie pe omul nostru.
- Găsește un proverb potrivit pentru a reda învățătura textului.

Portret de scriitor

Ioan Slavici
(1848–1925)

Vorbesc și scriu corect

Amintește-ți scrierea cuvintelor:

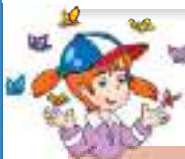
s-a/sa *s-au/sau*
să-i/săi *i-a/ia*
n-ai/nai *m-ai/mai*

Folosește cuvintele pentru a scrie enunțuri.

Lucru în perechi

Citește primele două alineate ale textului. Încearcă să redai întreg conținutul printr-o singură idee. Compară ideea scrisă de tine cu cea a colegului. Completați și corectați.

Gândește-te și imaginează-ți

Scrie despre un dragon. Poate fi un dragon bun sau unul rău. Ce vrea? De ce îi este frică?

Antrenează-te

1. Caută în text cuvintele: *se învoiră*, *simbrie*, *leaotă*, *mezin*. Gândindu-te la sensul enunțurilor, scrie ce înțeles crezi că are fiecare cuvânt. Verifică cu ajutorul dicționarului explicativ al limbii române.
2. Formulează două întrebări pe baza textului, apoi scrie răspunsurile.
3. Caută în textul citit și scrie:
 - a) numere întâlnite de obicei în povești/basme;
 - b) personaje din alte basme;
 - c) fapte imaginare.
4. Omul nostru își iubea mult copiii. Ce informații din poveste arată acest lucru?
5. Explică titlul basmului. Pentru a convinge, folosește fapte din text.
6. Ajutându-te de imaginea alăturată, descrie un zmeu. Verifică dacă ai scris corect. Poți face schimb de caiete cu colegul tău și să vă verificați reciproc.
7. Cum l-au primit copiii pe tatăl lor, la întoarcerea acasă? Scrie o continuare a basmului.

Delimitarea textului în fragmente

- Caută și citește fragmentul căruia îi corespunde ideea:
Omul și-a căutat de lucru pe celălalt tărâm, unde era cuibul zmeilor.

Pentru a fi înțeles mai ușor, un text narativ poate fi împărțit în fragmente. Fragmentul este o parte de text care corespunde unei fapte/unei idei.

Fiecare fragment începe cu alineat. Un fragment poate avea mai multe alineate.

Delimitarea textului ne ajută să stabilim și să reținem ordinea întâmplărilor din text.

1. *Lucrați în grup.* Delimitați textul în fragmente. Povestiți fiecare fragment pe scurt, apoi formulați câte o idee principală. Pe baza întregului plan de idei, povestiți basmul.
2. Deschide o carte de povești la întâmplare. Transcrie un fragment. Imaginează-ți și scrie cum continuă întâmplarea. Găsește un titlu potrivit.

Verbul. Timpurile verbului

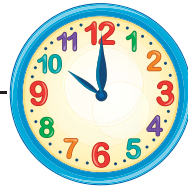

• Din basmul *Spaima zmeilor*, recitește alineatul referitor la aruncarea buzduganului. Subliniază verbele. Poți spune când se petrece acțiunea?

- Dacă acțiunea ar avea loc acum, în momentul în care vorbești, ce formă ar trebui să aibă verbele subliniate de tine?
- Transformă textul pentru a arăta că acțiunea urmează să aibă loc.

înainte de
momentul vorbirii

în momentul
vorbirii

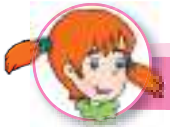
după momentul
vorbirii

Reține

Forma pe care o ia verbul pentru a arăta când are loc acțiunea față de momentul vorbirii se numește **timp**.

Verbul are trei timpuri:

1. **prezent** – acțiunea are loc în momentul vorbirii (*se comportă, vorbim, este* etc.);
2. **trecut** – acțiunea s-a petrecut înainte de momentul vorbirii (*s-a schimbat, au avut, putea* etc.);
3. **viitor** – acțiunea va avea loc după momentul vorbirii (*vor pleca, o să arunce* etc.).

Să înțelegi mai bine

1. Desenează o axă a timpului și stabilește pe ea cele trei timpuri ale verbului. Sub fiecare timp, grupează verbele din șirul dat: *doreau, au ajuns, vine, o să duc, spune, aruncară, vei căra, stai*.
2. Transcrie din textul basmului zece verbe. Pentru fiecare menționează timpul, persoana și numărul.
Exemplu: *a luat* – verb, timp trecut, persoana a III-a, singular.
3. Citește enunțurile și apreciază-le cu A (adevărat) sau F (fals).
Verbele *scrie* și *am scris* sunt la timpul prezent.
Verbele *o să citesc* și *veți cânta* sunt la timpul viitor.
4. Scrie un text de zece enunțuri despre un zmeu prietenos. Folosește verbe la toate cele trei timpuri.

Te întâlnești cu zmeul prietenos. Creează un dialog. Folosește verbe la timpul prezent și viitor.

Oare cum
ne ajută verbele
să ne dăm seama
când se întâmplă
acțiunea pe care
o exprimă?

Lucru în grup

- Formați grupe mici. Fiecare dintre voi ia câte zece bilețele. Pe fiecare scrieți câte un verb, având grijă ca la final să aveți verbe la toate timpurile. Citiți colegilor cuvintele, pe rând. Ei vor trebui să le așeze pe categorii, după timpul la care sunt.
- Realizați un organizator grafic care să vă ajute să rețineți informațiile despre timpul verbului.

Muți copii
au acasă măcar
un robot care le
stârnește
imaginația
în timpul jocurilor.
Cum ar arăta un
robot construit
de tine?

Dicționar

ceh (subst.) – persoană care face parte din populația Cehiei; (adj.) – care aparține Cehiei sau populației ei;

vizor (subst.) – (aici) deschizătură care permite cavalerului să vadă în exterior; vizieră;

robotică (subst.) – domeniu al științei și tehnicii care studiază proiectarea și construirea roboților.

RECAPITULARE

Roboții cu chip de om

Cuvântul *robot* a fost folosit pentru prima dată, în sensul acceptat astăzi, în anul 1920, de către un scriitor **ceh**, care l-a preluat din limba sa, unde înseamnă *muncă grea*. Denumirea de astăzi a creaturilor asemănătoare omului este de *android*.

Pentru foarte mulți, imaginea roboților s-a conturat din filme, fie ca un „soldat universal”, un cyborg, adică pe jumătate om, pe jumătate robot, cu puteri supraomenești, fie ca personajele celebre din *Războiul stelelor*, R2D2 și C3PO. În multe filme, roboții sunt asemenea oamenilor. Vorbim despre o viziune pe care oamenii au avut-o și au desenat-o pe hârtie încă din secolul al XIV-lea.

În anul 1495, Leonardo da Vinci a realizat schițele unui robot, *Automatonul*. Era un robot îmbrăcat în cavaler, care putea să stea în picioare, să-și miște brațele și gâtul și își ridica **vizorul** de la ochi. Schițele au fost descoperite în anul 1950, iar oamenii au aflat atunci despre primul războinic de metal al omenirii.

Fie că vorbim despre medicină, armată, construcții sau chiar servicii de curățenie, roboții sunt implicați, în prezent, în multe activități sociale, militare, de siguranță și se transformă, dintr-o soluție pentru rezolvarea necesităților fiecăruia, într-o nouă necesitate.

Doi dintre cei mai cunoscuți roboți „de casă” sunt ASIMO și NAO, concepuți pentru activități sociale cu oameni, pentru divertisment și pentru ajutor.

Nici România nu este străină de **robotică**. Unul dintre oamenii cei mai pricepuți din domeniu, Adrian Stoica, este român și lucrează la NASA (Agenția Națională Spațială Americană). Este implicat în robotică de 20 de ani și conduce o echipă de experți în tehnologia robotică pentru viitoarele misiuni spațiale.

Robotul R2D2

Cu creionul în mână

Recitește textul cu atenție, apoi răspunde la întrebări.

- Cum arată cei mai mulți dintre roboții cunoscuți din filme?
- Cine a proiectat primul robot cu chip de om?
- Ce ai aflat despre ASIMO și NAO?
- Gândindu-te la robotică, ce fapt ne face să ne mândrim că suntem români?

Antrenează-te

1. Scrie două întrebări pe care le-ai adresa unuia dintre inventatorii roboților prezentați în text.
2. Vlad, un inventator de doar 14 ani, își prezintă jucăria realizată de el din piese LEGO: „Colectează cuburile, le duce în zona de asamblare a rachetei, ia omuleți și îi duce la locul specific”. Rescrie prezentarea punând verbele la timpul trecut, apoi la viitor.
3. a) Realizează o carte poștală, pe care ai putea s-o trimiți unui alt copil inventator. Ilustrează cartea poștală cu o imagine cu roboți. Scrie un mesaj de încurajare sau de felicitare. Notează adresa. Dacă ai uitat regulile, te poți ajuta de exemplul alăturat.

Destinatar

Vlad Petrescu

Scoala Gimnazială nr. 1

Strada Zorilor Nr. 13

Țăgăraș, Județul Brașov

România
- b) Scrie un mesaj, prin e-mail, adresat copiilor inventatori.
4. Scrie un text de 5-6 enunțuri, cu titlul *În Țara Imaginației*. Folosește verbe la persoana I, la timpuri diferite.

Leonardo da Vinci (1452–1519)

Fișă de portofoliu

Caută informații despre Leonardo da Vinci și realizează o scurtă prezentare. Menționează domeniile de care era pasionat, câteva realizări ale sale și o calitate care crezi că l-a ajutat în viață.

În februarie 2021, un super-robot, roverul Perseverance, a ajuns pe planeta Marte. Primul mesaj transmis de la 472 de milioane de kilometri a fost: *Sunt în siguranță pe Marte.*

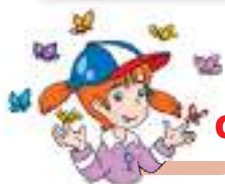
Lucru în grup

Controversă creativă: Este tehnologia un lucru necesar?

Clasa se împarte în două echipe, una PRO și alta CONTRA. Indiferent de părerea voastră personală, căutați argumente potrivite echipei din care faceți parte.

Individual sau în perechi, realizați afișe (postere) în care să aveți argumente din ambele categorii.

Organizați *turul galeriei* și discutați lucrările. Oferiți stelute posterelelor care: au cele mai puternice argumente; respectă cerințele unui poster; sunt scrise corect.

Gândește-te și imaginează-ți

Imaginează-ți că faci parte dintr-o expediție pe Marte. Scrie o scurtă povestire.

Un băiețandru descoperă basmele oamenilor într-un mod deosebit, ajutat de un zmeu de hârtie.

Dicționar

meșteșug (subst.) – meserie, artă, măiestrie, dibăcie; (aici) secret;

a se pripri (vb.) – a face un lucru în grabă și adesea fără chibzuială; a se grăbi, a se zori;

hău (subst.) – prăpastie adâncă; abis, genune.

EVALUARE

Cartea de piatră

după Vladimir Colin

Acu, vezi tu, cică un băiat și-a făcut odată un zmeu de hârtie, un zmeu mare cât o casă, și, dacă l-a-nălțat, s-a prins și el de coada zmeului și-a pornit-o prin văzduh. Și-apoi l-a purtat zmeul peste ale mărilor întinderi un an întreg. Iar dacă se scurse anul, amețit, băiatul își duse dreapta la ochi, iar zmeul odată cârmi spre dreapta. Lăasă mâna jos și-și ridică mâna stângă, iar zmeul, ascultător, apucă spre stânga. Văzând cum vine treaba, își ridică băiatul amândouă mâinile deodată și zmeul porni să coboare lin.

— Păi, zi așa! strigă băiatul, bucuros că-i prinsese **meșteșugul**.

— Dar tu cum credeai? răsună un glas batjocoritor.

— Na-ți-o bună! se minună băiatul. Știi să și vorbești?

— Vezi bine, se răsti zmeul. Voi, oamenii, v-ați cam luat nasul la purtare și vă credeți mai deștepți decât găina...

Auzind una ca asta, se cam zăpăci băiatul.

— Eu, drept să-ți spun, am bănuțit dintotdeauna că zmeiele de hârtie grăiesc, vorbi el repede. Ce poate fi mai înțelept decât un zmeu? Ce ne-am face fără zmeie?

— Mă întreb și eu..., zise zmeul, umflându-se în penele de lemn bătute pe la-ncheieturi. Mi se pare că ești mai isteț decât am bănuțit, urmă el, îmbunat.

— Atunci să coborâm, da? spuse băiatul și-și ridică palmele, iar zmeul începu să coboare.

Din păcate, **se cam pripise** băiatul. Nu privise în jos și, iaca, zmeul coborî binișor și se lăsă pe-un vârf de munte, pe o culme unde norii albi și vineți se opreau uneori, de se rezemau istoviți în coate, unde vântul poposea să-și tragă sufletul, și unde picior de om nu călcase din vremurile-ndepărtate ale începutului. Locul era neted ca sticla, alb ca spuma, uitat ca uitarea. De jur împrejur se căscău **hăuri** neștiute, iar pe culmea lustruită de coatele norilor și de suflarea vântului nimic nu se zărea. Nici fir de iarbă, nici fir de colb.

— Nu-mi pasă, zise însă băiatul. Doar să-mi dezmozesc oleacă picioarele și om porni mai departe...

Dar numai ce făcu trei pași, că totul prinse a se întuneca și cea mai lungă noapte, de peste un an, se lăsă peste culmea netedă ca sticla. Și culmea se acoperi fără veste cu o iarbă roșie, nemaivăzută.

Dicționar

toacă (subst.) – placă de lemn sau de metal pe care se bate ritmic cu unul sau cu două ciocănele;

slovă (subst.) – literă; scriere.

Clubul de lectură

Citește poveștile din volumul **Basmele Omului**, de Vladimir Colin.

Notează, în **portofoliul** tău, titlurile basmelor citite și numele personajelor.

Atunci o **toacă** își ridică glasul, cântând nouăzeci și nouă de chemări, și băiatul nu putu înțelege unde se afla toaca, nici cine o bătea. „Poate că toaca e ascunsă în inima muntelui”, își spuse.

O lumină lăptoasă scaldă apoi culmea și-n cer se aprinse Steaua Stelelor, cea care lucește o dată la o mie de ani. O liniște grea se lăsă peste culmea cu iarbă roșie, iar în liniștea aceea, răsună deodată un tunet, care zgudui muntele. Ecourile purtară tunetul din depărtare-n depărtare, și când larma se stinse, tună din nou, mai asurzitor, iar muntele se clătină din temelie. Al treilea tunet despica însă muntele și din străfundurile lui sui încet și se opri pe iarba cea roșie o carte de piatră.

Era Cartea Pământului, și filele-i uriașe cât muntele erau groase de-un cot. În tăcerea ce se așternu, scoarțele de piatră se ridicară, anevoie, descoperind întâia filă a cărții. Fără a sta pe gânduri, băiatul se repezi și sări pe fila aceea de piatră, dar nu izbuti să citească nimic. Fila era uriașă, **slovele**, mai mari decât el.

Se frământă atunci o vreme, până ce odată se lumină la față și, agățându-se de coada zmeului de hârtie, se-nălță în văzduh, chiar deasupra cărții de piatră. Apoi, ridicându-și mâinile după cum voia să-l poarte zmeul ca să poată urmări șirurile slovelor, așa, de sus, prinse a citi.

Și uită de tot și de toate și, răpit, citi fără încetare. Filele de piatră se ridicau încetișor, se lăsau pe stânga și, agățat de coada zmeului de hârtie, cocoțat năstrușnic peste culmea pustie, la lumina pe care Steaua Stelelor o răspândea, băiatul citi pe nerăsuflăte, una după alta, multe dintre filele Cărții Pământului, pe care stăteau scrise Basmele Omului.

Noaptea se scurgea încet, dar cum cea mai lungă noapte de peste un an are și ea un sfârșit, când o geană de lumină albi în zare, Steaua Stelelor se stinse și tunete năprasnice zguduiră muntele. Cartea de Piatră se închise și prinse a se scufunda în golul de piatră, iar muntele se închise peste ea, ca o uriașă cutie; iarba cea roșie pieri ca prin farmec, și culmea rămase așa cum fusese, lustruită de coatele norilor și de suflarea vântului, netedă ca sticla, albă ca spuma, uitată ca uitarea.

— Vai, n-am citit niciun sfert din carte! oftă băiatul.

— Nu-i nimic, îl mângâie zmeul de hârtie. Ne-om întoarce peste o mie de ani și ai să citești mai departe...

Iar băiatul își luă rămas-bun de la culmea pustie, și zmeul de hârtie îl duse din nou pe pământ, începând a-l purta din țară-n țară, ca toată lumea să afle basmele.

Citește cu atenție textul Cartea de piatră, apoi răspunde la cerințele de mai jos. Întoarce-te la text ori de câte ori ai nevoie, pentru a afla răspunsul corect.

AM ÎNVĂȚAT...	... ȘI MĂ APRECIEZ		
<p>La 1, 2 și 3, notează în caiet numărul întrebării și litera corespunzătoare răspunsului corect.</p> <p>1. Cum putea fi cârmît zmeul?</p> <p>a) era tras de coadă; b) copilul ridica sau cobora mâinile; c) zmeul zbura un an; d) era luminat de Stea.</p> <p>2. Unde s-a oprit băiatul?</p> <p>a) pe suprafața mării; b) într-o prăpastie adâncă; c) pe un pisc golaș; d) pe o carte uriașă.</p> <p>3. De ce afirmă băiatul că zmeul este înțelept?</p> <p>a) ca să-l convingă să zboare mai departe; b) ca să îl lase să citească basmele din carte; c) ca să îl înduplece să plece de pe culmea pustie; d) ca să îl convingă să coboare pe vârful muntelui.</p> <p>Scrie, în caiet, răspunsurile la întrebările 4, 5 și 6.</p> <p>4. Cum arăta locul unde s-a oprit băiatul?</p> <p>5. Unde credea băiatul că este ascunsă toaca?</p> <p>6. Ce a făcut copilul după ce a citit partea de carte care i s-a dezvăluit?</p> <p>7. Cuvintele <i>toacă</i> și <i>lumina</i> pot fi și substantiv și verb. Scrie câte un enunț pentru fiecare situație. Exemplu: În pahar este vin. (substantiv) Copiii <i>vin</i> la școală. (verb)</p> <p>8. În text apar verbele: <i>s-a prins</i>, <i>(l)-a purtat</i>, <i>cârmî</i>, <i>apucă</i>, <i>coborî</i>. Folosește verbele într-un text de cinci-șapte enunțuri. La final, verifică dacă ai scris corect și dacă ai folosit semnele de punctuație potrivite.</p> <p>9. Băiatul îți trimite o carte poștală. Cum ar completa rubrica <i>Destinatar</i>? Ce mesaj ar putea să-ți scrie?</p>	<p>FOARTE BINE</p>	1	
		2	trei răspunsuri corecte
		3	
	<p>BINE</p>	4	
		5	trei răspunsuri corecte
		6	
		7	patru enunțuri corecte
		8	text corect
		9	carte poștală completată corect; text corect
<p>SUFICIENT</p>	1		
	2	două răspunsuri corecte	
	3		
	4		
	5	două răspunsuri corecte	
	6		
	7	trei enunțuri corecte	
	8	text logic, cu una-două greșeli de scriere sau de exprimare	
	9	rubrică completată corect; mesaj cu greșeli de scriere	

- Descrie băiatul din poveste. Realizează un desen potrivit.

Nu uita să completezi *Fișa de observare a comportamentului* (pagina 144) pentru activitatea din această unitate de învățare. Analizează ce s-a modificat față de fișele anterioare.

UNITATEA 6

FRUMUȘEȚA ESTE ÎN INIMĂ

6

Descrierea de personaje. Relatarea unei întâmplări trăite sau imaginate. Textul literar. Textul funcțional: invitația, afișul. Subiectul și predicatul – relații simple

De ce oamenii nu pot trăi singuri?

Competențe specifice: 1.2; 1.4; 2.1; 2.2; 2.3; 3.2; 3.3; 3.6; 4.3; 4.4; 4.5.

• Te-ai gândit cum ar fi să trăiești singur, fără alți oameni lângă tine? Realizează o listă cu lucrurile pe care le câștigăm atunci când suntem între ceilalți.

• De ce crezi că se spune că adevărata frumusețe sălășluiește în inimă?

• Care sunt motivele pentru care ne dorim să fim buni cu cei din jur?

• Discutați despre imaginile de pe această pagină. Ce situație este asemănătoare cu o întâmplare trăită de tine? Povestește.

• Vom descoperi în această unitate că frumusețea sufletului ne apropie de ceilalți oameni.

PROIECT

Cartea inimilor mari

Realizați o carte a clasei, care să conțină povestiri, benzi desenate și afișe despre bună-tate, prietenie și generozitate.

Pentru documentare, folosiți cărțile din bibliotecă sau internetul.

Alegeți-vă tipul de text pe care îl veți realiza. Gândiți-vă la subiect, personaje, momente.

Realizați și corectați lucrarea.

Finalizați cartea și prezentați-o într-o activitate specială, cu invitați.

Imaginează-ți
că ajungi
pe o planetă
necunoscută.
Cum vei încerca
să-ți faci prieteni? În
5 minute, scrie
un text scurt.

Dicționar

a îmblânzi (vb.) – a domestici, a domoli;

veșnic – permanent, mereu;

neguțător (subst.) – negustor, comerciant, persoană care se ocupă cu comerțul.

Micul prinț

de Antoine de Saint-Exupéry

După ce umblă o vreme-ndelungată prin nisip, pe stânci și prin zăpezile de pe Pământ, Micul prinț, într-un sfârșit, descoperi un drum ce ducea într-o grădină de trandafiri înfloriți. Toți semănau cu floarea de pe planeta lui, așa că se simți foarte nefericit. Floarea îi povestise că ea era, în univers, singura în felul ei. Și iată că se mai aflau cinci mii, toate semănând cu ea, într-o singură grădină! Și, culcat în iarbă, plânse. Atunci veni și vulpea.

— Vino să te joci cu mine! o pofti micul prinț. Sunt atât de trist.

— Nu pot să mă joc cu tine, zise vulpea. Nu sunt îmblânzită.

— Ce înseamnă „**a îmblânzi**”?

— E un lucru care prea e dat uitării, zise vulpea. Înseamnă „a-ți crea legături”...

— A-ți crea legături?

— Desigur, zise vulpea. Tu nu ești încă pentru mine decât un băiețuș, aidoma cu o sută de mii de alți băiețuși. Iar eu nu am nevoie de tine. Și nici tu n-ai nevoie de mine. Dar dacă tu mă îmblânzești, vom avea nevoie unul de altul. Tu vei fi, pentru mine, fără seamăn pe lume. Eu voi fi, pentru tine, fără seamăn pe lume...

— Încep să înțeleg, zise micul prinț. E undeva o floare... mi se pare că m-a îmblânzit...

— Viața mea e **veșnic** aceeași. Eu vânez găinile, pe mine mă vânează oamenii. Toate găinile se aseamănă între ele, și toți oamenii se aseamănă între ei. Așa că mă cam plictisesc. Dar dacă tu mă îmblânzești, viața mi se va însenina. Voi cunoaște sunetul unor pași deosebiți de-ai tuturor. Pașii altora mă fac să intru sub pământ. Ai tăi mă vor chema din vizuină, ca o melodie. Și-apoi, privește! Vezi tu, acolo, lanurile de grâu? Tu ai părul de culoarea aurului. Grâul, auriu și el, îmi va aminti de tine. Și-mi va fi nespuse de dragă murmurarea vântului prin grâu... Te rog, îmblânzește-mă.

— Bucuros aș vrea, răspuse micul prinț, numai că nu prea am timp. Am de căutat prieteni și o mulțime de lucruri de cunoscut.

— Nu cunoaștem decât ceea ce îmblânzim, zise vulpea. Oamenii nu mai au timp să cunoască nimic. Ei cumpără lucruri de-a gata, de la **neguțători**. Cum însă nu există neguțători de prieteni, oamenii nu mai au prieteni. Dacă vrei să ai un prieten, îmblânzește-mă!

— Ce trebuie să fac? zise micul prinț.

— Trebuie să ai foarte multă răbdare, a răspuns vulpea. La început, te vei așeza ceva mai departe de mine, uite-așa, în iarbă. Eu te voi privi cu coada ochiului, iar tu nu vei rosti niciun cuvânt. Graiul e izvor de neînțelegeri. Însă vei putea, pe zi ce trece, să te așezi din ce în ce mai aproape de mine...

A doua zi, micul prinț veni din nou.

— Mult mai frumos era dacă veneai și astăzi la aceeași oră, zise vulpea. Dacă, de pildă, vii la ora patru după-amiază, eu încă de la trei voi începe să fiu fericită. Pe măsură ce ora va trece, și mai fericită mă voi simți. La ora patru, mă vor cuprinde un freamăt și o neliniște: voi descoperi cât prețuiește fericirea! Dar dacă vii la voia întâmplării, eu niciodată nu voi ști la care ceas să-mi împodobesc sufletul. Ne trebuie obiceiuri.

— Ce-i acela un obicei? zise micul prinț.

— E și acesta ceva cu totul dat uitării, zise vulpea. E ceea ce face ca o zi să se deosebească de celelalte zile, o oră, de celelalte ore. Au un obicei, de pildă, vânătorii mei. Se duc să joace, joia, cu fetele din sat. Joia, prin urmare, e o zi minunată! Mă plimb și eu, atunci, până la vie. Dacă vânătorii s-ar duce la joc la voia întâmplării, toate zilele ar fi la fel, iar eu n-aș mai avea vacanță niciodată.

Astfel micul prinț împlânzi vulpea. Iar când veni ora despărțirii îi spuse:

— Du-te să mai vezi o dată trandafirii. Vei descoperi că floarea ta nu are-n lume seamăn. Întoarce-te apoi la mine, spre a-ți lua rămas-bun, iar eu îți voi dăruia o **taină**.

Micul prinț se duse să mai vadă o dată florile:

— Voi sunteți frumoase, dar sunteți **deșarte**, le spuse el. Floarea mea, firește, un trecător de rând ar crede că-i asemeni vouă. Ea însă, singură, e mai de preț decât voi toate laolaltă, fiindcă pe ea am udat-o eu cu stropitoarea, fiindcă pe ea am ocrotit-o eu cu paravanul. Fiindcă pe ea am ascultat-o eu cum se plângea, ori cum se lăuda, ori câteodată chiar și cum tăcea. Fiindcă ea e floarea mea.

Și se duse înapoi, la vulpe.

— Rămâi cu bine, zise el...

— Te du cu bine, i-a zis vulpea. Iată care-i taina mea. E foarte simplă: limpede nu vezi decât cu inima. Ochii nu pot să pătrundă-n miezul lucrurilor. Numai timpul cheltuit cu floarea ta face ca floarea ta să fie atât de prețioasă. Oamenii au dat uitării adevărul acesta, zise vulpea. Tu însă nu trebuie să-l uiți. Devii responsabil **de-a pururi** pentru ceea ce ai împlânzit.

Dicționar

taină (subst.) – secret;

deșartă (adj.) – nefolositoare;

de-a pururi – totdeauna, mereu, în veci.

Dincolo de text

Dacă ai putea călători prin univers, ce ai căuta?

Clubul de lectură

Citește volumul **Micul prinț**, de Saint-Exupéry.

Găsește câte un titlu potrivit pentru fiecare capitol al cărții, realizând un cuprins al acesteia, pe o coală A4.

Pe baza acestei liste, realizează un afiș prin care să faci cunoscută cartea. Organizați un concurs de afișe.

Cu creionul în mână

Recitește cu atenție textul, apoi răspunde la întrebări.

- De ce nu se putea juca vulpea cu micul prinț?
- Când spune vulpea că vor avea nevoie unul de altul? De ce?
- De ce crede vulpea că oamenii nu mai au prieteni?
- Ce face ca floarea micului prinț să fie unică?
- De ce poți să vezi limpede numai cu inima?

Fișă de portofoliu

Realizează împreună cu colegul de bancă o diagramă Venn, prin care să compari cele două personaje din text. Desenează diagrama pe o foaie A4.

Lucru în perechi

Amintiți-vă elementele unei invitații. Scrieți împreună o invitație adresată unui prieten de a participa la prezentarea cărții din proiectul vostru.

Vorbesc și scriu corect

Scrie forma de trecut a verbelor, după modelul:

o ud – am udat-o

o duc, o cred,

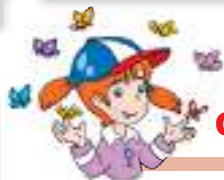
o ascult, o văd, o citesc.

Scrie enunțuri cu fiecare dintre formele obținute.

Antrenează-te

- Caută și citește din text:
 - ce trebuie să facă micul prinț pentru a înlăna vulpea;
 - semnele care îi vor arăta vulpii că încep să se împrietenească.
- Explică ce se înțelege prin:
 - vei fi fără seamăn pe lume;
 - să-mi împodobesc sufletul;
 - graiul este izvor de neînțelegeri.
- Scrie cuvinte care au același înțeles cu: *grai, neguțător, taină*. Folosește cuvintele date în enunțuri proprii.
- Prezintă-l pe micul prinț. Folosește-te de întrebările: Cum arată? Ce îi place să facă? Cum vorbește? Cum își petrece timpul? Ajută-te și de imaginația ta!
- Joc de rol** – Prezentați felul în care micul prinț înlănește vulpea.
- Completați dialogul într-un mod care vi se pare potrivit.
- Ce rost au obiceiurile? Recitește explicația vulpii, apoi scrie care este părerea ta. Motivează.
- Se dau substantivele: *vulpe, prinț, trandafir, planetă*. Scrie un text, de patru-cinci enunțuri, despre micul prinț. Folosește adjective care să arate însușiri ale acestora.
- Ascultați un fragment din cartea audio *Micul prinț*, de Antoine de Saint-Exupéry. Căutați înregistrarea pe YouTube. După ce audiați fragmentul, prezentați colegilor dramatizarea lui sau improvizați, completând întâmplarea.

Gândește-te și imaginează-ți

- Imaginează-ți că micul prinț se întâlnește cu personajul tău preferat. Povestește întâlnirea, încercând să răspunzi la întrebările: Cine? Ce au făcut? Unde? Cum? Când?
- Ce crezi că reprezintă desenul de mai jos? Discutați în clasă, apoi căutați la bibliotecă volumul *Micul prinț* și vedeți cine a avut dreptate. Realizați și voi desene misterioase și cereți colegilor să-și imagineze ce reprezintă.

Cuvintele, părți de propoziție

1. Spune, apoi scrie cât mai multe cuvinte, părți de vorbire diferite, la care te gândești privind imaginea de mai jos.

2. a) Folosind cuvinte din lista ta, scrie trei propoziții scurte. Descoperă la ce întrebare răspunde fiecare cuvânt.

Exemplu: *Copilul vorbește cu vulpea roșcată.*

Cine?

Ce face?

Cu cine?

Ce fel de?

b) Ce este, ca parte de vorbire, fiecare cuvânt folosit în propoziție? Cum te ajută aceste cuvinte să înțelegi comunicarea?

Reține

Atunci când intră în alcătuirea unei propoziții, o parte de vorbire poate avea și rol (funcție) de **parte de propoziție**.

Fiecare parte de propoziție poate fi descoperită cu ajutorul unei întrebări (*Cine?*, *Despre cine se vorbește?*, *Ce face?*, *Cum?*, *Când?*, *Unde?*, *Ce?*, *Care?*, *Ce fel de?* etc.)

3. Din propoziția de la exercițiul 2 au fost scoase niște cuvinte și a rămas: *Copilul vorbește.*

a) La ce întrebări răspund părțile de propoziție rămase?

b) Dacă ai elimina, în schimb, aceste două părți de propoziție, propoziția ar mai avea înțeles? Explică.

Reține

Cuvântul care arată *cine face acțiunea sau despre cine se vorbește în propoziție* se numește **subiect**.

Cuvântul care arată *ce face subiectul sau ce se spune despre subiect* se numește **predicat**.

Subiectul și predicatul sunt părți principale de propoziție.

O propoziție are un singur predicat.

Să înțelegi mai bine

a) Ordonează cuvintele date pentru a alcătui propoziții.
se apropie vulpea de copil timidă; la circ Dan și merg Mihai.

b) În fiecare propoziție, găsește subiectul și predicatul și notează-le ca în exemplul alăturat, cu S și P.

*Dacă ai fi actor,
ce rol ți-ar plăcea
să joci?
Oare cuvintele
pot avea și ele
roluri, asemenea
actorilor?*

Activitate în perechi

- Scrie patru întrebări la care trebuie să răspundă cuvintele dintr-o propoziție la care te gândești.

Exemplu:

Când?, *Cine?*, *Ce face?*, *Unde?*

Cere colegului să alcătuiască și el o propoziție. Comparați-le.

- Scrieți trei propoziții în care să se vorbească despre: *tata, tu, fulgerele*. Colorați cuvintele cu rol de subiect.

P S

Se aude **vântul** printre crengi.

Ce te face pe tine diferit, deosebit?
Scrie pe un bilețel ca o bucată de puzzle.
Din toate bucățile, realizezi imaginea clasei voastre.

Dicționar

târgoveț (subst.) – persoană care locuiește într-un târg; orașean;

santinelă (subst.) – militar înarmat care face serviciul de pază;

atlaz (subst.) – țesătură lucioasă;

stacojiu (adj.) – de culoare roșu aprins.

Prinț și cerșetor

după Mark Twain

Tom se sculă lihnit și, mânat de foame, porni să bată ulițele. Umblă razna prin oraș. Oamenii îl îmbrânceau, unii-i aruncau vorbe aspre, dar băiatul era prea pierdut în gânduri ca să-i observe. Se opri și cercetă o clipă cu privirea locurile, apoi se cufundă iar în închipuirile lui. Hoinări agale până trecu de zidurile Londrei.

Deodată, se trezi foarte aproape de un palat falnic și maiestuos. Tom privi uimit și cu bucurie la zăbrelele aurite, la mărețul șir de lei din granit și la alte simboluri ale regalității. Acolo, în fața lui, se afla palatul regelui, iar el ar fi vrut să vadă un prinț în carne și oase. Era dorința lui cea mai arzătoare!

De fiecare latură a porții aurite străjuia câte o statuie vie, adică un soldat într-o armură de oțel, ce stătea drept, falnic și nemișcat. La o depărtare respectuoasă se aflau țărani și **târgoveți**. Calești strălucitoare soseau și plecau pe alte câteva porți impunătoare.

Micul și sărmanul Tom, în zdrențele lui, se apropie de gard. Cu pas încet și sfios, trecu de **santinele** în vreme ce în piept inima îi bătea tare și nădejdea-i creștea. Dincolo de zăbrele, în parcul palatului, era un băiat frumușel la chip, cu obrazul bronzat de jocuri și sport în aer liber. Îmbrăcămintea lui era numai mătăsuri și **atlazuri** fermecătoare; la șold purta o mică spadă încrustată cu nestemate; în picioare, cizmulițe lungi până la genunchi, cu tocuri roșii, iar pe cap o tocă **stacojie**, pusă ștregărește, cu pene ce-i atârnavă într-o parte, prinse cu o piatră rară, foarte strălucitoare. Câțiva nobili, în straie ca-n basme, stăteau în preajma sa. Era un prinț, un prinț adevărat, fără nicio umbră de îndoială. Ruga fierbinte, izvorâtă din inima băiețușului cerșetor, fusese în sfârșit ascultată.

De tulburare, lui Tom i se tăie răsuflarea, iar ochii i se măriră de uimire și încântare. În clipa următoare, unul din ostași îl smulse și-l îmbrânci cu asprime, spunându-i:

— Hei, cerșetorul, ia seama cum te porți!

Gloata râse și-și bătu joc de Tom, dar tânărul prinț se repezi ca o săgeată la poartă. Cu obrații îmbujorați și ochii scânteind de indignare, strigă:

— Cum de-ai cutezat să te porți în chipul acesta cu un băiat sărman? Cum poți năpăstui pe cel mai umil supus al tatălui meu, regele? Deschide porțile și dă-i voie înăuntru!

Să fi văzut atunci cum și-a mai azvârlit mulțimea aceea nestatornică pălăriile în văzduh. Și cum mai țipau:

— Trăiască prințul de Wales!

Ostașii dădură onorul, cu **halebardele** întinse, deschiseră porțile, în timp ce Prințul Sărăciei intra în parc cu zdrențele-i fluturânde, ca să dea mâna cu prințul.

Eduard Tudor zise:

— Arăți obosit și înfometat. Chipul tău arată suferință. Vino cu mine!

Mirat din cale-afară, Tom fu condus într-o încăpere bogată din palat. Prințul dădu poruncă să i se aducă bunătăți cum băiatul nu mai întâlnise decât prin povești. Și, în vreme ce Tom mânca, prințul se așeză alături și începu să-l descoasă:

— Care-ți este numele, băiete?

— Tom Canty, Înălțimea Voastră.

— Un nume cum rar întâlnești. Unde locuiești?

— În orașul vechi, în Curtea Gunoaielor.

Prințul se miră tare, căci, în afară de Curtea regelui, nu mai știa niciuna. Și-atunci, avu o idee! Îi propuse lui Tom să facă schimb de haine ca să vadă și el cum este în pielea unui om de rând. Micul cerșetor nu mai putea de încântare. Să poarte veșminte bogate și aurite? Nici în vis nu visase el așa ceva!

— Minunat! Te-ai învoi la aceasta? Întrebă încântat prințul. Atunci așa vom face. Azvârle-ți zdrențele și îmbracă minunățiile acestea, băiete. Fericirea ne va fi scurtă, dar cu atât mai plăcută.

Peste câteva minute, micul prinț de Wales era dichisit cu zdrențele fâlfâitoare ale lui Tom, iar micul Prinț al Sărăciei era împopoțonat cu cele mai strălucitoare veșminte. Se duseră amândoi și se priviră alături într-o oglindă mare și... ce să vezi? Parcă nu s-ar fi făcut nicio schimbare! Se cercetară din ochi, se uitară la oglindă, apoi iar unul la altul. În cele din urmă, încurcat, **vlăstarul** regesc zise:

— Ce înțeles desprinzi tu din asta?

— O, preabună Alteță, nu se cade cuiva cu **obârșia** mea a rosti asemenea lucruri.

— Atunci le voi rosti eu. Ești aidoma la păr, la glas și la port, ai aceleași trăsături și deopotrivă ești cu mine la stat, la înfățișare. Și-acum, că-s înveșmântat în straiile tale, pricep și mai bine ce-ai simțit tu când te-a împins ostașul acela...

Vorbesc și scriu corect

• Observă cele două forme ale verbului *a porni*, la timpul trecut: *el/ea porni* – *eu pornii*

Spune, apoi scrie enunțuri în care să folosești aceleași forme ale verbelor: *a hoinări*, *a privi*, *a (se) învoi*.

• Folosește în enunțuri proprii cuvintele *s-ar/sar* și *să-i/săi*.
s-ar (cuveni) *sar* – verb *să-i dai* = *să îi dai* *săi* = *ai lui/ei*.

Dicționar

halebardă (subst.) – armă medievală în formă de lance cu un vârf de fier ascuțit, pe o parte cu o secure, iar pe partea opusă cu un cârlig;

vlăstar (subst.) – urmaș;

obârșie (subst.) – locul unde s-a născut cineva; origine.

Dincolo de text

Ți s-a întâmplat vreodată să fii judecat de cineva după înfățișare, fără să te cunoască?

Fișă de portofoliu

Cu ajutorul unui organizator grafic (de exemplu, diagrama Venn), compară cele două personaje, *Tom Canty* și *Eduard Tudor, prințul de Wales* (însușiri fizice, însușiri sufletești, comportamente).

Minidezbateri

Organizați o minidezbateri cu toată clasa. Gândiți-vă la felul în care s-au purtat soldații cu Tom, la modul în care se schimbă atitudinea oamenilor.

Ce părere aveți? Argumentați-vă părerea.

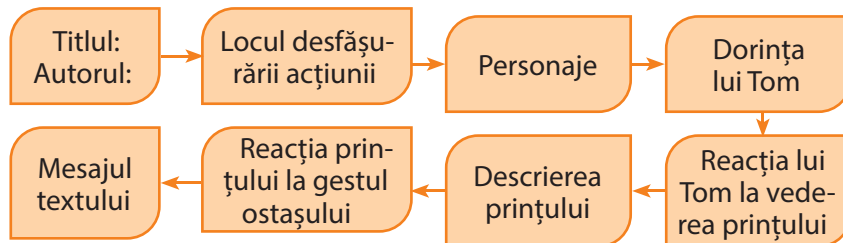
Cu creionul în mână

- Recitește textul, apoi răspunde la următoarele întrebări.
 - Cum se purtau oamenii cu micul cerșetor?
 - Unde l-a văzut Tom pe prințul de Wales?
 - Ce l-a făcut pe prinț să sară în apărarea lui Tom?
 - Ce i-a propus prințul lui Tom? De ce?
 - Ce au observat cei doi copii după ce și-au schimbat hainele între ei?
- Autorul îl numește pe Tom *Prințul Sărăciei*. De ce?
- Ai aflat din text cum era prințul. Scrie adjective care i se potrivesc și, pentru fiecare adjectiv, un fapt care îl dovedește.

Antrenează-te

- Formulează întrebări la care să răspunzi cu următoarele fapte din text:
 - „Ruga fierbinte, izvorâtă din inima băiețușului cerșetor, fusese în sfârșit ascultată.”
 - „Preabună Alteță, nu se cade cuiva cu obârșia mea a rosti asemenea lucruri.”
- Alege una dintre întrebările de la rubrica *Cu creionul în mână* și formulează răspunsul în trei moduri diferite.
- Caută în textul citit perechea cu același sens a cuvintelor: *soldat, gloată, umil*. Folosește cuvintele date în enunțuri proprii.
- Completează harta textului în caiet.

- Realizează tabelul în caiet și completează-l.

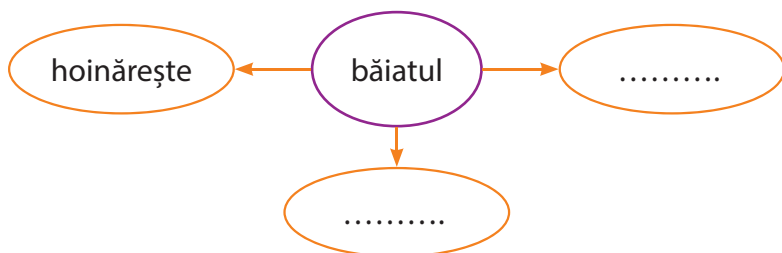
Fragmentul preferat (transcriere)	Povestirea pe scurt a fragmentului	Argumente (de ce ai ales acest fragment, ce te-a impresionat)
-----------------------------------	------------------------------------	---

- Scrie un text, de minimum cinci enunțuri, în care să arăți cum va continua întâmplarea.
- Caută două proverbe care pot reda mesajul textului.

Relația dintre subiect și predicat

1. a) Recitește textul *Prinț și cerșetor*. Desenează în caiet și completează schema de mai jos cu verbe din text.

- b) Spune/Scrie propozițiile posibile.
c) Care este subiectul fiecărei propoziții? Află-l folosind întrebarea *Cine?* sau *Despre cine se vorbește?*
d) Cu ce cuvinte poți înlocui substantivul *băiatul*? Ce sunt ca parte de vorbire? Ce rol au acestea în propoziția formată?
e) Care este predicatul? Folosește întrebarea *Ce face?* sau *Ce se spune despre (băiat)?* Prin ce parte de vorbire este exprimat?
2. Rescrie una dintre propoziții, schimbând numărul substantivului comun cu rol de subiect. Ce observi?

Reține

Predicatul se acordă în număr cu **subiectul** propoziției. Între subiect și predicat nu se pune virgulă.

Să înțelegi mai bine

1. Se dau propozițiile.

Aseară, mama mi-a adus cartea *Prinț și cerșetor*. Eu am sărit în sus de bucurie. Maria și Sebi au ascultat atenți primul capitol. Fratele meu l-a îndrăgit deja pe Tom.

- a) Notează cu *P* predicatul și cu *S* subiectul.
b) Spune prin ce parte de vorbire este exprimat fiecare. Exemplu: *mama* – subiect exprimat prin substantiv comun, numărul singular, genul feminin.
2. Alege forma corectă și scrie propozițiile.
Copiii *citește/citesc* multe povești. Ei se *pregătește/pregătesc* pentru concursul de creație. Concursul *va fi/vor fi* în luna mai.

3. Cu ajutorul imaginii alăturate, formulează două propoziții.

✓ Subliniază cu o linie predicatul și cu două linii subiectul.

Între oameni se construiesc relații, niște legături nevăzute. Oare se întâmplă același lucru și între cuvintele dintr-o propoziție?

Subiectul poate fi exprimat prin **substantiv** sau prin **pronume**. Subiectul poate fi exprimat prin mai multe cuvinte.

Predicatul este exprimat prin **verb**.

Lucru în perechi

Fiecare ia șase bilețele. Pe trei, scrieți câte un substantiv sau pronume, pe celelalte, verbe. Amestecați bilețelele. Extrageți câte un bilețel și formulați propoziții în care cuvântul să fie parte principală de propoziție.

Spune sau scrie
cât mai multe
expresii deosebite
prin care
ai descrie
primăvara.

Dicționar

tainic (adj.) – misterios;
discret;

sperare ((subst.) – speranță.

Dincolo de text

Ce anotimp îndrăgești?
De ce?

Oaspeții primăverii

de Vasile Alecsandri

În fund, pe cer albastru, în zarea depărtată,
La răsărit, sub soare, un negru punct s-arată!
E cocostârcul **tainic** în lume călător,
Al primăverii dulce iubit prevestitor.

El vine, se înalță, în cercuri line zboară
Și, repede ca gândul, la cuibu-i se coboară;
Iar copilașii veseli, cu pieptul dezgolit,
Aleargă, sar în cale-i și-i zic: „Bine-ai sosit!”

În aer ciocârlia, pe casă rândunele,
Pe crengile pădurii un roi de păsărele
Cu-o lungă ciripire la soare se-ncălzesc
Și pe deasupra bălții nagâții se-nvârtesc.

Ah! iată primăvara cu sânu-i de verdeață!
În lume-i veselie, amor, **sperare**, viață,
Și cerul și pământul preschimbă sărutări
Prin raze aurite și vesele cântări!

Cu creionul în mână

- Recitește versurile poeziei pentru a putea răspunde la următoarele întrebări.
 - Care este primul vestitor al primăverii?
 - Ce caută cocostârcii la întoarcerea din țările calde?
 - Cine se bucură de venirea primăverii?
 - Ce face legătura între soare și pământ?
- Poetul spune că primăvara aduce speranță. La ce crezi că se referă?
- Care sunt păsările menționate în poezie? Enumeră-le în ordinea în care apar în versuri, atribuindu-le câte un adjectiv potrivit.
- Pentru fiecare strofă a poeziei, găsește un titlu potrivit, ca și cum ar fi tablouri într-o expoziție.
- Ce crezi că simte poetul la venirea primăverii? Spune două fapte din poezie pe care te bazezi.

Antrenează-te

1. Transcrie strofa care ți-a plăcut cel mai mult. Amintește-ți regulile de așezare în pagină a poeziei!
2. Trasează în caiet și completează cadranele:

A. Ce vezi? Ce auzi? Ce simți?	B. Expresii din poezie care ți-au plăcut
C. Cvintet despre primăvară	D. Desen care ilustrează poezia
3. Transcrie toate perechile substantiv–adjectiv din poezie. Alege trei dintre aceste perechi și alcătuiește propoziții. Subliniază, de fiecare dată, predicatul și subiectul propoziției.
4. Descrie imaginea alăturată. Scrie o propoziție formată numai din subiect și predicat. Dezvoltă propoziția adăugând și alte părți de propoziție. Poți folosi întrebările: *Care?, Ce fel de?, Unde?, Când?, Ce?*

Propoziția formată numai din subiect și predicat se numește **propoziție simplă**. Uneori, propoziția simplă poate fi formată numai din predicat. (*Plouă!*)

Dacă în afară de subiect și predicat, propoziția are și alte părți, spunem că este **propoziție dezvoltată**.

5. Completează în caiet cu părțile de propoziție potrivite.
Ursulețul (*ce face?*) în ușa bârlogului. El își întinde (*ce?*).
Copacii (*care?*) au înverzit. Printre flori, zumzăie (*cine?*)
(*ce fel de?*). Soarele (*ce face?*) razele spre pământul (*ce fel de?*).
La căldură, (*cine?*) și (*cine?*) s-au dezmoșit.
În fiecare propoziție, subliniază subiectul și predicatul.
6. Prezintă o întâmplare pe care ai trăit-o primăvara.
Realizează o listă de cuvinte de sprijin. Notează substantive, adjective și verbe care te pot ajuta. Exemplu:

Locul	Personaje	Începutul	Acțiuni	Finalul
în pădure	Mihai	îngrijorat	se gândește	fericit

Atunci când relatezi o întâmplare trăită:

- Folosești pronume și verbe la persoana I, singular și plural.
- Prezinți în *introducere* când și unde are loc întâmplarea, care sunt personajele.
- În *cuprins*, poți avea scurte fragmente descriptive.
- Poți folosi dialogul. Nu uita semnele de punctuație necesare!
- Scrii, în *încheiere*, despre emoțiile, trăirile tale.

Portret de scriitor

Vasile Alecsandri
(1821–1890)

Clubul de lectură

Caută și citește poezii despre primăvară. Transcrie poezia care ți-a plăcut cel mai mult.

Organizați ziua *Poeziei de primăvară*, în care fiecare dintre voi să recite o poezie îndrăgită.

Audiați și/sau cântați melodii dedicate primăverii.

Ce se înțelege prin
a fi generos?

Scrie în caiet
cât mai multe idei.

După ce citești
textul, verifică
dacă fapta
povestită este
în lista ta.

Dicționar

a se îndârji (vb.) – a se înverșuna, a se înfuria;

călimară (subst.) – vas mic de sticlă în care se ține cerneală;

a întărâta (vb.) – a aduce pe cineva în stare de enervare;

mișelesc (adj.) – ticălos, josnic.

Lucru în perechi

Delimitați fragmentele textului. Găsiți câte un titlu potrivit pentru fiecare fragment. Povestiți oral textul. Ascultați-vă colegul cu atenție și ajutați-l când este cazul.

RECAPITULARE

O faptă generoasă

de Edmondo de Amicis

Chiar azi-dimineață Garrone ne dădu o dovadă de bunătate. Ajunsesem cam târziu la școală, fiindcă mă oprise profesoara de clasa I, ca să mă întrebe la ce oră ar putea să vină la noi, acasă. Profesorul nu venise încă și trei sau patru băieți îl necăjeau pe bietul Crossi, băiatul cu părul roșu și cu mâna legată de gât. Îl loveau cu liniile, îi azvârleau coji de castane în ochi și îi ziceau mereu:

— Ciungule, slutule!

Unii îl imitau, în bătaie de joc, cum își ținea mâna legată de gât. Sărmanul băiat stătea singur în fundul clasei și nu zicea nimic; însă se uita când la unul, când la altul, parcă i-ar fi rugat să-l lase în pace. Dimpotrivă, ei se **îndârjiră** și mai tare. Atunci Crossi începu să se roșească și să tremure de necaz, dar tot răbda. Deodată, răutăciosul Franti se sui pe o bancă și o imită pe mama lui Crossi, cum își poartă coșurile cu zarzavaturi în mâini, când vine la poarta școlii, ca să-l aștepte pe fiul său. Mulți băieți începură să râdă cu hohote; Crossi își pierdu cumpătul; apucă o **călimară** și o azvârli din toate puterile în capul lui Franti. Franti își plecă repede capul, iar călimara îl lovi în piept pe profesorul care tocmai intra în clasă. Toți școlarii alergară speriați pe la locurile lor. Profesorul îngălbeni și, urcându-se la catedră, îi întrebă supărat:

— Cine a azvârlit? Nimeni nu răspunse.

Profesorul întrebă iarăși, ridicând glasul. Atunci, lui Garrone i se făcu milă de bietul Crossi, se sculă repede și zise hotărât:

— Eu!

Profesorul se uită la el, se uită și la ceilalți școlari, pe care îi văzu că stau mirați, și zise cu glasul potolit:

— Nu este adevărat! Vinovatul n-o să fie pedepsit, să se ridice!

Crossi se sculă și zise înecat de plâns:

— Mă băteau și mă batjocoreau; de necaz mi-am ieșit din fire și am azvârlit cu călimara!

— Șezi, zise profesorul. Să se scoale cei care l-au **întărâtat**.

Patru elevi se sculară în picioare, plecându-și capul.

— Ați necăjit, le zise profesorul, un coleg care nu vă făcea nimic; ați batjocorit un copil sărman; ați bătut un neputincios, care nu este în stare să se apere. Ați făcut una din faptele cele mai **mișelești!** Apoi coborî printre bănci, luă de bărbie pe Garrone, care stătea cu capul în jos, și se uită drept în ochii lui, zicându-i:

— Tu ești un suflet bun!

Garrone, folosindu-se de împrejurare, șopti ceva la urechea profesorului, care, întorcându-se către cei patru vinovați, le zise cu așprime că-i iartă.

Antrenează-te

Clubul de lectură

Citește cartea **Cuore – inimă de copil**, de Edmondo de Amicis.

Pentru una dintre povestirile care ți-a plăcut completează fișa de lectură și adaug-o în **portofoliul** tău.

Menționează elementele prin care acțiunea povestirii citite seamănă cu o întâmplare trăită de tine.

- Citești textul:
 - pe roluri;
 - în ștafetă, numind colegul care trebuie să continue;
 - selectiv, indicând informația pe care trebuie să o conțină enunțul de citit.
- De ce textul poartă titlul *O faptă generoasă*?
- Ce crezi că i-a șoptit Garrone profesorului, la ureche? Scrie cuvintele acestuia așa cum crezi că au fost spuse. Colorează cu verde predicatul și cu galben subiectele din propozițiile scrise.
- Recitește textul. Formulează cât mai multe întrebări, având în vedere conținutul lecturii. Folosește cuvintele: *Cine? Unde? Când? Cum? De ce?*
- Realizează, în caiet, un tabel asemănător și completează-l cu informații din text. Exprimă-ți părerea în legătură cu aceste fapte.

Momentul	Reacția lui Crossi	Opinia ta
Colegii îl imită și îl jignesc.		
Colegii se îndârjesc.		
Franti o imită pe mama lui.		

- Relatează o întâmplare trăită sau văzută de tine, în care un coleg a sărit în apărarea cuiva. Cum a procedat? Ce au făcut ceilalți colegi? Care este învățătura pe care trebuie să o reținem? Fă schimb de caiete cu colegul de bancă. Verificați-vă reciproc textul scris.
- Transcrie în caiet propozițiile.
Școlarii alergară speriați pe la locurile lor. Profesorul îngălbeni. Dânsul urcă supărat la catedră. Colegii lui Crossi înlemniseră.
 - Subliniază subiectele și predicatul.
 - Analizează subiectul și predicatul din a doua propoziție.
 - Scrie întrebările la care răspund cuvintele din a treia propoziție.
- Exemplu: Cine? Ce face?
 - Scrie două propoziții în care substantivul *colegii* să aibă, pe rând, rol de subiect, apoi de altă parte de propoziție.
Exemplu: *Copilul râdea fericit.* (subiect)
Mama se întâlnește cu copilul ei. (altă parte de propoziție)

Evaluarea proiectului

Prezentați cartea realizată în această unitate.

- Are fiecare elev pagina lui în cartea clasei?
- A fost respectată tema generală?
- Ați respectat cerințele stabilite la început?
- Cum v-ați simțit lucrând la această carte?

Frumusețea sufletului unui om îi învață pe cei din jur iubirea. Colț Alb a învățat și el să iubească datorită stăpânului său.

Dicționar

nelegiuire (subst.) – faptă care contravine legilor, fărădelege;

picior (subst.) – (aici) veche unitate de măsură pentru lungime, de aproximativ o treime dintr-un metru;

priponit (adj.) – legat;

molcom (adj.) – liniștit, potolit.

EVALUARE

Dascălul iubirii

după Jack London

Urmărindu-l pe Scott cum se apropie, Colț Alb mârâi, dându-i de veste că n-avea să se supună pedepsei. Trecuse o zi de când rănise mâna care era acum bandajată și susținută de o eșarfă, ca să nu sângereze. Colț Alb mai avusese de-a face cu pedepse amânate și se temea să nu-l lovească și acum așa ceva. Cum ar fi putut fi oare altfel? Făptuise ceea ce pentru el era o **nelegiuire**: își înfipsese colții în mâna unui zeu.

Zeul ședea la câteva **picioare** mai încolo. Când pedepseau, zeii stăteau în picioare. Dar zeul acesta nici nu avea bătă, bici sau armă de foc. Ba, mai mult, el însuși fusese lăsat liber. Deși îl numeau *lupul cel bătăuș*, nu stătea legat cu lanț și nici nu era **priponit** de vreun băț. Ar fi avut timp să se pună în siguranță. Până atunci va putea să aștepte și să vadă ce se întâmplă. Zeul rămăsese liniștit și nemișcat; și mârâitul lui Colț Alb descrescu încet, într-un scâncet care se stinse. Atunci, zeul începu să vorbească și lui Colț Alb i se ridică părul pe ceafă și mârâitul îi țâșni din gâtlej. Dar zeul nu făcu nicio mișcare dușmănoasă, continuând să vorbească **molcom**.

După un timp, zeul se ridică și intră în colibă. Colț Alb îl iscodi cu teamă când ieși. Nu avea nici bici, nici bătă, nici armă. Și nici mâna sănătoasă nu era la spate, ascunzând cine știe ce. Ținea în sus o bucățică de carne. Colț Alb o cercetă bănuitor, având grijă să fie în același timp cu un ochi la carne și cu unul la zeu, gata să sară în lături la primul semn dușmănos.

Colț Alb apucă bucata de carne cu gura și o înghiți. Continua să nu se întâmple nimic. Ba, zeul îi mai oferă o bucată de carne. Bucată cu bucată, mănca toată carnea și nu i se întâmplă nimic. Pedepsa continua să întârzie. Se linse pe bot și așteptă. Zeul continua să vorbească. În glasul lui era blândețe, lucru cu care Colț Alb nu se mai întâlnise. Dar și în el se iviră simțăminte pe care nu le încercase în trecut. Simțea o mulțumire ciudată, ca și cum un gol din ființa lui ar fi fost umplut.

Ah, știa el! Iată că mâna zeului, atât de iscusită în a da lovituri, se întindea spre el, coborând deasupra capului lui. Dar zeul continua să vorbească. Glasul îi era blând și mângâietor.

În ciuda mâinii amenințătoare, glasul inspira încredere. Colț Alb era chinuit de simțăminte.

Mârâi, se zbârli, își culcă urechile. Dar nici nu mușcă și nici nu sări într-o parte. Mâna cobora din ce în ce mai mult. Îi atinse capătul firelor de păr ridicate. Se ghemui sub ea. Era un chin mâna aceasta care îl atingea și îi încălca instinctul. Nu putea să uite într-o singură zi tot răul pe care i-l pricinuiseră mâinile oamenilor.

Zeul îi vorbea încet, cu duioșie, și mâna îl bătea ușor, fără dușmănie. Se iveau pentru Colț Alb zorile unei vieți noi.

Și pentru că îi trebuia un zeu, Colț Alb rămase. Pentru a-și dovedi credința, luă asupra-și paza avutului noului stăpân care devenise, pentru el, dascălul iubirii. Dădea târcoale colibei, în timp ce câinii de sanie dormeau. Învăță să-i deosebească pe hoți de oamenii cinstiți. Pe drumetul care venea cu pas zgomotos și de-a dreptul spre colibă îl lăsa în pace, supraveghindu-l atent până ce ușa se deschidea și era primit de stăpân. Dar cel ce se furișea pe căi ocolite, cu căutătura **piezișă**, încercând să se ascundă – acesta era omul care nu se bucura de **pășuire** din partea lui și trebuia s-o ia la sănătoasa.

Spre sfârșitul primăverii, Colț Alb avu un mare necaz. Fără de veste, dascălul iubirii dispăru. Seara își așteptă stăpânul să se întoarcă. La miezul nopții, vântul rece care sufla îl făcu să se adăpostească în spatele colibei. Acolo **moțâi**, pe jumătate adormit, cu urechea gata să prindă primul sunet al pasului cunoscut. Dar, la două noaptea, neliniștea îl făcu să se ducă pe prispa rece din față, așteptând. Nici urmă de stăpân însă.

Colț Alb nu mai mânca, îi era dor și **îngăduia** oricărui câine **să-l burdușească**. În colibă zăcea pe jos, lângă sobă, fără să-i pese de mâncare sau de viață. Privea totul cu ochii triști, apoi își lăsa capul pe labele dinainte.

Într-o noapte, Colț Alb scânci. Se ridicase, ciulise urechile spre ușă și asculta atent. O clipă mai târziu, ușa se deschise și Scott intră.

Bărbatul se lăsă în jos, față-n față cu el, mângâindu-l cu mișcări lungi pe ceafă, spre urechi. Și lupul mârâi drept răspuns și nesfârșită îi fu bucuria. Își aruncă brusc capul înainte, își făcu loc între mâna și trupul stăpânului și aici, fără să mai mârâie, continuă să se cuibărească și să se alinte.

Dicționar

pieziș (adj.) – aplecat într-o parte, diagonal;

pășuire (subst.) – amânare;

a moțâi (vb.) – a adormi șezând, a dormita, a picoti;

a îngădui (vb.) – a permite;

a burduși (vb.) – a îndesa; (aici) a lovi zdravăn pe cineva.

Clubul de lectură

Citește cartea **Colț Alb**, de Jack London.

Realizează o fișă de lectură în care să realizezi o rețea a personajelor. Scrie câteva învățături transmise de acest text.

Citește cu atenție textul Dascălul iubirii, apoi răspunde la cerințele de mai jos.
Întoarce-te la text ori de câte ori ai nevoie, pentru a afla răspunsul corect.

AM ÎNVĂȚAT...	... ȘI MĂ APRECIEZ	
La exercițiile 1, 2 și 3, scrie în caiet numai răspunsul corect.	FOARTE BINE	1
1. Cine este Colț Alb? a) un lup îmblânzit; b) un câine de sanie; c) un câine de pază; d) un îngrijitor de câini. 2. Ce îl nedumerea pe Colț Alb la stăpânul lui după ce l-a mușcat pe acesta de mână? a) că era bandajat și avea mâna susținută de o eșarfă; b) că îl numea „lupul cel bătaș”; c) că stătea departe de el ca să nu fie mușcat din nou; d) că l-a lăsat liber și îi vorbea cu blândețe. 3. Cum a considerat Colț Alb că trebuie să-și arate credința față de stăpân? a) s-a bătut cu ceilalți câini; b) a suferit când acesta a fost plecat; c) mârâia când se apropia cineva de el; d) a devenit paznicul colibeii stăpânului. 4. Scrie trei întrebări care să aibă ca răspunsuri următoarele fapte din text: a) În glasul lui era blândețe, lucru cu care Colț Alb nu se mai întâlnește. b) Pe drumetuț care venea cu pas zgomotos și de-a dreptul spre colibă îl lăsa în pace. c) Își aruncă brusc capul înainte și continuă să se cuibărească și să se alinte. 5. Personajul principal, Colț Alb, trece prin emoții și sentimente diferite. Pentru fiecare dintre următoarele emoții/sentimente, scrie câte un fapt, o situație care le determină. <i>teamă, bucurie, tristețe, suferință</i> Exemplu: <i>furie – un alt câine i-a furat mâncarea.</i> 6. Se dau cuvintele <i>Colț Alb, lupii și el</i> . Alcătuiește propoziții în care aceste cuvinte să aibă rol de subiect. Subliniază predicatul din propoziții. 7. Într-un text de 7-9 enunțuri, relatează o întâmplare trăită de tine, la care a participat și un animal.		2
		3
		4
		5
		6
		7
	BINE	1
2		
3		
4		
5		
6		
7		
SUFICIENT	1	
	2	
	3	
	4	
	5	
	6	
	7	

- După evaluare, discutați rezultatele. Ce trebuie să îmbunătățiți? Rezolvați sarcini de lucru asemănătoare cu cele pe care le-ați greșit.

Nu uita să completezi *Fișa de observare a comportamentului* (pagina 144) pentru activitatea din această unitate de învățare. Analizează ce s-a modificat față de fișele anterioare.

UNITATEA 7

LECTIILE DIN JURUL NOȘTRU

7

Oferirea de informații referitoare la universul extrașcolar. Descrierea unui personaj
Textul literar narativ. Textul de informare.
Textul funcțional: pliantul, traseul turistic.
Relații simple între subiect și predicat

Ce poți învăța de la ființele din jurul tău?

Competențe specifice: 1.2; 2.1; 2.2; 2.5; 3.1; 3.2; 3.4; 3.6; 4.3; 4.4.

• Unitatea aceasta ne va dezvălui câteva lucruri pe care le putem învăța de la alte ființe decât oamenii. Discută cu colegii tăi folosind și imaginile date.

• Ce poți învăța de la un fluture sau de la o floare?

• De ce crezi că albinele s-au așezat așa? În ce situație ar putea oamenii să procedeze asemenea lor?

• Ce știi despre animalele din imagine? Scrie o listă de cuvinte care îți vin în minte privind imaginea.

• Scrie cât mai multe cuvinte-cheie referitoare la lecțiile pe care le primim de la animale.

PROIECT

Caut familie iubitoare

• Alege un animal care îți place.

Realizează o prezentare a acestuia ca și cum și-ar căuta o familie din care să facă parte.

Gândește-te la o formă de prezentare cât mai interesantă.

• Stabiliți când veți realiza prezentările.

• Rugați trei colegi mai mari să aleagă cele mai bune și mai convingătoare prezentări.

Împreună cu ceilalți colegi, ascultă o înregistrare a cântecului privighetorii în natură. Scrie sau desenează la ce te-ai gândit ascultând-o.

Dicționar

urgie (subst.) – nenorocire mare;

zgriptor (subst.) – pasăre asemănătoare unui vultur, de dimensiuni colosale, cu puteri supranaturale, întâlnită în basme;

a sta de pricină (expr.) – a se împotrivi, a se opune;

tihnă (subst.) – liniște, odihnă;

leac (subst.) – tratament, remediu, medicament.

Povestea privighetorii

după Nestor Urechia

De la o vreme, nimeni nu mai intra în voia împăratului, a Ciocârlanului celui șchiop, care domnea peste neamul ciocârlesc. Zorile nu-i erau zori, nici soarele soare. Bea în silă, iar de mâncat cu poftă, nici vorbă.

Și doar fusese în tinerețe un ciocârlan voinic și viteaz, isteț și de ispravă. Răpusese pe Buhuhu! împărăteasa bufnițelor, și așa scăpase împărăția lui de **urgie** răpitoarelor noptatice.

Apoi plecase la război împotriva craiului **zgriptorilor**, cel mai aprig dușman al ciocârlanilor, care-și ascuțea vederea privind drept la soare. Ciocârlanul îl doborâse pe zgriptor la luptă dreaptă, dar, frângându-și piciorul, rămase șchiop.

De atunci, nimeni nu mai îndrăzni **să-i stea de pricină**. Împăratul ciocârlanilor putu să-și stăpânească țara în **tihnă**. Se așeză temeinic în scaunul lui împărătesc și puse toate treburile la cale și în bună rânduială.

leșea dreptatea pe toate potecile și adevărul sta la fiecă răspântie. Supușii ciocârlani erau foarte mulțumiți și se rugau zilnic să-l ție pe stăpânul lor în sănătate deplină și viață fără sfârșit.

Dar se vede că împăratul îmbătrânise înainte de vreme. Trist era palatul ciocârlanului împărat! Când intrai, te lua cu frig la măduva oaselor, de atâta tăcere.

În ziua aceea, sta împăratul, ca de obicei, mut și posomorât, bătut de gânduri negre.

— Împărate luminate, ce atâta jale în sufletul tău? șopti unul din credincioșii lui.

— Aș găsi eu **leac** la mâhnirea stăpânului nostru, zise un curtean.

— Ce? Ce? întrebare stăruitor cei dimprejur.

— Stăpânului nostru i-ar trebui să-și înviorze trupul și sufletul cu cântec de pasăre străină. Să aducem aici tot felul de păsări, care să cânte frumos.

— Da! Da! Așa! strigară, într-un glas, toți curtenii.

În ziua hotărâtă, trei păsări urcau, săltând scările palatului.

Grangurul pășea înainte, cu semeție, bogat îmbrăcat într-o haină aurie, sclipitoare; după el Mierla, cu ciocul galben, purtând o haină lungă, neagră, lustruită; mult îndărăt umbra sfiicios o păsăruică sărăcăcios îmbrăcată, cu o rochie cafenie.

— Numai atâtea sunteți? întrebă mirat portarul.

— Păi, zise gangurul fudul, dintre toate vietățile pământeste, numai eu știu cânta frumos.

Dar mierla, de colo:

— Nu-l asculta pe dumnealui, boierule portar, că se laudă. Eu sunt cântăreața vestită.

— Eu? Eu? de-abia putu îngâna mica pasăre.

Dicționar

snoavă (subst.) – mică povestire hazlie;

dibaci (adj.) – îndemânic, abil, priceput, iscusit;

viers (subst.) – melodie; glas, voce.

Dincolo de text

Ce te face pe tine fericit?

Clubul de lectură

Citește cartea **Zănele din Valea Cerbului**, de Nestor Urechia. Pentru una dintre poveștile citite, notează pe o **fișă de portofoliu**: titlul, autorul, personajele, timpul acțiunii, momentele principale ale acțiunii, învățătura textului.

— Dacă ai venit să-ți încerci norocul la cântec, ai fi putut să te îmbraci mai cuviincios, că de! cine se arată slăvitului nostru împărat trebuie să se gătească cu ce are mai frumos. În sfârșit, intrați și să vă ajute Dumnezeu!

Sala tronului sclipea de mii și mii de lumini. Tot alaiul împărătesc înconjura pe stăpânul cu inima cernită.

Grangurul îngâmfat nu se sperie deloc de atâta măreție, ci merse până în dreptul tronului, de parcă ar fi fost la el acasă, pe furca popului din luncă. Curtenii se mirau de așa mândrețe de port.

— Dacă i-o fi și cântecul pe potriva îmbrăcăminții, l-a bătut norocul, șopteau dâșii.

La un semn al marelui ministru, gangurul începu să cânte:

— Chivo! Chivo!

— Vai, ce sărăcie de cântec...

— Dar ce are, de tot cheamă pe Chiva? O fi soția lui?

Împăratul se încruntă urât de tot și-l rugă să plece.

Veni și rândul mierlei. Mai cuviincioasă decât graurul, mierla se închină în fața împăratului și apoi începu să cânte.

Dar ce fel de cântec? Fluierătură. Fluieră mierla de-a prăpădenie! Fluieră săltăreț, parcă ar povesti **snoave** hazlii; fluieră susurător, ca și cum ar tăinui la urechea stăpânului; fluieră ascuțit, de ai zice că cheamă iscoade ascunse. Împăratul a ieșit din nepăsarea-i. Ascultă cu băgare de seamă. Când mierla a tăcut, li se pare curtenilor că un zâmbet prinde a-i înflori în ochi.

— Mierlo, mierlo, tu ești **dibace** fluierătoare! Am să te pun în capul mesei și-am să te răsplătesc cum cu gândul n-ai gândit. Dar, rotindu-și privirea, zărește, cam după o ușă, privighetoarea, stând speriată.

— Tu, fetițo? Cine ești? Slujitoarea mierlei? Ai ascultat și tu **viersul** stăpânei tale?

Dar portarul zise numaidecât:

— Luminăția Ta, fetița asta nu este în slujba mierlei, ci a venit și ea, ca celelalte păsări, să cânte în fața ta.

— Așa mititică și firavă? Ce poate ieși din gura ei? Ei, hai, cântă, te ascultăm.

Păsăruica ridică ciocul și începu. Mai întâi, parcă tremură ușor picuri de apă din izvorul ascuns în inima pădurii; prin ramurile arborilor străbate un fior; mustul fierbe, mugurii se despică. Veselie! Veselie! Miresmele mărgăritarilor învăluie sala. Primăvara a sosit!

Ochii împăratului lucesc. Cântarea se face dezmiertată: vorbe mângâietoare, basme vrăjite. Împăratul a închis ochii; visează vise line... Cântecul se face legănător, apoi prinde sunete ca săgețile repezite. Împăratul a deschis ochii; i-a răsărit soarele pe față...

Cu creionul în mână

1. Recitește cu atenție textul, apoi răspunde la întrebări.
 - a) Ce fapte de vitejie făcuse în tinerețe împăratul?
 - b) De ce erau mulțumiți supușii ciocârlani?
 - c) Ce anume din comportamentul împăratului îți arată că era foarte trist? Motivează cu argumente din text.
 - d) Care este leacul propus de unul dintre supuși?
 - e) De ce cântecul mierlei l-a făcut pe împărat să-și imagineze snoave vesele?
 - f) De ce a crezut împăratul că privighetoarea este slujitoarea mierlei?
2. Privește cu atenție desenul de la pagina 107. Transcrie fragmentul pe care îl ilustrează. Subliniază verbele și explică rolul lor.
3. Adresează câte o întrebare fiecăreia dintre cele trei păsări. Scrie în caiet întrebările.

Joc de imaginație

Închide ochii. Ești în pădure, ascultând cântecul păsărilor. Se pornește furtuna. Ce vezi? Ce simți? Ce faci?

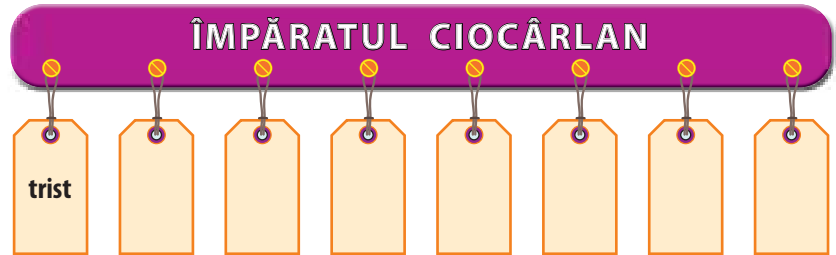
Gândește-te și creează

Continuă povestea și scrie-i finalul pe care îl dorești!
Realizează un desen potrivit pentru sfârșitul creat.

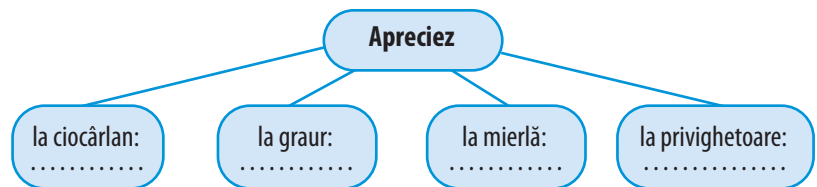

Antrenează-te

1. Recitește cu atenție textul. Realizează, în caiet, un organizator, precum cel de mai jos. Scrie pe etichete însușirile împăratului Ciocârlan sau stările prin care trece, în ordinea întâmplărilor din text. Prima a fost deja scrisă ca exemplu.

2. Imaginează-ți că ești unul dintre personajele poveștii. Cu care dintre cele trei păsări ai vrea să fii prieten? Scrie un scurt text în care să explici de ce.
3. Scrie două motive pentru care ai dori și două motive pentru care nu ai dori să trăiești în regatul împăratului Ciocârlan.
4. Pe baza textului, completează listele următoare:

Jurnalul cu dublă intrare

• Recitește textul *Povestea privighetorii*. Împarte pagina caietului în două, printr-o linie verticală. Alege și transcrie un fragment care: te-a impresionat; ți-a stârnit amintiri; te-a contrariat; te-a surprins. Folosește ca model tabelul.

Fragmentul	De ce l-ai ales?
	La ce te-a făcut să te gândești? Ce întrebare ai în legătură cu fragmentul ales? Ce te-a impresionat? De ce te-a intrigat?

Să înțelegi mai bine

1. Alege un fragment din cartea pe care o citești acum. Realizează un jurnal cu dublă intrare.
2. Vizionați împreună un scurt film documentar despre păsări. (Exemplu: *Cele mai mici păsări din lume* – <https://www.youtube.com/watch?v=kaUQhazM0dI>). Realizează un jurnal cu dublă intrare, notând pe coloana din stânga idei pe care le-ai reținut.

Transformarea dialogului în povestire

1. Citește primele trei replici ale personajelor din text. Cine vorbește? Ce idei transmite fiecare?
2. Citește textul de mai jos.

Unul dintre credincioșii împăratului îl **întrebă** șoptit de ce este atâta jale în sufletul lui. Un curtean **spuse** că ar găsi el un leac pentru mâhnirea stăpânului lor. Atunci, cei din jur **întrebară** stăruitor care este leacul.

- a) Care este ideea exprimată de acest text?
- b) Prin ce se deosebește de dialogul citit?
- c) Care este scopul verbelor subliniate?

Atunci când dorim să povestim dialogul dintre persoane, transformăm **vorbirea directă** (dialogul) în **vorbire indirectă**.

- Eliminăm semnele de punctuație care marchează dialogul (linie de dialog, două puncte, ghilimele).
- Trecem toate verbele la persoana a III-a.
- Folosim verbele *a zice, a spune, a interveni, a întreba* etc., urmate de cuvintele: *că, să, dacă, unde, cum* ș.a.

Jurnalul cu dublă intrare îți este util când citești texte lungi, pentru a le înțelege mai bine.

Un text narativ devine mai interesant atunci când conține secvențe descriptive (prezintă trăsături ale personajelor, lucrurilor, spațiului) și secvențe dialogate (redau în scris dialogul, replicile personajelor).

Lucru în perechi

- În textul *Povestea privighetorii*, identificați și citiți secvențe descriptive și secvențe dialogate.
- Alegeți o altă secvență dialogată din text și transformați vorbirea directă în vorbire indirectă.

Gândește-te și imaginează-ți

Dacă ai fi o pasăre, cum ar fi o zi din viața ta? Povestește.

De ce are nevoie un copil pentru a crește și a se dezvolta? Care dintre aceste lucruri i-au fost oferite lui Mowgli de familia lupilor?

Dicționar

coastă (subst.) – pantă;

a ciuli (vb.) – a ridica urechile drept în sus pentru a-și încorda auzul;

mogâldeață (subst.) – om mic de statură;

haită (subst.) – grup de lupi care umblă împreună.

Cartea junglei

după Rudyard Kipling

— Cineva suie **coasta** spre noi, spuse Lupoica, **ciulind** urechea. Luați seama!

În desișul din gura peșterii un foșnet se apropia. Lupul își strânse toate labele sub el, gata de salt. Apoi, dacă cineva l-ar fi urmărit cu privirea, ar fi asistat la ceva nemaipomenit: lupul își opri săritura în aer. Făcuse mișcarea înainte de a fi văzut asupra cui era să sară și apoi se răzgândi brusc.

— Un om! spuse el uluit. Un pui de om! Ia uită-te la el!

Drept în fața lui, ținându-se de o creangă joasă, stătea un copil gol, cu trupul cafeniu, care de-abia învăța să meargă, **mogâldeața** cea mai dulce și mai plină de gropițe care trecuse vreodată pragul peșterii vreunui lup, mai ales la timp de noapte. Privea Lupul drept în ochi și râdea.

— Așa arată un pui de om? se miră Lupoica. N-am văzut nicio dată vreunul până acum. Adu-l înapoi.

Lupul era obișnuit să-și transporte puii în fălci, fără să-i vatăme, ba chiar să ducă și un ou în gură, fără a-l strivi, așa încât, apucând bine copilul de spate, niciun colț nu-i zgârie pielea, și-l așează binișor jos, alături de puii săi.

— Cât e de mic! Cât e de golaș și de îndrăzneț! spuse Lupoica cu blândețe.

Copilașul căuta să-și facă loc printre puii de lup, ca să ajungă mai aproape de trupul cald al mamei.

— Aha, a început să mănânce și el cu ai noștri! Deci, așa arată un pui de om. Crezi că s-a mai pomenit vreodată un lup care să se poată lăuda că a avut, între copiii lui, un pui de om?

— Am mai auzit că s-ar fi întâmplat un asemenea lucru cândva, dar nu în **haita** noastră, spuse Lupul. Acesta nu are un fir de păr pe el și l-aș putea omorî dintr-o lovitură de labă. Dar uită-te la el cum ne privește-n ochi fără pic de frică.

Deodată, lumina lunii de la gura peșterii se stinse, pentru că umerii și capul mare, pătrat, al tigrlui Shere Khan astupaseră intrarea.

— Shere Khan ne face o mare onoare, spuse Lupul, dar ochii săi străluceau de mânie. Ce doște marele Shere Khan?

— Prada mea. Un pui de om a trecut pe aici. Părinții lui mi-au scăpat. Dă-mi-l pe acesta!

— Lupii fac parte din Poporul Liber, spuse Lupul. Ei nu primesc porunci decât de la căpetenia haitei. Puiul de om este al nostru și-l vom ucide numai dacă vom avea chef.

— Aveți chef, n-aveți chef, ce fel de vorbă e asta? Credeți că am venit să stau aici, cerând să-mi dați ce mi se cuvine? Vă vorbesc eu, Shere Khan!

Urletul tigrului umplu peștera de tunete. Lupoica se scutură de puii care se înghesuiau în ea, țâșni înainte, cu ochii scăpărând în întuneric ca două lumini verzi, înfruntând ochii de flăcări ai lui Shere Khan.

— Eu sunt Raksha și eu îți răspund. Ascultă, puiul de om este al meu și numai al meu. El nu va fi omorât. El va trăi ca să alerge în haită și să vâneze cu haita.

Tatăl Lup se întoarse către ea, din cale-afară de mirat. Shere Khan l-ar fi putut înfrunta pe Lup chiar acolo, dar Lupoicei nu i se putea împotrivi, căci știa că acolo ea avea toate avantajele terenului și că ea, mama, va lupta până la moarte. De aceea, tigrul se retrase din gura peșterii, mârâind, și numai când ieși de la strâmtoare cuteză să strige în gura mare:

— Fiecare câine știe să latre la el în ogradă. Să vedem ce va spune haita când va afla că vrei să crești pui de oameni. Puiul e al meu, și până la urmă tot în colții mei va ajunge.

Lupoica se aruncă printre puii ei, gâfâind de furie, dar Lupul îi spuse grav:

— Shere Khan are acum dreptate. Puiul trebuie arătat haitei. Ce zici, mamă? Ai de gând să-l ții?

— Să-l țin? răspunse Lupoica abia răsuflând. A venit la noi noaptea, gol, singur și flămând și totuși nu i-a fost frică. Vezi cum a împins la o parte pe unul din puii mei? Sigur că-l voi ține... Culcă-te liniștit, brotăcelule. O, Mowgli, căci îți voi spune Mowgli, brotăcelul, va veni o vreme când tu îl vei vâna pe Shere Khan, așa cum el a vrut să te vâneze pe tine.

Legea junglei spune limpede că, îndată ce puii sunt destul de mari, tatăl trebuie să-i ducă în fața Sfatului haitei, care are loc o dată pe lună, când e lună plină, pentru ca ceilalți lupi să-i poată recunoaște când îi vor întâlni.

Tatăl Lup mai așteaptă până în ziua când puii săi începură să alerge singuri și, într-o noapte, când se adună haita, îi luă, împreună cu Mowgli și cu lupoica, și se îndreptă spre Stâncă Sfatului, o culme de deal, acoperită cu bolovani și stânci, unde se puteau ascunde o sută de lupi.

În sfârșit, sosi clipa și tatăl Lup îl împinse pe Mowgli spre centru. Deodată...

Portret de scriitor

Rudyard Kipling
(1865–1936)

Dincolo de text

Ce crezi că îi trebuie unui copil ca să crească fericit?

Scrie un dialog între Mowgli și tatăl Lup.

În perechi, puneți în scenă dialogul.

Vorbesc și scriu corect

- Unele cuvinte își păstrează forma, dar nu și sensul. Caută în dicționar sensurile cuvântului *coastă/coaste*.

Formulează două enunțuri folosind acest cuvânt.

- Cuvintele *mi-au* (scăpat) se scriu cu cratimă când fac parte din verb. Vorba pisicii *miau* se scrie într-un cuvânt. Alcătuieste enunțuri cu cele două forme.

Lucru în perechi

Selectează din text trei substantive (comune și proprii), un pronume, patru verbe. Cere colegului să formuleze propoziții cu aceste cuvinte, apoi să indice subiectele și predicatele. Verificați împreună ce ați lucrat.

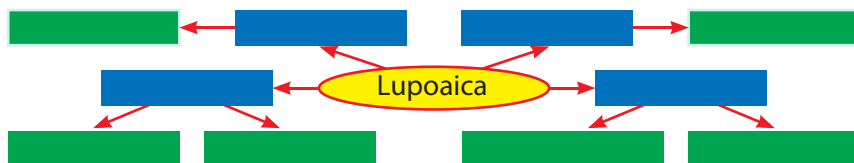
Cu creionul în mână

1. Recitește cu atenție textul, apoi răspunde la întrebări.
 - a) Unde a ajuns puiul de om?
 - b) Care a fost primul lucru pe care l-a făcut copilul?
 - c) Cum l-a primit familia de lupi? Explică pe baza informațiilor din text.
 - d) De ce crezi că nu-i era frică puiului de om?
 - e) Ce pericol îl pândea pe Mowgli?
 - f) De ce a hotărât mama Lup să-l țină pe Mowgli?
 - g) De ce trebuiau aduși puii în fața Sfatului haitei?
2. Formulează trei întrebări pe care ai putea să le adresezi personajelor din text. Solicită colegului să răspundă la întrebări.

Antrenează-te

1. Realizează o descriere a Lupoaiței, pe baza unui organizator, precum cel de mai jos:

Scrie pe etichetele albastre însușirile (exprimate prin adjective), iar pe etichetele verzi informațiile din text care susțin aceste însușiri.

2. Scrie în caiet ideile următoare, aranjate în ordinea în care s-au petrecut întâmplările. Prima a fost deja numerotată.
 - Shere Khan își vrea prada.
 - Părinții lupi își prezintă puii Sfatului haitei.
 - Lupoaița nu știa cum arată un pui de om.
 - 1 Puiul de om intră în peștera lupilor.
 - Lupoaița hotărăște să păstreze copilul.
 - Copilul caută dragostea mamei.
 - Mama Lup îl apără pe copil.
3. Găsește argumente PRO și CONTRA, pentru problema următoare, și notează-le într-un tabel asemănător.

Putea crește Mowgli în familia de lupi?

Argumente PRO	Argumente CONTRA

4. Scrie continuarea acestei povestiri, folosind descrierea și dialogul. Realizează un desen potrivit.

Descrierea unui personaj

1. Recitește cu atenție fragmentul dat, din *Cartea junglei*, de Rudyard Kipling. Alege unul dintre personajele care te-au impresionat, ți-au plăcut sau te-au contrariat și descrie-l. Alege una dintre următoarele posibilități:
 - desen;
 - colaj (realizarea personajului prin lipirea laolaltă a unor elemente decupate);
 - pantomimă (redarea personajului prin gesturi, mimică și dans).
2. Imaginează-ți o poveste pornind de la imaginea alăturată. Redă prin desen sau prin colaj personajele. Notează însușiri ale personajului și activități care îi fac plăcere. Alege unul dintre personaje și folosește pantomima pentru a-i da viață. Observă dacă înțeleg colegii ideea ta. Scrie povestea și dă-i un titlu potrivit. Folosește secvențe descriptive și dialogul.

Verifică dacă ai înțeles însușirile personajelor, folosind modalități diverse.

Scheletul de recenzie

1. Ai citit cu atenție fragmentul din *Cartea junglei*. Identifică, în lucrarea prezentată, modul în care se dovedește înțelegerea textului.
 - Enunț care exprimă ideea centrală a textului.
 - Expresie sau propoziție scurtă referitoare la ideea centrală.
 - Un cuvânt care exprimă ideea/mesajul.
 - Desen care ilustrează textul.
 - O culoare/Un simbol ce se poate asocia textului.
 - Cel mai important lucru, aspect din conținutul textului.
 - Ce ai face diferit la acest schelet de recenzie?

Scheletul de recenzie este o metodă prin care te asiguri că înțelegi un text citit. Aceasta presupune asocierea informațiilor cu desene, simboluri și culori sugerate de lectură.
recenzie = prezentare succintă a unui text.

2. Realizează scheletul de recenzie pentru textul *Povestea privighetorii*. Expuneți lucrările și organizați *turul galeriei*.

Lucru în perechi

Scrieți o scrisoare adresată unui scriitor, având ca punct de pornire scheletul de recenzie al uneia dintre cărțile sale.

Cum pregătești
o excursie?
Ce materiale
folosești pentru
a te informa
corect?

Dicționar

recipient (subst.) – vas folosit pentru păstrarea și transportarea unui lichid, gaz sau a unei pulberi;

glucoză (subst.) – produs obținut din zaharuri naturale, cristalizate.

Dincolo de text

Ce poți învăța într-o drumeție și de la cine?

O drumeție reușită...

Ne place natura cu tot ceea ce oferă ea: forme, culori, sunete, mirosuri, viețuitoare, frumuseți de care trebuie să ne bucurăm pentru a deveni mai buni, mai înțelepți, mai generoși. Ne dorim să petrecem cât mai mult din timpul nostru în mijlocul ei. Dar ca drumețiile noastre să fie un prilej de bucurie pentru noi, este foarte important să știm cum trebuie să ne pregătim pentru o astfel de ieșire și cum să ne comportăm pe parcurs, pentru a evita evenimente neplăcute.

Dacă plecăm cu familia, cu grupul de prieteni sau cu colegii din clasă, trebuie să ținem seama de câteva reguli de bază:

A. Planificarea unei drumeții

Alegem cu grijă traseele turistice, în funcție de dorințele, experiența și pregătirea fizică a tuturor celor din grup.

Înainte de plecarea în excursie sau în drumeție, ne documentăm asupra traseului propus. Ne informăm din toate sursele și prin toate mijloacele posibile (ghiduri turistice, hărți turistice, pliante, internet, discuții cu profesori, părinți sau reprezentanți ai Salvamont) despre:

- zonele de acces și zonele greu accesibile;
- starea potecilor și a marcajelor;
- starea vremii;
- cabanele cele mai apropiate;
- sursele de apă;
- posibilitățile de anunțare și de salvare în caz de pericol.

Calculăm cu atenție timpul necesar pentru parcurgerea traseului ales. Luăm în calcul și o rezervă de timp.

B. Conținutul rucsacului

Echipamentul minimal conține: bocanci, pelerină de ploaie, haine de schimb (mai ales șosete, deoarece îți poți uda picioarele), hartă, lanternă, cutie de chibrituri, trusă de prim ajutor, **recipient** de apă, alimente, busolă, căciulă și mănuși, un fluier.

În trusa de prim ajutor, trebuie să ai dezinfectant, pansament, leucoplast, substanțe împotriva insectelor – în caz de bășici, tăieturi, zgârieturi sau înțepături.

Trebuie să ai la tine suficientă apă, pentru a-ți potoli setea.

Asigură-te că ai mâncare pentru prânz sau gustări energizante. Pe traseu, consumă fructe și alimente care conțin mult zahăr și grăsimi și nu uita să pui în bagaj mici cantități de ciocolată sau **glucoză**, care îți vor da energie.

Rucsacul nu trebuie încărcat cu lucruri inutile, ci cu obiecte care ți-ar putea fi absolut necesare în anumite împrejurări.

Gândește-te că vei purta permanent în spate rucsacul, iar greutatea lui poate deveni un obstacol în parcurgerea traseului.

C. Siguranța excursioniștilor

- Mergi numai pe poteci marcate. În cazul în care ai nevoie de ajutor, trebuie să fluieri scurt, de trei ori.
- Fiecare pas trebuie făcut cu grijă!
- În drumeție, este indicat să te îmbraci cât mai lejer, având întotdeauna un maiou ori tricou. Atunci când vă opriți la popasuri, indiferent dacă ți se pare că arde soarele, îmbracă o bluză sau un pulover. Dacă ai transpirat pe drum, există pericolul de a răci. Nu uita că o șapcă te apără de insolație, de curenții reci, de praful drumului. Dacă este foarte cald, îmbracă haine de culori deschise, pentru a nu atrage razele soarelui.
- Alege locul de popas într-un spațiu ferit de vânt, în apropierea unor surse de apă curgătoare, pe teren orizontal, lângă poteci.
- Dacă ai dureri musculare, nu te opri, ci micșorează viteza de mers.
- În peșteri se intră numai cu **ghid** autorizat și cu echipament corespunzător: bocanci și canadiană.
- Animalele sălbatice par simpatice și inofensive, dar pot deveni **agresive** când li se încalcă teritoriul. Așa că nu te apropia de ele.
- Timpul îți poate deveni un prieten, dar și un mare dușman dacă uiți de el. Fă în așa fel încât lăsarea serii să te prindă la cabană sau acasă.

D. Alte reguli pentru o drumeție reușită

- Salută și răspunde la salutul celor care îți dau binețe pe trasee și poteci.
- Nu face focul în pădure!
- Ocrotește natura! Nu rupe plantele, mai ales în rezervații.
- Adună toate resturile în saci menajeri și du-le până la primul **container** sau în locurile special amenajate în acest scop.
- Nu arunca pe pante pietre, bucăți de stâncă, lemne, bulgări de zăpadă sau alte obiecte care, în cădere, pot antrena altele sau pot provoca adevărate avalanșe periculoase pentru oamenii din vale ori de la baza muntelui.
- Într-un grup trebuie să existe un conducător care să poată lua hotărâri pe care să le urmeze toți. El este prețuit și respectat de ceilalți.
- Este bine ca cel puțin un membru al grupului să se poată orienta după hartă și cu ajutorul **busolei**.
- Nimeni nu rămâne în urmă sau nu se depărtează de grup fără să anunțe. Fiecare este așteptat de către ceilalți.
- Întregul grup trebuie să-și adapteze viteza și stilul de mers și să-și propună greutăți în funcție de forțele celor mai puțin antrenați, dar fără a li se face acestora observații.
- Buna dispoziție este o condiție pentru o drumeție reușită. De aceea nu trebuie să lipsească jocurile, glumele, snoavele, povestioarele cu tâlc sau amintirile amuzante ale participanților.

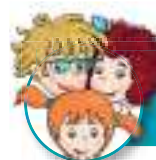
Dicționar

ghid (subst.) – persoană care conduce un grup de turiști;

agresiv (adj.) – care atacă fără a fi provocat;

container (subst.) – cutie specială în care sunt puse materiale sau resturi menajere;

busolă (subst.) – instrument alcătuit dintr-un cadran și un ac magnetic mobil care se așază pe direcția nord-sud.

Lucru în grup

Organizați o minidezbateră având ca subiect importanța pregătirii pentru o drumeție. Argumentați-vă părerile.

Lucru în perechi

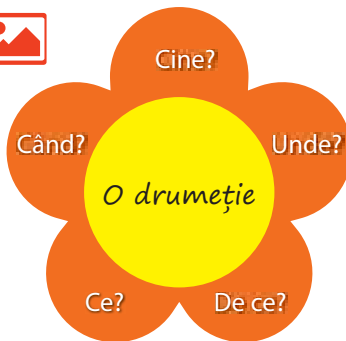
Organizați o zi în aer liber, prin care să sărbătoriți finalul clasei a IV-a.

Scrieți programul evenimentului.

Realizați o invitație pe care s-o trimiteți părinților.

Scrieți un e-mail prin care să explicați colegilor propunerile voastre.

Transcrieți sau creați rețeta pentru un preparat culinar pe care să îl aduceți la picnicul organizat cu acest prilej.

Vorbesc și scriu corect

Când scrii sfaturi adresate direct unei persoane, desparte de restul propoziției substantivul sau pronumele care o desemnează, folosind virgula.

Fii atent la marcaj, Dan!
Scrie și tu trei sfaturi.

Cu creionul în mână

- Recitește textul, apoi răspunde la întrebări.
 - Din ce surse ne putem informa înainte de a pleca în excursie?
 - În fragmentul **B** al textului aflăm că fluierul face parte din echipament. Ce titlu poartă această parte a articolului? De ce crezi că este necesar un fluier atunci când mergi în excursie?
 - La ce pericole te poți aștepta în timpul unei drumeții?
 - De ce timpul poate deveni un dușman?
 - În care parte a articolului ai întâlnit reguli pentru protecția mediului? Scrie cel puțin o regulă pe care ai respectat-o și tu în drumețiile tale sau pe care o respecti în localitatea ta.
 - Ce instrumente de orientare nu trebuie să lipsească din bagaj?
- Privește cu atenție imaginile care însoțesc textul. Identifică partea de text care se potrivește fiecăreia.

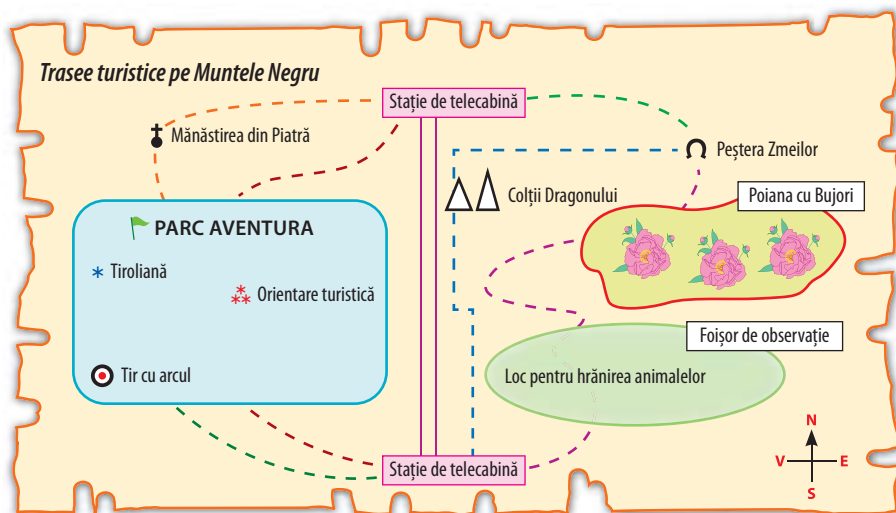

Antrenează-te

- Realizează *jurnalul cu dublă intrare* pentru textul *O drumeție reușită...* Citește colegilor părerile tale.
- Formulează întrebări pornind de la informațiile din text, pe baza organizatorului alăturat.
- Cum crezi că învățăm de la frumusețile naturii să fim mai buni, mai înțelepți, mai generoși?
- Ai citit în text că jocul și veselia nu trebuie să lipsească din excursie. Scrie o listă de jocuri pe care le poți juca. Alege unul dintre ele și scrie-i regulile!
- Selectează din text câte trei cuvinte din fiecare categorie gramaticală învățată (substantiv, adjectiv, pronume, verb). Folosește-le pentru a scrie câteva sfaturi pe care le oferi excursioniștilor.
- Scrie un scurt text prin care să recomanzi unui prieten să meargă în drumeție. Folosește ca argumente fapte din text.
- Povestește despre o excursie sau o ieșire în aer liber la care ai participat. Menționează: locul, timpul, persoanele participante, întâmplările.
 - Alege un animal pe care ți-ar plăcea să îl vezi în mediul lui natural. Motivează-ți alegerea cu informații despre acesta.
 - Scrie o întâmplare reală sau imaginară la care acest animal poate fi participant.

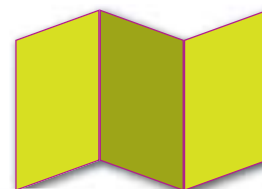
Pliantul. Harta unui traseu turistic

- Recitește cu atenție textul *O drumeție reușită...*
Scrie o listă cu regulile pe care nu le știai până acum și pe care le consideri importante pentru călătorie. Realizează un pliant cu aceste informații.
- Imaginează-ți că planifici o drumeție, folosind harta de mai jos. Ce traseu ai alege? De ce?

Pliantul conține fotografii și informații despre anumite obiective turistice și chiar harta traseelor propuse.

Harta îți este utilă atât înainte, cât și în timpul călătoriei. Aceasta este o reprezentare care îți indică traseele pe care le poți urma și obiectivele importante pe care le poți întâlni pe traseul ales.

Lucru în perechi

- Realizează un pliant cu ajutorul căruia poți să faci cunoscută localitatea sau zona în care trăiești, urmând etapele:
 - alege cum vei realiza pliantul: pe hârtie, la calculator;
 - fotografiază obiectivele importante: monumente, muzee, școli, primăria, parcuri etc.;
 - așază fotografiile în pliantul tău;
 - scrie un scurt text de prezentare a localității sau a regiunii;
 - realizează schița unui traseu pe care îl propui turiștilor.
 Organizați o expoziție cu aceste pliante sau distribuiți-le colegilor din școala voastră.
- Scrie textul de prezentare pentru un monument important sau care te-a impresionat. Alege trei propoziții și subliniază subiectele și predicatle.
- Transcrie în caiet numai propoziția în care substantivul *Constanța* are rol de subiect. Folosește propoziția ca introducere a unui text de prezentare într-un pliant.
În Constanța se află cel mai mare port românesc. Constanța este capitala litoralului românesc.

Scrie patru enunțuri de forma *Învață de la ... să/cum să...*. Discuțați și formulați alte patru enunțuri comune, pornind de la ce ați notat. Prezențați colegilor.

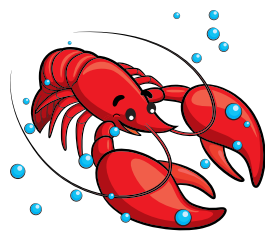
*Furtună de idei:
Care sunt
regulile de lucru
în grup?*

Dicționar

obște (subst.) – colectivitate, comunitate, popor;

izbândă (subst.) – reușită, succes; victorie.

La finalul unității: Jurnal de învățare

- Cel mai mult mi-a plăcut să ...
- Aș fi vrut să vorbim și despre ...
- În viitor îmi va folosi ...

RECAPITULARE

Racul, broasca și știuca

de Alecu Donici

Racul, broasca și o știucă
Într-o zi s-au apucat
De pe mal în iaz s-aducă
Un sac cu grâu încărcat.
Și la el toți se înhamă:
Trağ, întind, dar iau de seamă
Că sacul stă neclintit,
Căci se trăgea neunit.
Racul înapoi se da,
Broasca tot în sus sălta,
Știuca foarte se izbea

Și nimic nu isprăvea.
Nu știu cine-i vinovat;
Însă, pe cât am aflat,
Sacul în iaz nu s-a tras,
Ci tot pe loc a rămas.

Așa-i și la omenire,
Când în **obște** nu-i unire:
Nicio treabă nu se face
Cu **izbândă** și cu pace.

Antrenează-te

1. Transcrie versurile din care reiese:
 - a) ce doreau să facă cele trei animale;
 - b) cum muncea fiecare.
2. Răspunde la întrebări, pe baza textului:
 - a) Care a fost rezultatul activității celor trei? De ce?
 - b) Ce ar fi trebuit să facă animalele pentru a reuși?
3. Scrie un proverb care exprimă învățătura poeziei.
4. Realizează scheletul de recenzie pentru poezia citită.
5. a) Transcrie propozițiile următoare, completând cu predicabilele potrivite.

Racul ... înapoi. Broasca tot în sus ... Știuca ... foarte tare. Sacul ... pe loc.
- b) Rescrie propozițiile schimbând numărul substantivelor cu rol de subiect.
- c) Explică ce s-a modificat și de ce.
6. Descrie unul dintre personajele poeziei. Imaginează-ți ce ar putea spune, cum ar acționa, ce însușiri dovedește.
7. Realizează un fluturaș (pe o jumătate de coală A4), în care să prezinți și să recomanzi colegilor locul din imaginea alăturată.

Animale care au salvat vieți

Cea mai importantă lecție pe care ne-o dau animalele este aceea de a oferi sprijin fără a aștepta recompense de la cei din jur.

Știința spune că oamenii sunt cele mai inteligente ființe de pe această planetă. Dar sunt o mulțime de întâmplări care stau dovadă că animalele au inima cea mai curată. Câinii, pisicile, delfinii și chiar gorilele au arătat un spirit eroic și au salvat viața oamenilor fără a aștepta nimic în schimb.

Viețuitoarele din jurul nostru ne dau adevărate lecții de curaj, de optimism și de încredere în forțele proprii.

Haideți să vă povestesc despre Oxford, câinele lui Majid Sohrabi. Mahrid lucra ca asistent într-un spital când a fost diagnosticat cu o boală gravă. Treptat, nu s-a mai putut deplasa decât în scaun cu roțile. Fusesse o persoană activă și îi plăcea să se plimbe cu bicicleta, iar acum nu putea nici să se ridice în picioare. Fizioterapeutul lui l-a sfătuit să își ia un câine. „Cum pot avea grijă de un animal când eu nu mă pot descurca singur?” a fost primul gând al bărbatului. Dar Oxford l-a ajutat să învețe să trăiască altfel. L-a făcut să iasă din casă, la plimbare. Când Mahrid scapă lucruri, el le ridică. Dacă i se cere, îi aduce telefonul stăpânului său. Acum, Mahrid spune:

— Când merg la cumpărături și stau în scaunul cu roțile, mă gândesc că sunt la un alt nivel decât toți ceilalți și că nu fac parte din lume. Cu el alături de mine simt că pot face orice!

O altă poveste adevărată o are drept eroină pe pisica Mașa. Ea a găsit un copil abandonat într-o cutie cu mai multe scutece și mâncare. Pisica s-a urcat în cutie pentru a încălzi copilul, mieunând cât putea de tare. O trecătoare a auzit-o și a venit să vadă ce s-a întâmplat. Mare i-a fost mirarea văzând bebelușul din cutie! A chemat salvarea, iar medicii au spus că numai instinctul pisicuței a păstrat copilul în viață.

Întâmplarea următoare a început cu expediția de cercetare a unui grup de doisprezece scafandri. Erau tare încântați de scufundarea lor, căci văzuseră un rechin-ciocan și mai mulți rechini gri. La un moment dat, și-au dat seama că s-au rătăcit, pierzând contactul cu vasul de cercetare. Curentul era atât de puternic încât sistemele de observație nu i-au putut localiza. Exact când salvatorii își pierduseră speranța, în ajutorul lor a venit un grup de delfini. Binevoitoarele creaturi au început să sară în fața bărcii de salvare, conducându-i spre grupul dezorientat al scafandrilor.

Citește cu atenție textul *Animale care au salvat vieți*, apoi răspunde la cerințele de mai jos. Întoarce-te la text ori de câte ori ai nevoie, pentru a afla răspunsul corect.

AM ÎNVĂȚAT...	... ȘI MĂ APRECIEZ	
<p>1. Scrie în caiet răspunsurile la întrebări.</p> <p>a) Care ființe sunt considerate cele mai inteligente de pe Pământ?</p> <p>b) Cum îl ajută Oxford pe stăpânul său?</p> <p>c) De ce gestul pisicii Mașa a salvat viața bebelușului?</p> <p>d) Cum au știut salvatorii să-i găsească pe scafandrii dezorientați?</p>	FOARTE BINE	1 patru răspunsuri corecte
		2 formulare corectă, două argumente
		3 trei propoziții corecte
		4 prezentare completă, logică, fără greșeli de ortografie și punctuație
<p>2. Ai aflat din text trei povestiri despre animale care au salvat vieți. Care poveste te-a impresionat cel mai tare? Argumentează-ți răspunsul cu cel puțin două fapte menționate în text.</p>	BINE	1 trei răspunsuri corecte
		2 părere + un argument sau numai argumentele
		3 două propoziții corecte
		4 text corect, dar nefinalizat sau text finalizat cu 3-4 greșeli ortografie și de punctuație
<p>3. Se dau substantivele: <i>Mașa, câinele, scafandri</i> și verbele: <i>a cerceta, a salva, a însoți</i>. Formează perechi substantiv-verb și alcătuiește propoziții în care cuvintele date să fie părți principale de propoziție.</p> <p>Exemplu: <i>animale – a salva.</i> <i>Animalele au salvat viața oamenilor.</i></p>	SUFICIENT	1 două răspunsuri corecte
		2 părerea neargumentată sau numai un argument
		3 o propoziție corectă
		4 text început și nefinalizat, greșeli de exprimare, 3-4 greșeli de ortografie și punctuație
<p>4. Alege unul dintre animalele despre care ai aflat în text sau altul care îți place.</p> <p>Scrie o prezentare a acestuia.</p> <p>În textul tău este nevoie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • să prezinți înfățișarea animalului; • să vorbești despre calitățile sale, bazându-te pe fapte; • să îți exprimi părerea despre modul de a fi al acestui animal. <p>La final, verifică dacă:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ai scris corect; • ai folosit semnele de punctuație necesare; • ai respectat așezarea în pagină a textului. 		

- Gândește-te la un personaj care îți place sau inventează unul. Scrie o prezentare a acestuia (text, organizator grafic, fișă de identitate etc.). Reprezintă personajul prin desen, pictură, colaj. Prezintă personajul. Poți completa prezentarea lucrării cu mimică/pantomimă sau un monolog/dialog.

Nu uita să completezi *Fișa de observare a comportamentului* (pagina 144) pentru activitatea din această unitate de învățare. Analizează ce s-a modificat față de fișele anterioare.

UNITATEA 8

CĂLĂTORIE ÎN JURUL PĂMÂNTULUI

8

Formularea de solicitări formale și informale. Oferirea de informații referitoare la universul școlii sau extrașcolar. Prezentarea unor rezultate. Textul literar narativ. Textul de informare. Textul funcțional: afișul, invitația, fluturașul

Oare mai sunt de descoperit locuri pe Pământ?

Competențe specifice: 1.1; 1.2; 2.1; 2.2; 2.3; 2.4; 3.2; 3.4; 4.1; 4.2; 4.3; 4.5.

• De mii de ani, oamenii de pretutindeni au povestit sau au scris despre călătoriile trăite, dar și imaginate. Planeta pe care locuim este o mare carte de povești.

• Discută cu colegii pe baza imaginilor și a întrebărilor date.

• Tu ce cărți de aventură și călătorie cunoști? Unde au avut loc întâmplările povestite?

• Dacă ai fi explorator, ce regiune a Terrei ți-ar plăcea să cercetezi? De ce?

• La ce ne folosește să știm despre alte locuri de pe Pământ și despre cercetările geografilor?

PROIECT

Colecția de povești

Organizați o vânătoare de cuvinte! Alegeți o carte accesibilă tuturor și stabiliți un număr de pagini de citit zilnic.

Alegeți părți de vorbire pentru colecția clasei.

• Prima săptămână: În fiecare zi, fiecare copil notează câte un substantiv din ce a citit.

• În a doua săptămână căutați verbe, iar în a treia, adjective.

Folosiți cuvintele din colecție pentru a scrie povești.

Prezentați-vă povestea în fața clasei.

Citește cu atenție
textul. Pe parcurs,
notează ideile
întâlnite
cu semnele
metodei SINELG:
✓ știam deja;
+ idee nouă;
– știam altceva;
? idee neclară.

Dicționar

zoologie (subst.) – știință care se ocupă cu studiul animalelor;

naturalist (subst.) – persoană care se ocupă cu studiul științelor naturii;

banchiză (subst.) – întindere de gheață de-a lungul țărmului în mările polare;

menghină (subst.) – dispozitiv de prindere a unor piese care urmează să fie prelucrate.

Emil Racoviță în expediția de la Polul Sud

1. Cine a fost Emil Racoviță?

Emil Racoviță s-a născut la Iași, pe 15 noiembrie 1868. Și-a făcut studiile primare în „dulcele târg al leșilor”, sub îndrumarea profesorului și scriitorului Ion Creangă. Ca să îndeplinească dorința tatălui său, a urmat Facultatea de Drept din Paris, dar, urmându-și vocația, a absolvit și Facultatea de Științe de la Sorbona, unde a studiat **zoologia**. În 1896 și-a luat doctoratul, devenind un nume cunoscut în rândul oamenilor de știință europeni. La numai 25 de ani, este ales membru al Societății Zoologice din Franța, iar în 1897 este recomandat să participe, ca **naturalist**, la Expediția Antarctică Belgiană (1897–1899), la bordul navei *Belgica*, sub comanda lui Adrien de Gerlache.

2. Pregătirea expediției

Corabia *Belgica* se numea inițial *Patria*. Adrien de Gerlache a cumpărat-o de la un negustor de animale polare, plătind 70 000 de franci. Vasul cântărea 244 de tone și consuma 1,8 tone de cărbune pe zi.

Echipajul a început pregătirile: s-au întocmit hărți și mai multe planuri ale drumului de parcurs. A urmat apoi alcătuirea listei de alimente, care să ajungă pentru cel puțin doi ani, să nu aibă un preț prea ridicat, să fie puțin voluminoase și, evident, să fie bogate în calorii. Astfel, la bordul vasului au ajuns 40 de tone de alimente, printre care s-au aflat tăieței, biscuiți, ceai, orez, ulei, oțet, zahăr și sare. În plus, s-au mai încărcat 120 de tone de cărbune și apă de băut. Pe 16 august 1897, *Belgica* a ridicat ancora din portul Anvers.

3. În timpul expediției

Călătoria avea să fie deopotrivă fascinantă și istovitoare. Printre participanți se afla și locotenentul Roald Amundsen, cel care, în 1911, va deveni primul om care a ajuns la Polul Sud. Au plecat 19 persoane, dar nu s-au mai întors decât 17. Prima victimă a fost un tânăr de 20 de ani. În timpul unei furtuni, pe când încerca să mănuiască pânzele, a fost luat de un val uriaș. După ce expediția a ajuns la destinație, Emil Racoviță (rămas în istoria științei și ca descoperitorul balenei cu cioc) a avut posibilitatea să studieze viața imenselor mamifere acvatice, dar și a pinguinilor.

Exploratorii nu s-au bucurat însă prea mult de minunățiile ținuturilor de zăpadă. După o înaintare de 90 de mile pe **banchiză**, bucăți enorme de gheață au început să se adune în jurul vasului, pe care l-au prins ca într-o **menghină**. După mai multe încercări

Emil Racoviță (1868–1947)

Dicționar

a raționaliza (vb.) – a consuma după reguli dinainte stabilite;

strâmtoare (subst.) – fâșie îngustă de apă care leagă două mări sau oceane și se află între două porțiuni de uscat din apropiere;

sondaj (subst.) – cercetare a solului sau a subsolului;

a acosta (vb.) – a apropia o navă de țarm;

comemorativ (adj.) – care evocă amintirea unui eveniment important, a unei personalități;

biospeologie (subst.) – știință care studiază viețuitoarele din peșteri;

a fonda (vb.) – a crea, a înființa.

Nava Belgica prinsă între ghețuri

Emil Racoviță studiind în laboratorul navei Belgica

nerușite de a se elibera din strâmtoare, echipajul a decis să rămână, pe timpul iernii, în Antarctica.

Condițiile infernale de la bordul vasului (alimentele fuseseră **raționalizate**), dar și cele de afară au mai făcut o victimă.

Ca să scape de ghețuri, echipajul se hotărăște să-și croiască drum spărgând banchiza cu fierăstraiele. Cu puținele unelte de care mai dispuneau (două târnăcoape, șase lopeți, doi pioleți și patru fierăstraie pentru gheață), membrii echipajului au reușit, după aproape o lună, să elibereze *Belgica* din mijlocul gheții, după un an petrecut în Antarctica.

4. Importanța expediției

Drumul echipajului spre Polul Sud a intrat în istoria științei drept una dintre cele mai fascinante și mai dificile călătorii inițiale arctice. Este prima expediție științifică în Antarctica și prima ocazie cu care omul a petrecut o iarnă întreagă în zona Polului Sud. Expediția înscrie pe harta încă incompletă a Antarcticii o **strâmtoare** și mai multe insule, una dintre ele numită de Racoviță „Insula Cobălcescu”. Materialul adunat a constituit obiectul unui număr de 60 de volume publicate, reprezentând o contribuție științifică mai mare decât a tuturor expedițiilor antarctice anterioare luate la un loc. Savantul român a întreprins un studiu aprofundat asupra vieții balenelor, a pinguinilor și a altor păsări antarctice, fapt care i-a adus o uriașă reputație internațională. Colecțiile alcătuite de Emil Racoviță în expediția *Belgica* însumează circa 1200 de piese zoologice și 400 de piese botanice strânse în Patagonia, de pe tărâmurile antarctice și din **sondajele** oceanice efectuate pe tot parcursul călătoriei. Lor li se adaugă o documentație fotografică formată din peste 200 de clișee, un obiect de studiu de o consistență și o diversitate rare pentru acele timpuri.

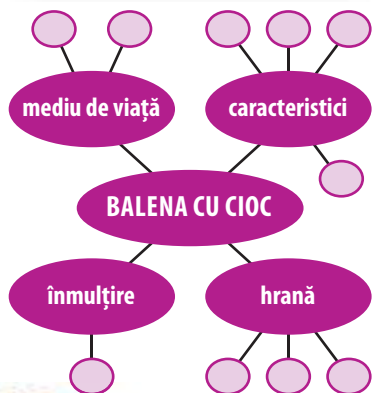
5. După expediție

La 5 noiembrie 1899, vasul **a acostat** în locul de unde plecase cu doi ani înainte. Academia Belgiei a emis o medalie **comemorativă** din aur, în timp ce regele i-a numit pe membrii echipajului cavaleri ai Ordinului Leopold. Norvegianul Roald Amundsen, viitorul cuceritor al Polului Sud și participant la expediția belgiană în calitate de prim-ofițer, avea să afirme mai târziu că Racoviță a fost pentru toți „un tovarăș neprețuit de plăcut și un explorator plin de îndemnuri”.

În 1904, Emil Racoviță renunță la studiile oceanografice și se consacră studiilor privind universul subteran. Trei ani mai târziu, el a publicat o lucrare considerată a fi „certificatul de naștere” al **biospeologiei**. În 1920, **a fondat** primul Institut Speologic din lume, la Cluj. Pe parcursul celor două decenii petrecute în acest oraș, Racoviță și-a diversificat activitățile. A fost senator, rector al Universității din Cluj, președinte al Academiei Române de Științe și membru al mai multor organizații științifice. Pe 17 noiembrie 1947, s-a stins din viață.

- Realizează un pliant de prezentare a activității lui Emil Racoviță.
- Expuneți pliantele și prezentați-le colegilor voștri.

Lucru în perechi

Ești reporter, iar colegul tău, un cercetător care dorește să refacă expediția vasului *Belgica*. Ce dialog ați purta?

Transcrieți, împreună, interviul.

Cu creionul în mână

1. Recitește cu atenție textul, apoi răspunde la întrebări.
 - a) Ce și-a dorit să studieze Emil Racoviță?
 - b) Cum se numea corabia cu care exploratorul a mers spre Polul Sud?
 - c) Pentru ce perioadă și-au luat proviziile?
 - d) De ce membrii echipajului au tăiat banchiza cu fierăstraiele?
 - e) Ce insulă a apărut pe hartă în urma expediției?
 - f) Ce a studiat Emil Racoviță în Antarctica?
 - g) Ce a fondat, la Cluj, exploratorul român?
2. Indică două lucruri pe care Emil Racoviță le-a realizat pentru prima dată în lume, aflate din text.

Antrenează-te

1. Discutați ideile marcate cu fiecare semn din metoda SINELG (✓/+/–/?). Oferiți informații suplimentare colegilor pentru a lămurii ideile neclare.
2. Realizează *scheletul de recenzie* pentru textul *Emil Racoviță în expediția de la Polul Sud*.
3. Gândește-te dacă ți-ar plăcea să mergi într-o expediție la Polul Sud. Folosește ceea ce ai citit în textul lecției pentru a explica de ce ți-ar plăcea sau nu să mergi.
4. Indică cel puțin trei lucruri care te-au impresionat la exploratorul român. Folosește textul.
5. Caută informații despre balena cu cioc, în reviste sau pe internet. Organizează-le într-un ciorchine, pe o **fișă de portofoliu**.
6. Selectează din text trei verbe. Alcătuieste trei propoziții în care aceste verbe să aibă rolul de predicat. Subliniază subiectele.
7. Scrie o invitație adresată prietenului tău pentru a viziona împreună un film documentar despre Antarctica.

Gândește-te și imaginează-ți

Alege un loc de pe harta lumii pe care ai dori să-l vizitezi. Realizează schița unui traseu pentru a ajunge acolo. Informează-te despre zona geografică pe care ai ales-o: climă, populație, obiceiuri și tradiții, animale. Prezintă colegilor rezultatele documentării tale.

Relatarea unei întâmplări imaginate

1. Citește cu atenție cele două fragmente de mai jos.

A. Fram stătea în mijlocul arenei, alb ca zăpada, uriaș și neclintit. Tot așa stau frații lui din țara zăpezilor veșnice, pe insulele de gheață plutitoare, când se înalță să privească la alți urși albi, care se depărtează pe alte insule plutitoare.

Mai făcu un pas. Își trecu laba peste ochi, peste frunte, cum ar fi șters o urmă care-i păienjenea privirea.

(*Fram, ursul polar*, de Cezar Petrescu)

B. În adâncimea nesfârșită a văzduhului ceresc, albastrul se subție în palide tonuri, iar între el și întunecimea mișcătoare a valurilor mării se desfășoară alba priveliște a țărilor muntoase sleite în zaua lor de gheață. Munți uriași înalță în aer piscuri ascuțite învelite în troiene sclipitoare, iar în poale poartă ghețari măreți ce umplu văile.

(*Expedițiunea antarctică belgiană*, conferință susținută de Emil Racoviță)

2. Prin ce se aseamănă cele două texte? Care prezintă o întâmplare reală și care una imaginată?

Care este rolul descrierilor din cele două fragmente?

Care sunt cuvintele care te ajută să înțelegi cum este personajul sau cum arată peisajul? Ce sunt aceste cuvinte ca parte de vorbire?

3. Scrie un scurt text în care să descrii personajul din imaginea alăturată. Folosește cât mai multe substantive și adjective.

4. Povestește o întâmplare imaginată în care să fii personaj, pornind de la imaginea de mai jos. Folosește verbe la timpul trecut, la persoanele I și a III-a, singular și plural.

5. Desenează un personaj. Fotografiază-l cu telefonul. Cu ajutorul aplicației ChatterPix Kids înregistrează o prezentare a acestuia (30 de secunde). Folosește verbe la persoana I.

Textul descriptiv prezintă elementele componente ale unor obiecte (ale unui personaj, fenomen, lucru, peisaj) împreună cu trăsăturile acestora. În realizarea unei descrieri predomină adjectivele și substantivele.

Fișă de portofoliu

Realizează o culegere de expresii care te pot ajuta să descrii peisaje.

De exemplu: *întunecimea mișcătoare a valurilor*.

Gândește-te ce ar putea conține această fișă și care ar fi modalitatea de prezentare.

Atunci când prezinți o întâmplare imaginată:

- lumea și personajele pot fi mai mult sau mai puțin asemănătoare cu cele din realitate;
- timpul nu este indicat cu precizie (cândva, demult);
- personajele au puteri supranaturale, lucrurile vorbesc și acționează ca oamenii;
- cauza poate fi o dorință imposibilă.

Ești scriitor
și tocmai lucrezi
la o carte
de aventuri.
Despre ce
ai povesti?
Realizează o schiță
(organizator grafic).

Dicționar

grindă (subst.) – element de construcție din lemn (oțel, beton), cu lungime mare, folosit pentru rezistența unei construcții;

lăuntric (adj.) – care se află în interior;

Țarigrad (subst.) – orașul Istanbul din Turcia;

a se bizui (vb.) – a se baza (pe ceva, pe cineva);

a zăbovi (vb.) – a nu se grăbi, a întârzia, a lucra încet, a sta prea mult timp într-un loc.

Toate pânzele sus

(fragment)

după Radu Tudoran

În jurul mesei, la lumina felinarului agățat de **grindă**, membrii echipajului de pe viitoarea corabie *Speranța* ținură sfat, îndelung.

Anton Lupan stătea în capul mesei și parcă zâmbea; un zâmbet mai mult **lăuntric**, de care puteai să-ți dai seama numai dacă îl cunoșteai.

— Ești bucuros că ne-a venit lemnul de catarg, domnule? îl întreabă Ieremia.

— Sunt bucuros, firește, dar mai mult mă bucur că avem încă un marinar!

— Și ce marinar! O să iasă din el un cârmaci grozav! adăugă Gherasim, fără să-l slăbească din ochi pe plutaș.

Acesta se rușină; i se părea că îl batjocoreau pentru isprava lui, că rupsesse pluta tocmai când să ajungă la mal.

— Fiți îndurători, zise cu capul plecat, și-o să-mi dau silința să vă fiu pe plac, dar nu-mi găsiți vină dacă am văzut marea abia azi!

— Liniștește-te, băiete! Noi tocmai că ne minunam de iscusința ta!

Cristea Busuioc ridică ochii spre Gherasim și-l privi mirat:

— Adică nu râzi de mine?

— Auzi vorbă! N-ai înțeles că te laudăm?

— Dar bagă de seamă să nu ne încurci! se auzi glasul lui Anton Lupan. Dacă vrei să mergi numai până la **Țarigrad**, spune de pe acum, să știm pe ce ne putem **bizui**.

— Păi, dumneavoastră încotro plecați?

Era o întrebare căreia se cuvenea să-i dai numaidecât răspuns. Nu poți să iei un om cu tine și să-i spui: „Vino! Unde-o să ajungem om vedea mai târziu!...” Anton Lupan **zăbovi** un timp. Pe Gherasim, pe Ieremia și pe Ismail îi lămurise oarecum. Acum, fiindcă tot trebuia să-l lămurească pe noul venit, era clipa nimerită să-i lămurească și pe ei mai deplin – și nu strica să audă și Haralamb aceste lămuriri. Știa că vărul lui Ieremia nu umblase pe mare în viața lui, dar, dacă l-ar fi înduplecat să pornească la drum alături de el, ar fi fost mai mulțumit de el, cu toată nepriceperea lui, decât de un marinar necunoscut.

— Mihule, du-te în baracă și vezi că pe masă sunt niște hărți făcute sul.

— Le știi, domnule; pe care s-o aduc?

la te uită! Ciobănașul își băgase nasul prin hărțile lui! La drept vorbind, ar fi trebuit să-și dea seama mai demult; uneori, când se întorcea seara din port, deși orânduie frumos, își găsea hărțile parcă puse altfel, nu cum le lăsase la prânz. Întorcând ochii spre Mihule, pe chipul lui se ivi zâmbetul acela ascuns, și așa iar zăbovi un timp, privindu-l prelung.

— Adă-le pe toate; altfel ai să le încurci.

Băiatul se supuse, fără să mai zică nimic, dar când se întoarse părea mirat și mâhnit de neîncrederea lui Anton Lupan. Acesta alege o hartă mare care înfățișa întregul Pământ și o întinse pe masă, în fața oamenilor.

Ei se apleacă deasupra, mai degrabă nedumeriți decât curioși. Vedeau prima oară o asemenea hartă, chiar cei care erau marinari vechi; alții, ca Ieremia, Haralamb sau Cristea Busuioc, poate nu văzuseră nici măcar alta, mai puțin încălțită, de pildă, harta județului lor.

— Iată, aici e întreg Pământul, cu continente, mări și oceane – și uite unde ne găsim noi! Începu Anton Lupan, împungând cu vârful creionului un cerculeț, în dreptul căruia se vedeau niște litere de necitit, ca un șir de purice. Vedeți, continuă el, aici e Marea Neagră, iar la apus, bucata asta de pământ, în formă de gheată, e Țara Românească; o credeți fără margini, dar ia uitați-vă ce mică e pe lângă restul Pământului!

Oamenii priveau harta și ascultau minunându-se, fără însă ca nedumerirea să li se fi șters de pe chip. Ieremia își duse mâna la gură și clătină din cap, gestul obișnuit al țăranului pe care-l uimește ceva.

— Adevărat, domnule, că mare-i Pământul! Păi, noi ce mai suntem pe lângă el? Niște gândaci amărâți!

— Uitați-vă, continuă Anton Lupan, arătând cu creionul, aceasta este Mediterana, pe lângă care Marea Neagră pare un lighean; iar Mediterana, la rândul ei, față de Oceanul Atlantic, ai zice că e cât un lăculeț. Pe toate aceste mări și oceane, care scaldă continentele, mișună mii și mii de corăbii și de vapoare, iar pe continente freacă viața a milioane de oameni...

Ismail se săltă de la locul lui și, aplecându-se deasupra hărții, întrebă temător, ca și când s-ar fi așteptat să se ridice din apele mărilor o mână care să-l strângă de gât:

— Unde estem Stambul?

— Uite-l colea!

Ce poți să vezi pe hartă? Un pătrățel înnegrit...

— În clipa când aici, la Sulina, soarele a apus, reîncepu Anton Lupan, în cealaltă parte a Pământului, în Alaska, în Tahiti sau în Hawaii se luminează de ziuă. Când noi aici ne culcăm, trudiți, să ne odihnim, în alte părți oamenii își încep truda lor de fiecare zi. Viața freacă neconținut pe Pământ, nu-i niciodată odihnă deplină – odihna deplină ar însemna ca Pământul să fi murit. Dacă te ostenești să cuprinzi măcar cu mintea întinderea acestei lumi, înseamnă că nu mai ești chiar așa de mic în fața ei, cum a spus Ieremia, așa de amărât. Eu, unul, mi-am pus în gând să ajung la unul din capetele ei, unde a rămas până azi un loc necercetat de niciun călător.

— Adică să mergem chiar la capul Pământului, domnule? întrebă Cristea Busuioc.

Portret de scriitor

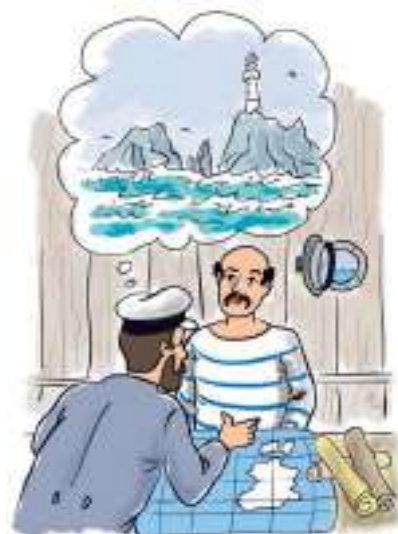

Radu Tudoran
(1910–1992)

Dincolo de text

Ce nume ai da unui loc descoperit de tine?

Clubul de lectură

Citește în întregime cartea **Toate pânzele sus**, de Radu Tudoran.

Selectează momentul care ți-a reținut atenția. Scrie, pe o **fișă de portofoliu**, un scurt text în care să explici de ce ai ales acel moment. Realizează un desen potrivit.

Cu creionul în mână

- Recitește cu atenție textul, apoi răspunde la întrebări.
 - De ce s-a rușinat Cristea Busuioc?
 - Ce a folosit Anton Lupan ca să le explice marinarilor ce are de gând?
 - De ce erau mirați și nedumeriți membrii echipajului?
 - Cu ce a asemănat căpitanul Marea Neagră?
 - De ce nu-i niciodată odihnă pe Pământ?
 - Ce și-a pus în gând Anton Lupan?
- Care ar putea fi motivele pentru care Anton Lupan își dorește să ajungă la capătul lumii?

Lucru în perechi

Imaginați-vă că porniți într-o călătorie cu corabia *Speranța*. Scrieți o povestire despre începutul acestei aventuri. Orientați-vă după întrebările detectivului perfect: Cine? Când? Unde? Cum? De ce?/În ce scop?

Antrenează-te

- Unul dintre personaje spune: „Adică să mergem chiar la capul Pământului, domnule?”. Explică la ce se referă personajul. Tu ce știi despre Pământ? Are capăt? Motivează!
- Realizează *scheletul de recenzie* pentru fragmentul citit din *Toate pânzele sus*, de Radu Tudoran.
- Observă în textul citit ce sens are substantivul *ochi*. Găsește cel puțin alte două sensuri ale acestui cuvânt și utilizează-le în enunțuri. Poate fi și verb? Formulează un enunț.
- Realizează o scurtă prezentare a căpitanului Anton Lupan, în care să precizezi:
 - pregătirea pe care o are;
 - felul în care vorbește cu marinarii;
 - cum explică echipajului lucruri noi;
 - ce îl motivează în călătoria sa.
 Desenează-l pe căpitan așa cum ți-l imaginezi.
- Ai citit în fragment că echipajul va pleca pe corabia *Speranța*, către capătul lumii. Scrie un text pentru a explica dacă ți-ar plăcea sau nu să îi însoțești pe marinari în această călătorie.

Vorbesc și scriu corect

Perechile de cuvinte verb-pronume care se rostesc împreună se scriu cu cratimă.

Transcrie din textul citit asemenea perechi (de exemplu, *ne-a adus, uitați-vă*) și formulează enunțuri cu aceste cuvinte-perechi.

Gândește-te și imaginează-ți

Printr-o întâmplare miraculoasă, ajungi adult chiar azi. Ce profesie ai? (Poate fi și o profesie care nu s-a inventat încă.) De ce îți place? Realizează un afiș de prezentare a acestei meserii.

Prezentarea unor activități, a unor rezultate

1. Recitește fragmentul din romanul *Toate pânzele sus*. Gândește-te cum poți povesti întâmplarea, cum poți prezenta personajele, ce părere ai despre ce ai citit, dacă textul citit ți-a amintit de o experiență personală etc.
 - Formați perechi. Unul dintre voi este cartea din biblioteca vie și prezintă lucrurile la care s-a gândit anterior. Celălalt, cititorul, ascultă prezentarea și solicită lămuriri, completări.
Exemplu: *Te rog, poți să mai spui o dată ...? Ce ai vrut să spui prin ...? De ce crezi că ...?*
2. Organizați o discuție cu toată clasa.
Care au fost etapele pe care le-ați parcurs?
Cum v-ați simțit pe parcursul activității?
În ce rol v-ați simțit mai confortabil, de carte sau de cititor?
3. **Lucrați în grup.** Realizați o listă cu cărțile care v-au plăcut. (Fiecare elev propune câte o carte.) Ce carte ați dori să citiți din lista voastră? Elevul care a propus-o în listă va fi cartea și se va prezenta. La finalul activității completați un tabel de tipul:

Câți copii se simt bine în rol de carte?	
Câți copii se simt bine în rol de cititor?	
Câți copii doresc să citească personal cartea povestită?	
Câte titluri au fost în listă?	
Care a fost cea mai căutată carte?	

Gândește-te și imaginează-ți

Cărțile citite devin surse de idei.

- Ai ajuns la curtea regelui Angliei odată cu Tom. Povestește o întâmplare la care participi alături de personajele din volumul *Prinț și cerșetor*. Descrie palatul regal.
- Micul prinț îți poate spune că a descoperit în călătoria lui că *ceea ce iubești este acasă la tine*. Unde poate avea loc această discuție? Scrie o scurtă poveste.
- Alege una dintre cărțile tale preferate. Te împrietenești cu unul dintre personaje. Ce întâmplare ați putea trăi? Povestește.

Biblioteca vie este o activitate pe care o puteți desfășura în clasă, în bibliotecă, în aer liber.

Activitatea se desfășoară în pereche: un copil este cartea, iar celălalt este cititorul. Rolurile se pot inversa.

Ești un personaj dintr-o carte îndrăgită de tine. Ajungi în lumea oamenilor. Ce interviu ai lua unuia dintre colegii tăi sau chiar ție? Scrie dialogul purtat. Începe cu o prezentare a personajului, realizată la persoana I.

Evaluarea proiectului

Prezentați-vă, pe rând, povestea creată folosind cuvintele din colecția clasei.

Puteți folosi diferite mijloace care să susțină prezentarea: desene, imagini cu momentele poveștii, mimică și pantomimă etc.

Alegeți cum finalizați proiectul: realizați o expoziție sau o carte a clasei?

Harta lumii așa cum o vezi tu astăzi este rezultatul descoperirilor geografice făcute de oameni curioși, curajoși, atrași de necunoscut. Ce exploratori ai lumii cunoști?

Marco Polo (1254–1324)

Fernando Magellan (1480–1521)

RECAPITULARE

Mari exploratori ai lumii

Marco Polo

Marco Polo s-a născut la Veneția într-o familie destul de bogată. Marea lui aventură începe când tatăl lui pleacă într-o călătorie de afaceri spre Marea Neagră. Atras de povestirile despre Orientul Îndepărtat și despre legendarul Drum al Mătăsii, venețianul se alătură unei expediții care avea să-l poarte până la curtea lui Kublai Han, conducătorul Chinei acelor vremuri. Este uluit de lumea nouă pe care o descoperă și leagă o strânsă prietenie cu nepotul marelui Gingis Han.

Revine în Orientul Îndepărtat, însoțindu-și tatăl, în 1275, și rămâne aici timp de 17 ani, explorând cea mai mare parte a Chinei. Se presupune că este primul european care a ajuns în dreptul strâmătorii Bering.

Povestea călătoriilor sale a fost așternută pe hârtie de un scriitor italian, iar cărțile care au descris aventurile sale au fost traduse în mai multe limbi europene.

Fernando Magellan

Fernando Magellan s-a născut în Portugalia și a fost primul care a reușit să călătorească în jurul lumii. El a descoperit drumul vestic către Indii, prin strâmtoarea din sudul Americii Latine, care în prezent îi poartă numele.

La numai 25 de ani, se înrolează în flota regală, participând activ la mai multe expediții în India și în Africa. La 10 august 1519, pornește în fruntea unei flote formate din cinci nave. Navighează de-a lungul coastei Americii de Sud și, la 28 noiembrie 1519, reușește să pătrundă prin sudul Țării de Foc în ceea ce el avea să numească Mar Pacifico (Oceanul Pacific). Drumul vestic către India fusese descoperit.

Antrenează-te

1. Recitește textul cu atenție, apoi răspunde la întrebări.
 - a) De ce pleacă în expediție Marco Polo?
 - b) Unde petrece el o mare parte din timp?
 - c) De unde putem afla despre călătoriile lui Marco Polo?
 - d) Ce a descoperit Magellan?
 - e) Ce a reușit el pentru prima dată?

2. Scrie, pe liste separate, ce lucruri dorești să afli despre cei doi exploratori. Discută cu colegul tău. Faceți liste comune și căutați pe internet informațiile dorite.
3. Care dintre descoperiri ți se pare mai importantă? Explică!
4. Imaginează-ți o întâlnire peste timp între Emil Racoviță și Fernando Magellan. Scrie un dialog între cei doi. Folosește informațiile din textele citite.
5. Organizați o întâlnire cu profesorul de geografie al școlii voastre. Pregătiți-vă să-i solicitați informații despre marile descoperiri geografice. Popularizați inițiativa voastră printr-un afiș și prin fluturași. Scrieți o invitație adresată directorului școlii pentru a participa la această activitate.
6. Urmărește, pe <https://www.youtube.com/watch?v=VGMVe8g08nM>, o prezentare despre cunoscutul explorator. Notează două fapte care ți-au reținut atenția și discută-le cu colegii tăi.

Amintește-ți!

- **Afișul** este o formă de publicitate, în care textul și imaginea sunt la fel de importante. Conține informații despre un eveniment (data, ora, locul) sau un obiect.
- Folosești **invitația** când dorești ca anumite persoane să participe la un eveniment. În text, trebuie precizate: evenimentul, locul unde se desfășoară, data și ora.
- Cu ajutorul **fluturașului** faci cunoscute diferite evenimente. Este de dimensiuni mici și se distribuie direct persoanelor.

Realizează un afiș prin care să atragi atenția asupra poluării Pământului.

Fișă de portofoliu

Imaginează-ți că ai participat la una dintre expedițiile prezentate în text.

- Scrie o întâmplare din această expediție.
- Descrie cel puțin o persoană și un loc.
- Găsește un titlu potrivit poveștii tale.

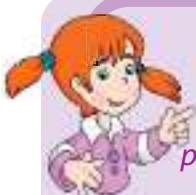
Lucru în perechi

Realizați o bandă desenată cu titlul *Marea aventură a micilor exploratori*.

Alegeți personajele și stabiliți cum arată. Scrieți un plan de idei (câte o idee pentru fiecare secvență). Formulați replicile personajelor. Definitivați lucrarea și prezentați-o colegilor.

La finalul unității: Jurnal de învățare

- Ai realizat toate fișele de portofoliu propuse pe parcursul unității?
- Ai respectat cerința în fiecare caz?
- Ai completat/îmbunătățit filele de portofoliu, dacă a fost cazul?

Legenda spune
că Europa,
continentul
pe care locuiești,
a fost cândva
o preafrumoasă fată.

Dicționar

ambrozie (subst.) – hrană aromată a zeilor, despre care se credea că dă nemurire și tinerețe veșnică; plantă;

maiestuos (adj.) – măreț, impunător.

EVALUARE

Povestea Europei

după Alexandru Mitru

Zeus și-a aplecat ochii spre o fată pământească. Era o tânără prințesă, fiica lui Agenor, un rege care domnea-n Fenicia.

Prințesa se juca-ntr-o zi cu prietenele sale bune, pe-o pajiște, la țărmul mării. În cântece se povestește că fetele strângeau în coșuri trandafiri roșii din boschete, pentru altarul Afroditei, mândra zeiță a dragostei.

Cântând voioase și zburdând, ele nici n-au băgat de seamă când s-a ivit un taur falnic, cu păr galben ca aurul și ochi albaștri cum e bolta senină a Feniciei.

Zeus se preschimbă-n taur. Se-amestecă-ntr-o cireadă, care păștea pe malul mării. Dar, mai-nainte, poruncise fiului său, Hermes, să se prefacă în păstor și să gonească vitele spre pajiștea unde era ceata de fete feniciene. Hermes a mânat mai departe cireada, către o pădure. Nu a rămas pe pajiște decât stăpânul din Olimp, schimbat în taurul de aur.

În acea clipă l-au văzut mai multe fete și-au strigat:

— Europa, vino să te miri... N-ai mai văzut astfel de taur. Părul lui e ca aurul, ochii ca bolta cea senină, pe fruntea lată poartă coarne încovoiate, tot de aur, și-o pată de argint lucește pe creștetu-i strălucitor.

Fata de rege s-a grăbit să vină până lângă taur.

— Așa e, s-a mirat și dânsa. Ochii acestui animal par ochi de om, parcă grăiesc. Ce vrea să spună nu-nțeleg. Însă, de bună seamă, ia-tă-l, ne face semn să ne urcăm pe preaputernica-i spinare... și să ne plimbe. Asta vrea...

— Da, da! au spus și celelalte copile, într-un singur glas. Cu capul face semn spre noi, să ne urcăm și să pornim cu el pe țărmurile mării. Numai că nouă ne e frică. Cum? Tu, Europa, îndrăznești?

— Eu îndrăznesc, a răspuns dânsa. Priviți-l doar ce blând e. Din botul lui se-mprăștie miros de flori, ba... parcă... stați!... mireasmă de **ambrozie**.

Și, fără nicio chibzuială, Europa saltă grațioasă pe taurul înșelător. Acesta se ridică-ndată, pornind cu pașii-i **maiestuoși**, întâi încet, apoi mai iute, apoi în goană, și-n sfârșit se-aruncă-n valurile verzi. Se-aruncă... și înoată, înoată, mai către larg, mai către larg... Europa, când se vede-n valuri, plânge și țipă-nfricoșată:

— Vai, ce mă fac, surorilor? Nu mă lăsați să pier în mare! Vestiți pe tata, să trimită corăbiile-n urma mea și să mă scape de la moarte...

Dar taurul cu păr de aur, mugind cu glas de trâmbiță, își purta prada mult mai iute decât puteau corăbiile regelui Agenor să zboare pe-ntinsul verde al apelor.

Zadarnic au pornit corăbii și oameni vrednici după fată. Taurul luneca pe ape, repede, repede, ca vântul. Poseidon, zeul mărilor, îmblânzea marea-n calea lor. Vântul îi mângâia copilei părul bălai și inelat. O muzică tulburătoare se răspândea jur-împrejur, iar taurul, Zeus, mugea, strigându-și tare biruința.

Fata era înspăimântată. Plutiseră întreaga zi, și-abia acuma, pe-nserate, vedea un țărșm, în depărtări.

Către țărșmul acesta, Zeus o duce și o lasă la poalele unui stejar. Apoi, dispăre ca prin farmec.

Nu trece mult și se ivește, acolo, sub copac, un tânăr. Tânărul vine lângă dânsa. Are un chip atrăgător și-o vorbă ademenitoare.

— Cine ești tu? întreabă el, în ochi c-un zâmbet victorios. (Dar tânărul acela era tot Zeus.)

— Numele meu este Europa, răspunde ea. Un taur m-a răpit din țara părintelui meu, Agenor, care se află-n Asia, și, înotând spre asfințit, m-a dus în locurile astea... Spune-mi tu, tinere voinic, poți să îmi fii de ajutor? Poți să mă ocrotești cumva?

— Cum să nu!..., grăiește el. Sunt regele ținutului. Nimeni ca mine n-ar putea să-ți dea atâta ajutor. Numai că-n schimb, îți cer și eu să-mi fii soție, preafrumoaso!...

Fără părinți și fără rude, lipsită și de orice prieteni, Europa plânge.

— Primesc, șoptește încet ea. Sunt singură și fără sprijin...

Zeus o prinde de mijloc:

— Vei fi regina insulei, îi spune, pentru că insula mi-e țara. În noaptea asta vom dormi aici, lângă stejar, dar mâine-am să te duc, Europa, în orașul unde domnesc, unde-i palatul meu regal...

Târziu, spre dimineață, trezindu-se din somn, Europa vede că a fost părăsită de tânărul care spunea că e regele insulei. Dorul de casă, de părinți, începe să o mistuie. Inima ei e-ndurerată. Privește cerul sângeriu și marea vânătă și înspumată. Privește, plânge și suspină:

— Pe unde sunt?... Ce să mă fac?

Deodată, simte lângă dânsa o adiere parfumată și-un zvon de cântece duioase.

Se-ntoarce iute și zărește, într-o lumină orbitoare, pe Afrodita, pe zeița ce ocrotește dragostea. Zeița îi pune palma pe cosițe și-o mângâie, dându-i curaj.

— Nu plânge, draga mea, îi spune. Taurul care te-a răpit a fost însuși stăpânul lumii. Și tânărul ce te-a cerut să-i fii soție e tot el. Tu-i ești nevastă pe pământ, așa precum îi este Hera, la noi, în muntele Olimp. Numele tău o să rămână nemuritor, fiindcă pământul pe care Zeus te-a adus o să poarte, în viitor, numele tău... pe lângă Asia bătrână, va fi Europa tânără.

Portret de scriitor

Alexandru Mitru
(1914–1989)

Clubul de lectură

Citește și tu câteva legende din volumul **Legendele Olimpului**, de Alexandru Mitru. Notează pe o **fișă de portofoliu** titlul legendelor, numele personajelor și un fapt care ți-a reținut atenția.

Citește cu atenție textul Povestea Europei, apoi răspunde la cerințele de mai jos. Întoarce-te la text ori de câte ori ai nevoie, pentru a afla răspunsul corect.

AM ÎNVĂȚAT...		... ȘI MĂ APRECIEZ	
<p>1. Scrie în caiet răspunsurile la întrebări.</p> <p>a) În ce moment a apărut Zeus în fața fetelor?</p> <p>b) Cum a fost răpită Europa?</p> <p>c) De ce avea fata inima îndurerată?</p> <p>d) Cine era Europa?</p> <p>e) De ce numele fetei o să rămână nemuritor?</p> <p>2. Privește cu atenție desenele care însoțesc textul. Numește personajele care sunt în text, dar nu sunt în desene.</p> <p>3. Amintește-ți de întâmplările din textul <i>Povestea Europei</i> și completează în caiet ideile indicate în amfore.</p> <div style="display: flex; justify-content: space-around; align-items: center;"> </div> <p>4. Scrie trei propoziții, respectând, pe rând, următoarele cerințe:</p> <p>a) substantivul <i>corăbii</i> să aibă rol de subiect;</p> <p>b) verbul <i>simte</i> să aibă rol de predicat;</p> <p>c) cuvântul <i>tânăr</i> să fie adjectiv.</p> <p>5. Scrie o invitație adresată unui prieten de a participa la o activitate dedicată Zilei Europei.</p> <p>6. Scrie un text de șapte-opt enunțuri în care să o prezinți pe Europa, personajul din legenda citită. Descrie înfățișarea ei, menționează cel puțin o însușire sufletească, apoi povestește cum ajunge pe noul continent.</p>	FOARTE BINE	1	cinci răspunsuri corecte
		2	patru personaje
		3	cinci idei
		4	trei propoziții corecte
		5	text corect – formulă de adresare, conținut (loc, dată), semnătură
		6	text finalizat, corect
BINE	1	patru răspunsuri corecte	
	2	trei personaje	
	3	patru idei	
	4	două propoziții corecte	
	5	text incomplet – lipsește unul dintre elementele invitației	
	6	text finalizat, dar cu 3-4 greșeli de exprimare și de ortografie	
SUFICIENT	1	două-trei răspunsuri corecte	
	2	două personaje	
	3	trei idei	
	4	o propoziție corectă	
	5	lipsește două elemente ale invitației; greșeli de scriere	
	6	text nefinalizat, cu greșeli de exprimare și de ortografie	

- Schimbă forma următoarelor cuvinte, după modelul **sânge-sângeriu**:

aur, argint, portocală, ciocolată, cărămidă.

Explică ce sunt cuvintele date. Dar cele obținute de tine prin transformare? Selectează câte un cuvânt din fiecare categorie și alcătuiește câte un enunț.

Nu uita să completezi *Fișa de observare a comportamentului* (pagina 144) pentru activitatea din această unitate de învățare. Analizează ce s-a modificat față de fișele anterioare.

UNITATEA 9

COLECȚIONĂM TIMP LIBER

9

Recapitulare finală

De ce trece timpul repede,
atunci când vrei să treacă încet?

Competențe specifice: 1.3; 2.1; 2.2; 3.1; 3.4; 3.5; 4.1; 4.2; 4.3.

• Se apropie vacanța mare, împărăția timpului liber. Cât de important este timpul liber pentru tine?

• Se spune că nu are timp liber cel care nu îl folosește. Tu ce crezi despre acest lucru? Ce faci tu în timpul liber?

• Timpul liber ne îmbogățește colecția de amintiri. Cum se întâmplă acest lucru?

• De ce timpul petrecut alături de cei din familie sau de prieteni este timp important pentru noi?

• Învățăm ceva în timpul liber? Ce? Cum?

PROIECT

File din cartea naturii

Formați grupe conform preferințelor voastre: Scriitorii, Matematicienii, Istoricii, Geografii, Naturaliștii, Artiștii.

Prezentați-vă zona în care locuiți din aceste puncte de vedere.

Căutați texte literare și informative, piese muzicale și de artă plastică ce au legătură cu regiunea voastră.

Creați afișe și pliante, realizați grafice cu date, organizați o expoziție de fotografii și/sau desene etc.

Invitați-vă părinții la o zi specială, de sărbătoare.

În ce locuri din natură îți place să-ți petreci timpul liber? Scrie o listă, în ordinea preferințelor.

Dicționar

băiet (subst.) – băiat (formă veche folosită în Moldova);

mas (subst.) – popas;

a mânea (vb.) – a face popas;

văpaie (subst.) – flacăra mare; lumină strălucitoare;

bucium (subst.) – instrument muzical de suflat în forma unui tub foarte lung.

Dincolo de text

Ce fapte fantastice ar putea avea loc într-o pădure?

Portret de scriitor

Mihai Eminescu
(1850–1889)

Fiind băiet păduri cutreieram

de Mihai Eminescu

Fiind **băiet** păduri cutreieram
Și mă culcam ades lângă izvor,
Iar brațul drept sub cap eu mi-l puneam
S-aud cum apa sună-ncetișor:
Un freamăt lin trecea din ram în ram
Și un miros venea adormitor.
Astfel ades eu noști întregi **am mas**,
Blând îngânat de-al valurilor glas.

Răsare luna, -mi bate drept în față:
Un rai din basme văd printre pleoape,
Pe câmpii un val de argintie ceață,
Sclipiri pe cer, **văpaie** peste ape,
Un **bucium** cântă tainic cu dulceață,
Sunând din ce în ce tot mai aproape...
Pe frunze-uscate sau prin naltul ierbii,
Părea c-aud venind în cete cerbii.

Cu creionul în mână

1. Recitește poezia cu atenție, apoi răspunde la întrebări.
 - a) Unde îi plăcea băiatului să rămână peste noapte? De ce?
 - b) De ce spune băiatul că vedea printre pleoape *un rai din basme*?
 - c) Ce sentimente trezesc în sufletul poetului amintirile legate de pădure?
2. Reprezintă prin desen, pictură sau colaj peisajul descris în poezie.
3. Poți găsi asemănări între amintirile poetului și ale tale? Formulează răspunsul în trei enunțuri înlănțuite logic.

Vorbesc și scriu corect

- Transcrie cuvintele scrise cu cratimă. Folosește-le în enunțuri noi.
- Alcătuieste propoziții folosind cuvintele *deal* și *de-al*. Explică diferența dintre cele două forme.

Antrenează-te

1. Citește poezia cu voce tare, având grijă la intonație.
2. Desenează conturul unui element din natură care are legătură cu poezia. Pe acest contur, scrie cuvinte-cheie din versurile citite sau enunțuri cu aceste cuvinte. (Vei realiza o caligramă.) Dacă vrei, poți folosi și aplicația WordArt.
3. Scrie, din poezie, perechi de cuvinte cu rimă.
4. Imaginează-ți întâlnirea băiatului cu ceata de cerbi. Ce s-ar fi putut întâmpla? Scrie un text de cinci-șapte enunțuri.
5. Transcrie cinci substantive din poezie. Cu ajutorul lor, scrie un scurt text în care să povestești despre o plimbare în pădure.
6. Trasează cadranele în caiet și completează-le.

A. Ce vezi? Ce auzi?
Ce simți?

B. Ce sentimente
are poetul?

C. De ce a descris poetul
aceste momente?

D. Ce amintiri personale ți-au
trezit versurile poeziei?

7. Cum ai putea descrie copilul îndrăgostit de natură? Scrie un text de cinci-șase enunțuri în care să folosești și expresii din poezie.
8. Transcrie enunțurile următoare în caiet.

Un freamăt lin trecea printre ramuri. Răsare luna. Un miros venea adormitor. Un buciom cântă tainic cu dulceață.

- a) Subliniază cu o linie predicatul și cu două linii subiectele.
- b) Caută substantivele și analizează-le, indicând felul, numărul și genul.
- c) Rescrie prima propoziție schimbând numărul substantivului cu rol de subiect.
- d) Dezvoltă propoziția, folosind întrebările din paranteze. (Când?) răsare (de unde?) luna (ce fel de?) (ce fel de?).

Lucru în grup

Concurs – Cine știe câștigă!

Formați grupuri de câte șase elevi. Fiecare grup își alege două dintre textele citite anul acesta, care au legătură cu copilăria.

Formulați întrebări despre mesaj, personaje, întâmplări.

După timpul de pregătire, adresați aceste întrebări colegilor din celelalte grupe. Cine reușește să găsească toate răspunsurile?

Fișă de portofoliu

Realizează o fișă de portofoliu intitulată **Mi-nunile copilăriei**.

Gândește-te ce ar putea conține această fișă și care ar fi modalitatea de prezentare.

Comparăm poezii

Lucrați în perechi. Citiți una dintre următoarele poezii scrise de Mihai Eminescu: *La mijloc de codru*, *Somnoroase păsările*, *Crăiasa din povești*.

Arătați asemănările și deosebirile dintre aceste poezii și cea citită. Folosiți un organizator grafic (diagramă, tabel).

Ce basme
și povești știi
de la adulții
din familia ta?
Realizați o listă
a clasei.

Dicționar

caier (subst.) – mănunchi de lână, de in, de cânepă sau de borangic, care se pune pe furcă pentru a fi tors.

Joc de rol

În perechi, imaginați-vă că sunteți bunica și nepotul. Dramatizați o secvență din text.

Bunica

de Barbu Ștefănescu Delavrancea

O văd, ca prin vis. O văd limpede, așa cum era. Înaltă, uscățivă, cu părul alb și creț, cu ochii căprui, cu gura strânsă și cu buza de sus crestată în dinți de pieptene, de la nas în jos. Cum deschidea poarta, îi săream înainte. Ea băga binișor mâna în sân și-mi zicea:

- Ghici...
- Alune!
- Nu.
- Stafide!

Până nu ghiceam, nu scotea mâna din sân. Și întotdeauna sânul ei era plin. Îi sărutam mâna. Ea îmi da părul în sus și mă săruta pe frunte. Ne duceam la umbra dudului din fundul grădinii. Ea își înfișea furca cu **caierul** de in în brâu și începea să tragă și să răsucescă un fir lung și subțire. Eu mă culcam pe spate și lăsam alene capul în poala ei. Fusul îmi sfârâia pe la urechi. Mă uitam la cer, printre frunzele dudului. De sus mi se părea că se scutură o ploaie albastră.

— Ei, ce mai vrei? îmi zicea bunica.

Surâsul ei mă gădila în creștetul capului.

— Să spui...

Și niciodată nu isprăvea basmul. Glasul ei dulce mă legăna; genele mi se prindeau și adormeam. Uneori, tresăream și o întrebam câte ceva. Ea începea să spună, și eu visam înainte.

— A fost odată un împărat mare, mare...

— Cât de mare?

— Mare de tot. Și își iubea împărăteasa ca ochii din cap. Dar copii nu avea. Și îi părea rău, îi părea rău că n-avea copii...

— Bunico, e rău să n-ai copii?

— Firește că e rău. Casa omului fără copii e casă pustie.

— Bunico, dar eu n-am copii și nu-mi pare rău.

Ea lăsa fusul, râdea, îmi desfăcea părul cărlionțat în două și mă săruta în creștetul capului.

Câte-o frunză se desprindea din ramuri și cădea legănându-se. Eu mă luam cu ochii după ea și ziceam:

— Spune, bunico, spune.

— Și așa, îi părea grozav de rău că n-avea copii. Și... nu mai putea de părere de rău că nu are copii... Într-o zi veni la el un moș bătrân, bătrân, că-și târa barba pe jos de bătrân și de cocoșat ce era. Și era mic, mic de tot...

— Cât era de mic?

— Poate să fi fost, așa, cam ca tine.

— Vasăzică, nu era mic, mic de tot...

— Era mic, da' nu așa, mic de tot. Și cum veni îi zise: „Măria-Ta, ai doi meri în grădină, unul lângă altul, că nu știi care sunt ramurile

**Dincolo
de text**

Tu cum îți petreci timpul alături de membrii familiei?

unuia și care sunt ale altuia; și când înfloresc nu știi care sunt florile unuia și care sunt ale altuia; și aști doi meri înfrunzesc, înfloresc, se scutură și mere nu fac. Măria-Ta, să știi că atunci când or lega rod aști doi meri, împărăteasa o să nască un fecior cu totul și cu totul de aur" ... Piticul se duse, și împăratul alergă în grădină, și căută, căută peste tot locul, până dădu peste cei doi meri. Merii se scuturaseră de flori, că sub ei parcă ninsese, dar rod nu legaseră.

Era așa de cald... așa de bine în poala bunicii... o adiere încetinică îmi răcorea fruntea... norii albi, alunecând pe cerul albastru, mă amețeau... închideam ochii. Ea spunea, spunea înainte, mulgând repede și ușurel firul lung din caierul de in.

— Și se gândi împăratul ce să facă, ce să dreagă ca merii să facă mere. Unii îl sfătuiau ca să îi ude mereu. Și i-a udat mereu! Alții ziceau să le dea mai mult soare. Și împăratul a tăiat toți pomii de jur împrejur! Și merii înfloreau în fiecare săptămână, și se scuturau, și rod nu legau. Într-o zi veni la împărat o babă bătrână, bătrână și zbârcită, ca mine de zbârcită, și mică, mică, ca tine de mică... Și zise împăratului: „Măria-Ta, până n-oi mulge un ulcior de lapte de la Zâna Florilor, ce doarme dincolo de Valea Plângerii, într-o câmpie de mușețel, și n-oi uda merii cu laptele ei, merii n-or să lege rod. Dar să te păzești, Măria-Ta, că îndată ce te-or simți florile, încep să se miște și ea se deșteaptă”...

— Dar ce, ai adormit, flăcăul mamei?

Tresăream.

— A, nu... știu unde ai rămas... la-a-a... Zâna Florilor...

Auzisem prin vis. Pleoapele-mi cădeau încărcate de lene, de somn, de mulțumire. Și mă simțeam ușor, ca un fulg plutind pe o apă care curge încet, încetinel, încetișor... Și bunica spunea, spunea înainte, și fusul sfâr-sfâr pe la urechi, ca un bondar, ca acele cântece din buruienile în care adormisem de atâtea ori.

Când m-am deșteptat, bunica isprăvisese caierul.

Cu capul în poala bunicii, niciodată n-am putut asculta un basm întreg. Avea o poală fermecată, și un glas, și un fus care mă furau pe nesimțite și adormeam fericit sub privirile și zâmbetul ei.

Cu creionul în mână

Răspunde la întrebări.

- Ce bunătați îi aducea bunica nepotului?
- Ce dovedește bunica prin gestul ei, atunci când își sărută nepotul pe creștet?
- De ce nu reușea băiatul să asculte un basm întreg?
- De ce bunica asemuia personajele din basm cu nepotul sau cu ea însăși?

Clubul de lectură

Citește și povestirea **Bunicul**, de Barbu Ștefănescu Delavrancea. Notează pe o **fișă de portofoliu** asemănările și deosebirile dintre cele două texte. Alege forma de prezentare convenabilă.

Vorbesc și scriu corect

Cuvintele **n-or**, **n-oi**, **n-ai** se scriu cu cratimă atunci când exprimă o negație și sunt urmate de verbe. Alcătuieste enunțuri cu formele: *n-or/nor*, *n-oi/noi*, *n-ai/nai*.

Lucru în grup

Doriți să organizați o serbare bazată pe textele studiate anul acesta în lecțiile de *Limba și literatura română*.

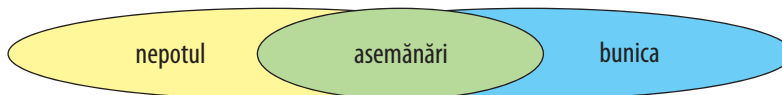
Realizați un scenariu al acestei serbări: selectați cele mai potrivite texte, distribuiți rolurile, stabiliți ce reguli trebuie respectate în dramatizarea textelor, ce decoruri veți folosi etc.

Scrieți și trimiteți invitații la eveniment.

Antrenează-te

1. Transcrie din text întrebările puse de nepot bunicii și formulează propriile tale răspunsuri.
2. Explică de ce *casa omului fără copii e casă pustie*.
3. În ce basme ai mai întâlnit momente sau întâmplări ca cele din povestea bunicii?
4. Desenează personajele basmului spus de bunică așa cum îți le imaginezi tu. Adaugă desenelor adjective care arată însușiri, grupuri de verbe și substantive care arată îndeletniciri/activități obișnuite.
5. Realizează în caiet o diagramă Venn în care să compari bunica și nepotul sau moșul și bătrâna din basm.

6. Realizează un *jurnal cu dublă intrare* pentru două dintre fragmentele din text care ți-au plăcut sau ți-au reținut atenția.

Fragmentul	Motivul pentru care l-am ales

7. În text, cuvintele *poartă* și *rod* sunt substantive. Arată în două enunțuri că pot fi și verbe. Subliniază, folosind culori diferite, predicatele și subiectele din propozițiile formulate de tine.
8. **Gândeți – Lucrați în perechi – Comunicați**
Ce foloase poate aduce unui copil petrecerea timpului împreună cu adulții din familie?
Notează ideile tale în caiet, apoi discută-le împreună cu colegul tău. Revedeți răspunsurile și formulați o idee cu care sunteți de acord amândoi. Prezentați această idee întregii clase de elevi.

Gândește-te și imaginează-ți

Dacă aș fi...

Imaginează-ți că ești unul dintre personajele basmului. Povestește o întâmplare prin care ai trece.

EVALUARE FINALĂ

Au fost odată trei prieteni

după Cezar Petrescu

Pif era băiatul. Paf era **paița**. Puf era cățelul. Și tustrei erau prieteni la cataramă. Iar minte? Minte aveau tustrei să mai împrumute și la alții.

Nimeni însă n-ar putea să spună care dintre ei e mai deștept decât celălalt. Nici ei nu se ceartă, când e vorba să se știe care e mai deștept. Câteodată, căpetenia jocului era Pif. Atunci Puf și Paf merg după el și-i ascultă poruncile. Altă dată o ia Puf înainte. Atunci băiatul și paița se supun cățelușului. Pe urmă, hop! Iată-l și pe Paf că vine cu ideile lui!

Ideile lui Paf sunt întotdeauna năstrușnice. E o paița **mucalită** și plină de haz, fără pereche. Aceasta o ghicești îndată ce te-ai uitat întâia dată la Paf.

Te uiți la el: el râde la tine! Stă rezemat pe spate, în mâini, te privește de jos în sus și râde cu gura întinsă până la urechi. Are o haină vărgată de toate culorile. În târcătura aceasta află orice vopsea îți pofteste inima. Vrei albastru? Poftim albastru! Vrei roșu, iată și roșu! Vrei negru, alb, portocaliu, verde, galben, cafeniu? În haina lui Paf se găsește câte o probă din toate vopselele. Parcă și-a făcut costumul dintr-o farfurie întregă cu coji de ouă încondeiate.

Altul s-ar rușina de asemenea împetrișare caraghioasă. Paf e vesel și pare foarte mândru. Tot așa de mândru e și de nasul lui. Un nas lung-prelung, ascuțit și roșu spre vânăt, ca un ardei iute.

Un moț de păr verde îi spânzură de sub scufie, până pe nas. Cine-a mai văzut oare vreodată păr verde? Ei bine, Paf are părul verde și el găsește că-i stă foarte frumos. Ba încă el râde înaintea tuturor de așa năzdrăvănie!

Dacă îl apuci cu mâna și-l strângi de piept, deodată Paf cascadează și scoate un țipăt subțire de muzicuță. Te-ai speriat și l-ai scăpat jos. Paf începe a se da peste cap. O dată, de două ori, de trei ori, de zece ori. Se învârte până ce cade obosit, pe burtă, cu nasul lui de ardei în pământ: Paf! Așa rămâne și crezi că s-a sfârșit. Te pleci să-l ridici. Paf zvâcnește încă o dată în sus și începe a se da peste cap de-a-ndăratelea, repede-repede, să nu-l ajungi din urmă. Cățelul latră la dânsul și strigă:

— Hei, Paf! Ajunge! Ai să-ți turtești nasul, comediantule!

Iar Paf se oprește să răsuflă. Se așază în fund, cu moțul scufiei atârând pe nas, și râde cu gura lui întinsă până la urechi.

O prietenie veche leagă trei personaje. Alături unul de altul, cei trei prieteni câștigă momente de neuitat.

Dicționar

paița (subst.) – măcărici, clovn, personaj comic în spectacolele de circ;

mucalit (adj.) – care poate provoca râsul păstrând un aer de seriozitate;

cusur (subst.) – defect;

mătăluță (pr.) – dumneata;

a mânca papară – a fi aspru certat sau a fi bătut;

lehamite (subst.) – oboseală, plictiseală, dezgust.

Portret de scriitor

Cezar Petrescu
(1892–1961)

Și râde, și râde... Nici nu se poate să te uiți la nasul lui și să nu te umfle și pe tine hohotul. Acesta e singurul lui **cusur**. Așa ceva nu-i place nici lui Puf. Puf spune că Paf nu știe să fie niciodată serios. Prea le ia pe toate în glumă.

— Paf! îl dojenește băiețelul. Fii și tu o dată serios în viața ta! Spune ce ne facem acum? Am spart ghiveciul cu flori. Floarea pe care o uda și o îngrijea mămica în fiecare dimineață. Când o să dea mămica peste isprava noastră, mă tem că o **să mâncăm o papară** zdravănă. Haide, fii serios și dă-mi un sfat: ce să facem acum?

Paf râde cu gura până la urechi:

— Ha-ha-ha! Vasăzică **mătăluță** ai spart ghiveciul cu flori? Ei, bravo! Te poți lăuda că azi ai făcut o bună ispravă. Dar de ce spui că isprava e a noastră? Și de ce crezi că o să mâncăm papara noi, cu toții? Tu l-ai spart! Tu ai să mănânci papara, nu noi! Și încă ce papară! Îmi vine să râd de pe acum.

Pif se întoarce spre cățeluș și spune foarte necăjit:

— Acum vezi și tu, dragă Puf, dacă ai cu cine vorbi? Eu sunt amărât ca vai de capul meu și el se hlizește. Până când, într-o zi, am să mă supăr...

Paf râde încă mai vesel. Se dă peste cap, înainte și înapoi.

— Ha-ha-ha! Pif a spart ghiveciul cu flori și tot el se supără. Pof-tim cu toți să ne veselim de așa omuleț!

Și dă-i înainte. Și dă-i înapoi. Și râzi până când piaița cade ostenită în nasul ei de ardei: Paf! Puf, sprijinit în coadă, se uită și el tare supărat.

— Ai dreptate! spune din ochi băiatului. Acest Paf nu știe ce e aceea supărare și necaz pe capul omului! Începe să mă scoată și pe mine din sărite. Ia mai bine să-l înșfac puțin și să-l scutur oleacă.

Puf înșfacă piaița de piept, cu dinții. Fuge cu ea în jurul camerei și o scutură zdravăn. Paf țipă din muzicuță. Dar nu se oprește din râs. Nu-l doare. Se gădilă!

După ce l-a scuturat bine, Puf îl pune jos. Dă din coadă.

— Lasă-l încolo! spune Pif cu **lehamite**. Din ale lui nu-l putem scoate. Atâta știe! Râde și face tumble. Până când o da și el odată de nevoie și de necaz să spargă un ghiveci cu flori. Atunci să-l vedem!

Clubul de lectură

Citește volumul **Pif-Paf-Puf**, de Cezar Petrescu. Realizează fișa de lectură, notând: titlurile capitolelor, personajele, câteva momente care ți-au plăcut, impresii.

Poți citi și volumul **Fram, ursul polar**, scris de același autor.

Citește cu atenție textul *Au fost odată trei prieteni*, apoi răspunde la cerințele de mai jos. Întoarce-te la text ori de câte ori ai nevoie, pentru a afla răspunsul corect.

AM ÎNVĂȚAT...	... ȘI MĂ APRECIEZ		
<p>La exercițiile 1, 2 și 3, notează în caiet litera corespunzătoare fiecărui răspuns corect.</p> <p>1. Ce lucru a dat numele piaiței?</p> <p>a) costumul în culori și părul verde; b) zgomotul pe care îl făcea atunci când cădea; c) sunetul scos când era strâns de piept; d) faptul că nu era niciodată serioasă.</p> <p>2. De ce nu se certau cei trei prieteni?</p> <p>a) pentru că ascultau ideile năstrușnice ale lui Paf; b) fiindcă recunoșteau că Pif e cel mai deștept; c) fiindcă toți se considerau la fel de înțelepți; d) fiindcă nu aveau nimic în comun.</p> <p>3. De ce era supărat băiatul?</p> <p>a) pentru că Paf nu era serios niciodată; b) pentru că Paf nu îi dăduse un sfat bun; c) pentru că spărsese ghiveciul cu flori; d) fiindcă Puf a luat piaița în dinți.</p> <p>Scrie în caiet răspunsurile la întrebările 4, 5 și 6.</p> <p>4. Care era singurul cusur al lui Paf?</p> <p>5. De ce Pif consideră că vor fi certați cu toții?</p> <p>6. Cum își exprima Puf atașamentul față de Pif?</p> <p>7. Am selectat din text cuvintele: <i>piaiță, năstrușnic, spune, tu, necaz, se oprește, el, băiatul, ostenit, mămica</i>. Grupează-le în: substantive, adjective, pronume, verbe.</p> <p>8. Cu ajutorul cuvintelor de la exercițiul 7, scrie un text de cinci-șapte enunțuri în care să continui textul și să arăți cum a procedat Pif în legătură cu ghiveciul spart. Fii atent la relația dintre predicat și subiect!</p>	FOARTE BINE	1 2 3	trei răspunsuri corecte
		4 5 6	trei răspunsuri corecte
		7	zece cuvinte identificate corect
		8	text corect
	BINE	1 2 3	două răspunsuri corecte
		4 5 6	două răspunsuri corecte
		7	opt-nouă cuvinte identificate corect
		8	text logic, cu una-două greșeli de scriere sau exprimare
SUFICIENT	1 2 3	un răspuns corect	
	4 5 6	un răspuns corect	
	7	cinci-șapte cuvinte identificate corect	
	8	text nefinalizat, cu trei-patru greșeli de scriere și/sau de exprimare	

- Scrie asemănările și deosebirile dintre cele trei personaje din textul citit și alți trei prieteni: Dorothea, Toto și Sperietoarea, din cartea **Vrăjitorul din Oz**. Povestește o întâmplare la care ar putea participa toate cele șase personaje.

Nu uita să completezi *Fișa de observare a comportamentului* (pagina 144) pentru activitatea din această unitate de învățare. Analizează ce s-a modificat față de fișele anterioare.

Fișa de observare a comportamentului

Gândește-te la activitatea ta de pe parcursul unității de învățare. Citește cu atenție fiecare comportament și bifează răspunsul care ți se potrivește cel mai bine. După completare, verifică împreună cu profesorul tău dacă ai apreciat corect.

Comportamentul	Niciodată	Uneori	Deseori	Întotdeauna
Am dovedit interes în învățare				
Am urmat instrucțiunile				
Am lucrat individual				
Am cerut ajutor când am avut nevoie				
Când am greșit, am vrut să aflu cum pot să corectez				
Am participat la activități				
Am dus activitățile până la capăt				
Mi-am spus părerea				
Am cooperat cu ceilalți în activitățile de grup				

Recomandări pentru lectură

- Arghezi, Tudor – *Cartea cu jucării*
- Chimet, Iordan – *Cele douăsprezece luni ale visului*
- Eminescu, Mihai – *Poezii*
- Gârleanu, Emil – *Din lumea celor care nu cuvântă*
- Kerim, Silvia – *Povestiri despre prietenii mei*
- Moldovan, Alex – *Olguța și un bunic de milioane*
- Oprescu, Adrian – *Tomi. O poveste*
- Popescu, Adina – *Miriapodul hoinar și alte povești*
- Sadoveanu, Mihail – *Povestiri pentru copii; Dumbrava minunată*
- Sântimbreanu, Mircea – *Recreația mare*
- Sorescu, Marin – *Unde fugim de-acasă*
- Carroll, Lewis – *Alice în Țara Minunilor*
- Cowell, Cressida – *Cum să-ți dreszi dragonul*
- Dahl, Roald – *Matilda; Uriașul cel prietenos*
- Ende, Michael – *Jim Năsturel și Luckas, mecanicul de locomotivă*
- Funke, Cornelia – *Devoratorul de cărți*
- Molnár, Ferenc – *Băieții din strada Pal*
- Hare, Lucinda – *Cronicile dragonilor*
- Nosov, Nikolai – *Aventurile lui Habarnam și ale prietenilor săi*
- Palacio, R.J. – *Minunea*
- Turley, Beth – *Dacă aceasta ar fi o poveste*

Manualul este prezentat
în variantă tipărită
și în variantă digitală.

Varianta digitală are un
conținut similar celei tipărite.

În plus, cuprinde o serie de
activități multimedia interactive
de învățare (exerciții interactive,
jocuri educaționale, animații,
filme, simulări).

Tradiție din 1989

 www.litera.ro

ISBN 978-606-33-7678-8

LITERA